12.szám 1998. március

Soproni Műhely

A Soproni Egyetem lapja

EFE Földmérési
Főiskolai Kar
Könyvtára
Székesfehérvár

SZERKESZTŐSÉG

Ezen számunk a Soproni Egyetemen kívül eljut: az FM Erdészeti Egyesülethez, az erdőgazdaságok központjaiba, az ország valamennyi erdészetéhez, Az Országos Erdészeti Szolgálat irodához az ERTI kutatóállomásaihoz, az erdészeti szakoktatási intézményekhez.

A szerkesztőség címe:
H-9400. Sopron, Ady Endre u.5.,vagy H-9401. Pf,132
e-mail: muhely @ efe.hu
HU ISSN 1416-4892

SZERKESZTŐSÉG

Főszerkesztő:
Szűcs Ferenc

Felelős szerkesztő:
Vajda Zoltán

Vadászati rovatvezetők:
Simon Sándor
Szabó Balázs

Köszönetet mondunk:

AZ ERDÉSZETI, FAIPARI, PAPÍRIPARI,NEMZETKÖZI ÖSZTÖNDÍJAS ALPÍTVÁNYNAK. Dr. SZITÁS JÓZSEFNEK az anyagi támogatásokért.

A LAPBAN MEGJELENT ÍRÁSOK NEM FELTÉTLENÜL TÜKRÖZIK A SZERKESZTŐSÉG VÉLEMÉNYÉT. AZOKÉRT SZERZŐIK FELELŐSEK!

TISZTELT OLVASÓ!

Szerkesztőségünk célja, hogy az Egyetemünkön folyó műhelymunkák megjelenési lehetőséget kapjanak, illetve bármely vélemény, gondolat, építő krirtika nagyobb nyilvánosság elé kerülhessen! Hisszük, hogy a vélemények és ellenvélemények kavargásában biztos egyezség csak akkor alakulhat ki, ha a véleményeket leírni és olvasni is büntetlenül lehet!

Továbbra is várjuk írásaikat, írásaitokat.
A cikkeket lehetőség szerint lemezen kérjük eljuttatni a szerkesztőség címére.
A SOPRONI MŰHELY az INTERNETEN és a DATA SYLVATICAN is olvasható.

Nyomás: SCARBANTIA R.t.

Puszta Sándor

Magyarok

"Kérdez, tépdes, űz a fajtám
akkor talán megnyugodnám,
ha a szobrát kifaragnám

homlokát gledicsiából
arcát szív-alakú fából
a derekát konok tölgyből
magamagát örökzöldből
a lábait gyökérágból
a két öklét gyertyánfából
a vállait két araszra
azokon a Napot hordja

emlékeit tiszafából
szerelmét vérmeggyágból
énekét furulyafából
tánchajlását kőrisfából
ezerbimbós rózsafából
kényes kedvét jegenyékből
az álmait az égi kékből
vígadását búsulását
könnycsordító venyigékből."

Készítsünk jó stratégiát, vegyük kezünkbe jövőnk alakítását! (1998-2010)

„Semmilyen szél nem jó annak a hajónak, amelynek nincs célja!"

Az eddig elért eredmények, továbbá az ország és a magyar felsőoktatás változásai nyomán egyre sürgetőbb, hogy a kilencvenes évek elején kialakított, tevékenységünknek irányt adó, s ezt összehangoló elképzeléseket a mai helyzetnek megfelelően újra átgondoljuk és a saját, valamint más egyetemek tapasztalatait is felhasználva egy **szakszerű és mozgósító stratégiai tervet** készítsünk, ill. a folyamatosság érdekében szervezeti és működési rendünkbe építsünk be egy szükséges és elégséges mértékű tervezési elemet. Ez a feladat rendkívül összetett, nagyon sok munkát kíván, ugyanakkor elvégzése egyetemünk léte szempontjából alapvető. Éppen ezért fontos volna, hogy minél többen - ki-ki szűkebb v. tágabb érdeklődési területe, látószöge alapján - járuljunk hozzá *adatok*kal, *elemzések*kel, *javaslatok*kal ennek elkészítéséhez. Kellő számú írás esetén a Soproni Műhely különszáma v. a Stratégiai Bizottság kiadványa tartalmazhatná ezeket, hogy mindannyiunk számára elérhetőek és hasznosíthatóak legyenek.

Most pedig következzen néhány felvetés, amely remélhetően másokat is inspirál vagy vitára késztet. Stratégiai tervünk elkészítését, megújítását többféle módon végezhetjük[1], de vannak olyan „kötelező" elemek, amelyek a megközelítési mód, a sorrendiség eltérései ellenére ennek szerves részét képezik:

I. Ilyen például a **vízió**, amely az egyetem jövőbeli helyére, helyzetére vonatkozó elképzeléseket foglalja össze. Ha ezek átmennek a környezetünkben rejlő lehetőségek és veszélyek, ill. a saját adottságaink, erőforrásaink és korlátaink elemzésének szűrőjén (vagy ennek során merülnek fel), akkor ezek hosszabb ill. rövidebb távú célokká válhatnak. A teljesség igénye nélkül következzen néhány mozzanat, amely a mi víziónkban szerepelhetne:

1.**Az ország 24 állami egyeteme között** -mennyiségi és minőségi mutatóinkat tekintve- **szeretnénk az első tíz közé kerülni, a magyar felsőoktatáson belüli részarányunkat pedig 5-8 % közé emelni!**
(A jelenleg általam ismert mutatók többsége alapján a 15. és 20. hely között vagyunk, s részarányunk 1-2 %-os, de pontosabb képet a helyzet- és környezetelemzés adhat majd. - Ha az ország más részein nagy universitások jönnek létre, akkor az első cél lehetséges automatikusan megvalósul, ezért van szükség a második kitételre, amely már -integrációs elképzeléseinkkel együtt is- keményebb dió! - A helyzetelemzés alapján dönthető el, hogy a tervezési időszakon belül elérhető-e, s mikor ez a cél.)

2. Az **oktatást** illetően pl. meg kell fogalmaznunk:

- milyen *új szakok, oktatási módszerek* bevezetésére kerül sor, hogy a kihívásoknak megfeleljünk?,
- valamennyi szakunk esetében következetesen (a tantervben is tetten érhetően) érvényesítjük a *„zöld" jelleg*et, ismertté tesszük ennek tartalmát és előnyeit a potenciális jelentkezők és a „felhasználók" - alkalmazók számára egyaránt,
- a fentieken túl mivel növeljük az itt végzettek esélyeit, *az itt szerzett diplomák értékét*?,
- a *külföldi részképzés* és tanulmányutak növelésével (x → y) is emeljük szakképzésünk színvonalát, az élenjáró alkalmazások ismeretét,
- az alábbi (tantárgyak,) *ismeretterületek* (x, y, z, ...) anyagát többnyelvű, multimédiás *CD lemezen* jelentetjük meg (itt kellene kijelölni, elérni azt, hogy mely területen fog az ország / a világ soproni anyagokból tanulni - akarunk ilyet, lesz ilyen?),
- *a nyelvtudás erősítése* érdekében az egyetemi tanulmányi idő alatt szerzett felső- és középfokú nyelvvizsgák arányát x-ről y %-ra emeljük,
- az alábbi szakokon vezetünk be *idegen nyelvű képzés*t: szak év nyelv,
- *az életen át tartó tanulás* szolgálata érdekében az alábbiakat vezetjük be: ...

3. A **kutatást** illetően:

- mely területeken akarunk elérni, ill. megtartani országos ill. európai *vezető szerep*et,
- hol akarunk (gazdaságosan) *kiszolgálni* lokális, regionális, országos *gazdasági igényeket*?
- milyen *szervezeti, személyi, ösztönzési, stb. intézkedés*t hozunk eredményességünk növelése érdekében?,
- hol és hogyan készülünk fel *új technológiák* alkalmazására (informatika, génmanipuláció, nanotechnológia, ...) ill. hol lehet, hol előnyösebb a *hagyományos eljárások* használata?

[1] Az 1. sz. mellékletben az interneten stratégia címszóra kiadott keresés eredményeként kapott néhány, ebből a szempontból hasznos címét adom meg.

• hogyan biztosítható mind több területen pl. a Simonyi Károly, Moór Arthur, ... által *elért szint* újratermelése, *meghaladása*?

• hogyan lehetséges az, hogy öt éves fennállása alatt nem vettünk részt az EUREKA együttműködésben? (Győr igen) Hogyan férünk hozzá majd NATO *kutatási pénzek*hez? ...

4. **Gazdasági téren** például:

• ki kell jelölnünk azon vagyonrészeket és tevékenységeket, amelyek önálló „*profitcentrumok*ként" az egyetem bevételszerzésének tartóoszlopai lehetnek,

• mind teljesebb körűvé tesszük a *normatív belső elszámolás*t:
- adott beosztás, fizetés esetén milyen oktatási, kutatási ill. egyéb teljesítményt kell nyújtani, adott feladathoz milyen feltételeket biztosít az egyetem (terület, berendezés, egyebek), a pluszteljesítmények elismerése,

• a kellő *mobilitás*, vezető oktatók, szakemberek letelepítése érdekében - igény esetén - min. öt fő részére, fejenként min. egy millió Ft kamatmentes kölcsön biztosítása,

• az *egyetemi munkahelyek presztízsének növelése* érdekében:
- x évben a 14. havi (karácsony előtt), y évben a 15. havi (nyaralás előtt) fizetés bevezetése,
- az oktatás, kutatás és egyéb területen kifejtett minőségi munka elismerésére és ösztönzésére a fenti területeken évente 1-1, mérhető teljesítmény alapján odaítélt 10*A1 összegű jutalom z évtől,

• a folyamatosan jó, az egyetemi munkára koncentráló *teljesítmény biztosítása* érdekében x évtől minden dolgozónk számára az éves béremelés minimum előző évi infláció + 1-2 % -os legyen.

5. **Vezetés, irányítás** terén:

• az egyetem zavartalan és dinamikus működéséhez szükséges tevékenységek, szervezeti keretek, irányítási és elszámolási szintek, a munkamegosztás áttekintése, ezek átalakításával a *hatékonyság* növelése,

• az alapvető oktatási-kutatási szervezeti egységek - feladataik zavartalan ellátásához szükséges - minimális mennyiségi és minőségi paramétereinek rögzítése,

• új álláshelyek létesítésének feltételei (a normatív belső elszámoláshoz kapcsolódva, de pl. új tantárgyak esetén lehet-e előbb létesíteni, s ha igen, mennyivel előbb?),

• az álláshelyek kiírása (sőt több, tudatos „csábítás") az egyetemi céloknak megfelelően történjen (pl. idegen nyelvű képzés bevezetésének szándéka esetén professzori, docensi állás betöltése x évtől csak egy v. adott felsőfokú nyelvvizsga, y évtől kettő v. adott felsőfokú nyelvvizsgák esetén lehetséges),

• hogyan lehetne a személyi- és vezetőváltásokból fakadó, természetes, sokszor pozitív változások mellett az egyes vezetési területek ill. a szervezet egészének teljesítményét szinten tartani ill. fokozni?,

a stratégia egészén, különösen a vezetésen belül külön kellene foglalkozni az informatikai stratégiával, mit tehetünk a régión, a városon belül egyetemünk presztízsének növelése érdekében?, Mit tehetünk a város és a régió gyorsabb, kiegyensúlyozottabb fejlődéséért?

II. A stratégiai terv elkészítésének nélkülözhetetlen eleme **a környezetben rejlő lehetőségek és fenyegetések feltárása**[2].

Csak példaként következzen néhány terület:

1. **Demográfia**

Hogyan alakul Európában, a környező országokban, Magyarországon, régiónkban az érettségizettek és a továbbtanulók száma 2010-ig? Hányan tanulnak a fenti térségekből jelenleg külföldön ill. szereznek idegen nyelvű érettségit? Hogyan változik számuk a jövőben? Az elmúlt tíz év jelentkezéseinek tükrében a fenti területeken milyen szakok iránt nőtt ill. csökkent az érdeklődés? Régiónkban, városunkban jelenleg milyen a kívülről jött ill. tőlünk máshová menő hallgatók száma? A tőlünk menők mely egyetemek, főiskolák és milyen szakok felé irányulnak? Egyetemünkön (szakok szerint) milyen a régióbeli és a régiónkon kívülről érkező hallgatók száma?

A fentiek alapján a hallgatólétszám növelésében ill. szintentartásában milyen arányban szerepelhetnek az alábbi tényezők:

• az érettségizettek nagyobb mértékű bevonása a felsőoktatásba,

• a régiónkból eláramlók számának csökkentése (pl. új szakok révén),

• a régiónkba, egyetemünkre kívülről érkezők számának növelése (pl. magas ill. sajátos minőségi képzés révén),

• a régiónkba, egyetemünkre külföldről érkezők számának növelése (pl. idegen nyelvű ill. sajátos minőségi képzés révén),

• idősebb korosztályok nagyobb mértékű bevonása a felsőoktatásba (életen át tartó tanulás!)

2. **Gazdasági - társadalmi változások**

A várható gazdasági - társadalmi változások radikálisan átalakíthatják-e a felsőoktatási képzés, a szakok jelenlegi rendszerét? Milyen gyorsan bontakozik ki ez? Milyen területeken (szakoknál) kell a modernizálásban feltétlenül élen járnunk és hol lehet hagyományos módszerekkel a részarányunkat megőrizni, esetleg növelni is?

A legfejlettebb országok példája

---

[2] A 2. és 3. sz. mellékletben a Magyar Tudomány legfrissebb számából (1997/11.) adok meg két írást, amelyek információt, példát ill. ellenpéldát adhatnak elvégzendő munkánkhoz:

2. sz. melléklet: H. McRae: A világ kétezerhúszban (könyvismertetés - 1399 - 1403. old.),

3. sz. melléklet: Kozma Ferenc: Magyar fejlődés — külső feltételek (1294 - 1308. old.)

alapján az un. információs társadalom kialakulása (távvásárlás, távmunka, távtanulás, ...) milyen alapvető változásokat jelent a felsőoktatás szerkezetében, tartalmába, módszereiben? Milyen egyéb tényezőket kell még figyelembe vennünk (ökológia, globalizáció, ...)?

3. **Szövetségesek és konkurensek**

Kik / melyek azok a magánszemélyek, vállalkozások, más felsőoktatási intézmények, városok, intézmények, akik / amelyek támogatóink, szövetségeseink közé sorolhatóak? Hogyan lehet őket megtartani, számukat növelni?
A külső, nem állami források megszerzése terén hogyan dolgozunk mi, hogyan dolgoznak mások, mit lehet mindebből hasznosítani, hogyan lehetne ezen forrásokat a jövőben növelni?
Hogyan lehetne állami támogatásunkat növelni, legalább szinten tartani vagy minimum csökkenésének ütemét fékezni?
Milyen területen és kik a riválisaink? Milyen akciók várhatóak részükről (stratégiai terveik tanulmányozása!)? Hogyan lehet ezek negatív hatását nálunk mérsékelni ill. semlegesíteni?
III. A környezet elemzésével egyenrangú feladat saját **helyzetünk** (adottságaink, korlátaink) **feltárása**

Mindkét területen fontos, hogy ne legyen se túl sok, se túl kevés az *információ* (persze jelenleg minket inkább az utóbbi fenyeget), a sokféle következtetés levonására alkalmas adatok értékeléséhez pedig nagyon jó érzék kell. Minél közelebbiek térben és időben az események annál inkább mód van a pontosabb és egyértelműbb megfogalmazásokra.

A jó gazda gondosságával kell felmérnünk és állandóan szem előtt tartanunk a rendelkezésünkre álló *erőforrások*at (szellemi erőforrásaink – humánpolitika; vagyontárgyaink (terület, épületek, eszközök) - leltározás, eszközgazdálkodás; likvid eszközeink - pénzügyi nyilvántartás, menedzsment) és folyamatosan értékelni és megkeresni legjobb hasznosításuk módját. Ez valószínűleg megköveteli egyes részterületek elkülönült, érdekeltséghez kötött működtetését. Hogyan biztosítható ill. növelhető az eredményesség az így elválasztott területeken (pl. különféle automaták üzemeltetése, gépkocsik, kollégium, menza, sportcsarnok, tanfolyamok, továbbképzés, üdülők, stb.)? /Ezen a területen már vizsgálódik és sokat várunk a Gazdasági Bizottság működésétől./

A felsőoktatás egyre inkább piacosodó jellege és a normatív finanszírozás felé tett lépések megkövetelik tőlünk, hogy az egyetemen belül is *mindennek tudjuk az árát* (egy adott szakos hallgató képzése mibe kerül, ill. adott félévben hány forint fordítható, fordítandó rá?, mibe kerül egy professzor, docens v. doktorandusz által megtartott óra? (órarend!!), hány forintba kerül az egyetemnek (egyes karokon, intézetekben, tanszékeken) egy tanulmány- ill. jegyzet ív / oldal megszületése?, menynyibe kerül az általunk használt helyiségek egy légköbmétere (takarítva, fűtve, vízzel és energiával ellátva, karbantartással, felújítva, ..) és ebből ki mennyit és hogyan hasznosít?), s így minden egységünknél a bevételek és kiadások alapján láthatóvá és szabályozhatóvá váljanak a jövedelemfolyamatok, csökkenthetővé a veszteség és növelhetővé az eredményesség.

Ha az oktatás, kutatás és egyéb területeken is sikerül előbbre lépnünk a (mennyiségi és minőségi) *teljesítménymérés* és a teljesítményekhez igazodó, reálértékben növekvő jövedelemszerzés terén is, akkor manőverező képességünk nagymértékben növekedhet. Akkor minden bizonnyal rugalmasabban alakíthatjuk dolgozóink kor-, szakmai és minőségi összetételét, ami eredményességünk növelésének egyik fontos eleme lehet. /Ebben a vonatkozásban a Képzési és Kutatási Minőségellenőrzési Bizottság indított el biztató folyamatot./
IV. A külső lehetőségek és belső adottságok koordinátarendszerének rostáján fennmaradt víziók alapján már megszerkeszthető a **hosszabb** és ezek elérését szolgáló **rövidebb távú célok rendszere**, és a megvalósítás konkrét ütemezése. Látszólagos egyszerűsége ellenére persze az a legnehezebb, hogy mozgósító, mindenkit magával ragadó, a meg sem fogalmazott és irreális követelmény között elhelyezkedő, személyes és kollektív erőfeszítéssel teljesíthető, a megvalósulás feltételeit és biztosítékait magában foglaló terv készüljön.

Bízom benne, hogy az idő és terjedelmi korlátok miatt csak utalás- és vázlatszerűen leírt gondolatokkal is sikerült érzékeltetni az előttünk álló munka fontosságát, s ennek elvégzése során sokak tudására és aktivitására számíthatunk. Közösen talán olyan stratégiai tervet és cselekvési programot készíthetünk, amely egyetemünk előbbre jutásának és személyes boldogulásunknak is megbízható záloga lehet.

Dr.Szitás József

SOPRON RÉGEN ÉS MA

Az Erdészeti Múzeum időszaki kiállítást tart Juhász Árpád a Képes Levelezőlap Gyűjtők Egyesületének alelnöke képeslapgyűjteményéből.

A kiállítás megtekinthető 1998. március 31-ig munkanapokon 10-15 óráig, hétvégén 10-13 óráig.

A SOPRONI EGYETEM STRATÉGIAI TERVÉNEK KIDOLGOZÓINAK FIGYELMÉBE

Mottó: Olyan világban élünk, amit nagymértékben a MULTINACIONLIS ÓRIÁSOK alakítanak.

Helyzetértékelő gondolatok

A hazai erdőmérnökképzés 190-ik évéről megemlékező Intézményünkben régtől fogva ismert, hogy a szakmai felkészültség leszámítva a pedagógussal, az oktató-nevelővel szemben a legfontosabb elvárás az erkölcsi, a morális feddhetetlenség kell legyen, mivel emberek élete, jövője, jelleme is függ tanító és példamutató magatartásuktól. Napjaink történései alapján azt kell lássuk, hogy az oktatás területén is elkezdődött, folyik a piacosítás. Az otthonteremtés modernizációja ürügyén a nagyobb intézmények egyszerűen felfalják a kicsinyeket. A Műegyetemmel fuzionáló Állatorvosi Egyetem példáján elmondható, hogy a kereskedelemből vett példa nyomán, nagy "Oktatási Bevásárló Központok" vannak születőben az ország egész területén. Sokirányú oktatási, eltérő képzési irányzatokat kapcsolnak közös fedél alá. A célszerűség egyetlen felhozható indoka a működés olcsóbbá tétele. A képzés minőségére vonatkozó szempontok szóba sem jönnek. A tudás megszerzése vásárlási aktussá silányul. Az ország 21 állami egyeteme között szeretnénk az első tíz közé kerülni. A magyar felsőoktatáson belül részarányunkat pedig 5-8 % közé emelni. Előttünk nem ismert, hogy bárminemű, érdemi párbeszéd folyna felsőoktatási és tudománypolitikai körök részvétele mellett, a hazai felsőoktatási intézményrendszer szervezeti, irányítási, hatalmi és függelmi viszonyainak korszerűsítéséről. A nagy múltú magyar felsőoktatás, az erdészeti képzés számára a kor követelte továbblépést, nem a meglévő eltörlésével, csakis a meghaladásával szabad célul kitűzni. Semmilyen idegenből jött szakember nem képes helyettünk megmondani, a korszerű magyar oktatásügy létrehozása érdekében mi a teendő. Eleve félrevezető úgy beszélni, hogy a felsőoktatásunk továbbfejlesztésének egyetlen lehetséges útja a fejlett világ képzési gyakorlatának átvétele. Van amiben mi kell lehessünk példakép ez után is. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium távlati fejlesztési elképzelései, az elmúlt évek tapasztalatai mondatják, legfőképpen arra irányulnak, hogy a holnapi EU tagság és globalizáció követelményei, e területen is, a nyugati gyakorlat szolgai átvételével teljesüljenek.

A magyar oktatásügy meggyengítése az egész magyar fejlődést zsákutcába téritheti. Az utódnevelésben mi sem mondhatunk le a komoly, esetenként akár megerőltető tanulási tréningekről, a képzésben eddig jól bevált elméleti és gyakorlati módszerekről.

A műveltségi szintek, az értelmiségihez való tartozás eldöntése az iskolai végzettség és nem a gazdaság, a vagyoni állapot szerint történt ezideig.

Rózsaszín álmok, távmunka, távoktatás

Életünkből nem hiányoznak az optimista, hiszékeny képzelgések sem. A jelenleg mintegy 2000 fővel elkezdődő és a számítástechnikai lehetőségek hasznosítására alapozó távmunka, sokan remélik, idővel a munkaerő foglalkoztatásának általános formájává válik, mert olcsóbban otthon végezhető munka. A korábbi években az USA-ban lefolytatott pszichológiai vizsgálatok arra az eredményre vezettek, hogy az ilyen munkát végzők az első években az otthoni kényelmet a (hálóing, papucs) igen nagyra értékelték. A második év otthoni munkája során a hiányérzet a munkatársak a kollektíva életközelségi hiánya hoztak létre elégedetlen közérzetet. A harmadik évre az otthon dolgozóknál idegi alapon jelentkezetek betegség tünetek, kórházi kezelést sem kizárva. Ha idővel otthonról és a számítástechnika adta távrendeléssel katalógusból, vagy az internet képernyőjére lehívható választék megtekintésével lehet a bevásárlásokat eszközölni, úgy kézenfekvőnek tűnik, hogy a mutatós üzletkirakatok, bevásárló központok és áruházak, hatalmas beruházási költségeit megtakarítva, helyükbe egyszerű raktárházak létesüljenek. Már ma is van arra példa, hogy a kongresszusok, konferenciák kerülnek távértekezlet formában megrendezésre, amikor a résztvevők képernyőn követik az

"összejövetel" eseményeit, folytatnak otthon ülve gyümölcsöző vitát a záróközlemény tartalmi mondanivalójáról. Sokfelé a gyakorlati foglalkozások keretében megelégszenek az egyszerű bemutatással. Hogy ennek alapján ki és mennyire lesz képes a tanultak gyakorlati alkalmazására, arra a diploma megszerzése nem nyújt garanciát. A nyúlfarknyi időre korlátozott ún. "konzultációs idő" amit a kellően megfizetett, könnyített formában megszerezhető végzettség tanulmányi idejére rendszeresítenek a tárgyak "előadói", a hagyományos nappali képzéssel szembeni, a gyakorlatokat megtakarító fogyatékosság beszédes bizonyítéka. A Budapesti Műegyetem távoktatás fejlesztési programja arra alapszik, hogy az élethosszig tartó tanulás (Life Long Learning) általános érvényűvé fog válni. A jogi és főképp minőségi, a minőségbiztosítási követelmények tisztázatlansága ellenére, 40-230 ezer forintos tanulmányi költséggel, esélyegyenlőséget és nyitottságot hirdetve, az elkezdett levelező képzés és távoktatás 10 ezer fős létszámúvá tételét egyengető lépésekbe fogtak.

Az USA példamutatás gyenge pontjai

Az Egyesült Államok a 60-as években európai gazdasági és politikai hegemón helyzetéről le kellett mondjon. Az európai-kelettel össze függő változások láttán, új térnyerési offenzíva indult gazdasági téren, a 200 millió főt kitevő, perifériás országok erőforrásaihoz való hozzájutás érdekében. A hazai oktatásügy "fejlesztői" számára tanulságos kell legyen, az a drámai hangú jelentés, amit az USA Nemzet Kulturális Alapja (National Endowement for the Humanities) tett közzé az amerikaiak körében egyre mélyülő tudatlanság veszélyeiről. Felmérések egész sora szolgáltatott bizonyítékot, csökken a lakosság műveltségi színvonala. Olyan megvilágítás látott napvilágot, hogy az amerikai iskolákban minden fontosabb mint a tanulás. A diákság tudatlansága, a hallgatók nagyfokú tájékozatlansága az állami iskolákban, intézményekben az oktatásügy jellemző finanszírozási gyakorlatára, a pénzhiányra vezethető vissza. A zsúfolt tanulói osztályok, az alacsony felszereltség, az alacsony bérek miatt, a jól felkészült tanárok állami iskolákból való menekülése, az előidéző okok. Magyar szemmel nehezen érthető, komolytalan nagyvonalúságnak tűnik az a gyakorlat, hogy minden iskola maga alakítja ki adott évre szolgáló tantervét. Allan Bloom amerikai társadalomtudós " Az amerikai elme bezárkózása" c. írásában annak adott hangot, hogy az egyre fokozódó és egyre szélesebb körűvé váló tudatlanság, hosszú távon veszélyezteti az Egyesült Államok versenyképességét, tudományos és gazdasági szempontból egyaránt. Mi viszont arra kell gondoljunk, hogy a fáradságos munkával megszerzett tudás olyan felbecsülhetetlen érték, ami hosszú távon a természeti kincsekben szegény, a területe alapján 110., lélekszám tekintetében a 69., tudományos eredményeit alapul véve a 192 ország között 10-18. helyen található országunk gazdasági felemelkedésének a legfőbb záloga. Ma még kevés konkrét bizonyítékokkal lehet szolgálni arra nézve, hogy a jövő társadalma a tudás, a tudósok vagy a szélhámosok hatalmát fogja erősíteni? A nagy történelmi múltú Európa szellemisége és az amerikai profitorientált, pénzért mindenre képes vállalkozó szellemi párharcából, mi fogja a jövő évezred emberi közösségét mozgásba hozni. Annak eldöntéséhez, hogy a Soproni Egyetem valójában milyen oktatási irányt kíván felvenni, a részek és az egész összefüggéseit kell tisztáznunk. A két szélső lehetőséget, az integrált intézményt vagy pedig az oktatott tárgyak mindegyikét egésznek minősítve elmondható, hogy a célok tekintetében merőben különböző elvi lehetőséggel szükséges számot vetni. Az intézmény egészének legeredményesebb működése érdekében a mindenkori vezetés a hallgatói létszám mennyiségi növelése révén a pénzügyi eredmény tartós növelésére fogja a figyelmét összpontosítani. Ha a napjainkban sokat emlegetett áthallgatás és a hallgató választotta tárgyak lehallgatásával, meghatározott pontszám elérése mellett, lehet diplomás címet szerezni, akkor a tárgy tartalmi mondanivalója, , élve a mobilitással kár nélkül változhat. Merőben más azonban a helyzet akkor, ha egy tárgy egy szakma elsajátításának sok éves tanulmányi ideje alatt, több tucat vizsgaköteles tárgy egyik tagjaként jön szóba. Az ilyen tárgyak szabadságfoka minimális. Az ilyen tárgyak oktatása erős tanszéki bázison és nem a vendégtanárok szabadon választott szubjektív megítélése alapján kell megvalósuljon. Magunk részéről, a nappali képzést diploma centrikus oktatási formának és olyan képzésnek ítéljük, amelynél a minőségi felkészítés alapvető. A 2010-ig átalakuló oktatási gyakorlat nagyban annak is a függvénye, hogy az egyetemre milyen mértékben fog áthárulni, a működési és a

fejlesztési költségeknek saját erőből való előteremtése. Szociális összetételét tekintve a magas tandíj bevezetése mellett, a lakosság 20-30 %-os rétege lesz a merítési bázis. Nagy számban fog előfordulni, hogy nagyon tehetséges fiatalok nem jutnak el a felsőfokú képzési intézményekbe. Ez a magyar szellemi potenciál újraképzésében fog hátrányosan megmutatkozni. A nyugat-európai egyetemek heti alacsony óraszáma,2 az ún. "Listázás", tulajdonképpen a költségtérítéses oktatás miatt alakult ki. Valójában mi is számot kell vessünk ezekkel a következményekkel. Korábbi időkben szokássá vált, hogy tudományos képzettség megszerzésére, főleg Németországban került sor. A mi erdőmérnök és faipari mérnök képzésünk az EU országok gyakorlatához képest magasabb színvonalú. Értelemszerűen módunkban állna, hogy Sopron a doktoranduszok képzésében, a korábbi idők német egyetemeihez hasonló formában, továbbképzési tudományos központtá minősített centrum lehessen. Így a "fejlődő világ" továbbképzésében, oktatási és kutatási lehetőségeinket igen jól lehetne " apró pénzre váltani". Többkarú egyetem lévén, nem látjuk akadályát annak, hogy valamennyi szak és kar éljen a külföldiek képzésre fogadásával, pénzbevétele javításával. A szabadságjogok, oktatás területén belüli érvényesülése területéről, itt csupán a tanár és a tanítvány viszonyát említeném. Ez számos országban a piaci szokásoknak megfelelő, ahhoz kísértetiesen hasonlító vásárló és eladó viszonya. A felvételi követelmények között egyre halványulnak a tudással összefüggő elemek, mind nagyobb szerephez jut a pénz, a szolgáltatás megfizetése. A vezetés ebben a légkörben maga is erős piacorientáltságra kényszerül. A szervezet irányítási feladatai vonatkozásában a rektor és segítői a tudós szerepből kilépve, úgy kell eleget tudjon tenni irányító feladatainak, hogy ne idézzen elő anarchikus állapotokat, különösen a kritikus pillanatokban jelentkező nehézségek árán.

Törekedni szükséges arra, hogy a külföldre csábított magas tudományos képzettségű honfitársaink visszajövetele előtt ne legyenek akadályok. Az első évre iratkozó hallgatók más egyetemek elől való megszerzése érdekében úgy versenyezni, hogy ez az intézmény jó hírét is lerontsa, nem lenne szabad. Sokkal inkább a várossal összefogva kellene olyan fejlesztést elindítani, ami az elhelyezés, a tanulás feltételeit, korszerű labor és gyakorlati képzés objektumait teszi vonzóvá. Óriási nyitott kérdés, amire semmiféle hivatalos válasz nem ismeretes, hogy ki vagy kik azok, akik a tulajdonost megszemélyesítik? MKM miniszter nem lehet, hiszen nincs beleszólási joga az autonóm egyetem dolgaiba. A rektortól ugyan elvárás, hogy lehetőleg így viselkedjen, de az éves költségvetési kiadások egy részének nyakába rakásával, arra kényszerül, hogy a siker érdekében kockáztassa, a kinyilvánított minőségi követelmények rovására engedményeket tegyen. Így nincs mód a felelős és felelőtlen intézkedések miatti észrevételezésre, felelősségre vonásra. Az évente készülő "önértékelő beszámolók", az évtizedes időközönként végrehajtandó akkreditáció az érdemi és hatékony ellenőrzéshez képest, csak mint látványos szépségtapasz jöhetnek szóba.

Dr. Somkuti Elemér

MEGJEGYZÉSEK A KIBŐVÍTETT EGYETEM VITÁJÁNAK MARGÓJÁRA

"Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémián"...én is...48 évvel ezelőtt. Én is része voltam a Lőverek kis szobáiban élő diák társadalomnak. Engem is megkereszteltek a selmeci / soproni hagyományok szerint ("keresztanyám" Dr. Vancsura Rudolf és "keresztapám" Dallos Andor). Aliaszom: Cruzo.

Sajnos soha nem végeztem Sopronban, mert másodév végén "eltávolítottak" az egyetemről. Dehát ez abban az időben többekkel előfordult. Több mint hat év meghurcoltatásai után külföldön kerestem azt, amit otthon nem érhettem el, s most itt a virginiai állami egyetemen (25.000 diák) a faipari kar osztalyvezetője vagyok (33 éve). A faipari karon összesen 150 diák van és 15 oktató / kutató. Csak 150 a 25.000-ből. Tehát nekem vannak tapasztalataim nemcsak egy kis egyetemen, hanem nagy amerikai (nyugati) egyetemeken is (pl. az egyik diplomámat a Yale egyetemen szereztem). Ezért úgy gondolom, érdemben hozzászólhatok ahhoz a vitához, mely a Soproni Műhely legutóbbi 4-5 számában zajlik.

Először is a nagy nyugati egyetemeknek relativ autonómiájuk van. Ez nincs Magyarországon. Habár az ál-

lami egyetemeket az állam (itt Virginia állam, nem az USA) dotálja, de hogy mennyit ad az állam az egy formula szerint megy. Pl. Virginia kb. 50%-át fizeti minden virginiai diák taníttatási költségének; ami jelenleg összesen kb. $10.000 évente fejenként. Van 13 állami egyetem ebben az államban. Tehát, hogy egy egyetem mennyit kap az államtól, az attól függ, hogy mennyi "helyi" diák iratkozik be. Ezenfelül az állam ösztöndíjakat és kamatmentes kölcsönöket is ad azoknak, akik nem tudják megfizetni a másik 50%-ot ($5.000 maximum fejenként). Akik más államból jönnek ide, pl.New Yorkból vagy Németországból, azok a tanittatás költségének 118%-át fizetik (kb. $11.800 évente). Ezekben az összegekben nincs benne a lakás, ellátás és a könyvek költsége. De mégis jönnek, ha az a kar, amelyre pályáznak egy általánosan elismert kar. Jelenleg Amerika mind az 50 államából vannak itt diákok, és 71 különböző külföldi országból; még Magyarországról is.

Ez rossz??? Tehát egy nagy egyetemen is lehetnek nagyon jó és elismert szakok, de az nem kötelező, hogy minden kar kitűnő legyen. A kiváló karok emelik az egyetem hírnevét, és azok, melyek nem nagyon jók, azok nem nagyon rontják, mert hát nagyon kevás diákjuk van.

A gyengék bizony sok esetben bedöglenek, de nem azért mert az állam bezárja őket, hanem azért mert a kereslet-kínálat rendszerében nem lesznek rentábilisak. Tehát a szabad verseny határozza meg egy szak vagy kar jövőjét és a termeszetes kiválasztódás szellemében a gyengék elvesznek, az erősek fejlődnek.

És ha az erdészeti és faipari kar tényleg olyan jó Sopronban, mint ahogy azt mi hisszük, akkor semmi veszélyt nem jelent, ha más karok és szakok is csatlakoznak a nagyobb egyetemhez. Ez mind nagyon szép, de sajnos Magyarországon az állami szervek mindig beleütik az orrukat mindenbe. Példa erre az egyetem "accreditació"-jának nemrég történt megtagadása.

És ki volt az accreditaló?- egy állami szerv. Itt nyugaton is van accreditació, de azt nem az állam, hanem a szakmai egyesületek végzik, melyek vezetőit a szakmában dolgozók választják meg. Nemrég két amerikai szövetség, Society of American Foresters (SAF) és Society of Wood Science and Technology (SWST), közös commiteja Sopronba ment és úgy határozott, hogy a soproni oktatási es kutatási, színvonal megfelel az amerikai erdészeti és faipari egyetemek színvonalának. Úgy látszik a magyar állami bürokraták jobban tudják, mint a nyugati hivatásos erdészek, hogy vajon az erdészeti egyetem Sopronban accreditalható-e. Szerintem a soproni egyetemi oktatás elsőrendű, és ha Magyarországon élnék, oda küldeném a fiamat vagy lányomat. Az állami kontrollálás részben a második világháború előtti rendszer, részben a kommunista rendszer maradéka. Valahogy megszoktuk azt, hogy valaki, vagy valamilyen állami szerv, hataroz el mindent.

Már éppen ideje, hogy egy igazi demokrácia teremtessék meg Magyarországon. Ehhez sajnos egy új generációnak kell kifejlődnie, amely lerázza a volt láncait, és hajlandó önállóan gondolkozni. Az állami vezetők a mi választottjaink, tehát nekik a mi érdekeinket kell képviselni.

A kérdés, hogy vajon egy "kis" kar fenn tudja-e tartani a maga szintjét és hagyományait egy nagy közösségben. Ez attól függ, hogy milyen jó a kar. Jelenleg, a faipari kar ezen az egyetemen a legmagasabbra értékelt kar az Egyesült Államokban. Miért?? Mert mi a legjobb tudósokat és tanárokat vettük fel az elmúlt 5-10-15 év alatt (az olvasó vegye észre, hogy én 33 éve vagyok ezen az egyetemen), és nagyon megválogatjuk a diákokat, akiket felveszünk. S mivel az állam nem avatkozik bele abba, hogy kit is veszünk fel tanárnak vagy diáknak, vagy ki is az egyetem legfőbb vezetője (autonomia), a professzorok határozzák el, hogy ki is lesz a következő professzor és a jövőévi diák. Nagyon kevés "protekció" van! Néha azért, mi is felveszünk olyanokat, akiknek szüleik az erdeszeti üzletkörben vannak, és a "nagyobb" egyetem jótevői. A fizetéseket nem az állam hanem az egyetem vezetősége

határozza meg. Így pl. megvan a lehetőség arra, hogy a költségvetésből 30 tanárt veszünk fel vagy csak 15-öt, akiknek az átlag egyéni fizetése ketszer annyi mint a 30-é lenne. Persze, a 15-nek kb. kétszer annyit kell dolgoznia, mintha 30-an lennének.

A csoda az, hogy a rengeteg oktatás és kutatás mellett van ideje a legtöbb oktatónak a diákokkal egyenként foglalkozni. Persze mi nem tanítunk matezist, mert azt a matematikai tanszék tanítja mindenkinek, az állatorvos hallgatótól a biológusig, és a gépészmérnöktől a pszichológusig. Mi nem tanítunk a tanszékünkön botanikát, irodalmat, ökonómiát, kémiát, és egyéb alapvető tárgyakat. Egy nagy egyetemen ezek a tárgyak más karokon vannak. De mi megköveteljük, hogy a mi diákjaink vegyék fel az alapvető tárgyakat mielőtt a mi tárgyainkat vehetnék fel. Ez a szisztéma megengedi azt, hogy egy diák kapcsolatot teremtsen minden más szakon lévő diákkal. Az baj, hogy egy erdész néha a politikai tudományok egy diákjával diskurál a biologia óra után? Az rossz, ha egy erdész Sopronban néha egy pedagógussal, vagy egy "szanszkrit" nyelvésszel beszél a környezetvédelemről? Az rossz, ha megosztjuk a mi meghitt véleményünket a társadalom jövendő vezetőivel?

Tehát van egy csomó előnye egy nagy, kiterjesztett egyetemnek még ha azok a másik karok nem is olyan jók

Igen, vannak hátrányok is. A Lőverekben elő diáktársadalom nem lesz ugyanaz mint volt, amiben én csak két évig éltem 48 évvel ezelőtt. Van még mindig egy Lőverekben elő diák társadalom? Ti balekok, mind (vagy sokan) autót vezettek.

Ti még mindig Sopronban töltitek a hétvégéket?

Ti még mindig barátotoknak tartjátok egymást?

Ti még sokszor feladjátok az "otthoni lányt" egy soproni lányért?

"Lányok-lányok ti soproni lányok.....". Az új mobilitás egészen más világot teremt. De az nem azt jelenti, hogy a hagyományokat el kell felejteni. Habár a szó "hagyomány" egy statikus jellegű filozófiát jelent; minden tradició valtozik az évek és évtizedek alatt.

Habár, amikor én Sopronban voltam diák, a selmeci hagyományok szerint éltünk, azok a hagyományok már mások voltak, mint Selmec–bányán. Sopron megváltoztatta a "hagyományokat". Az új társadalmi és gazdasági rendszer is meg fogja változtatni a "hagyományokat". A legnagyobb érteke a selmeci / soproni hagyományoknak a barátság, az egymás segítése, a szolidaritás, mely kifejlődik a fiatal erdészek (bányászok és kohászok) között.

Én nem lennék az ami vagyok, és ahol vagyok, ha az én firmáim és kamarásaim nem segítettek volna, főleg a kommunizmus alatt. De ez egy egészen más történet.... A szolidaritás nem attól függ, hogy vajon egy nagy, általános egyetemre járunk-e, vagy egy kis meghitt szűk karra. A selmeci / soproni hagyományok fennmaradnak, ha a diáktársadalom értékeli az összetartás filozófiáját. És ez az amit mi, firmák, taníthatunk a jelenlegi balekoknak. Egy dilemma.... Mikor mi, és a mi elődeink, szakestélyt rendeztek, nem vezettek autót. Tehát, ha valaki igazán berúgott, nem volt más problémája, mint a másnapi fejfájás. De manapság??.... Hogyan lehet a tradícionális szakestélyt úgy rendezni, hogy utána haza lehet vezetni Budapestre, Kaposvárra, Szegedre, és ki tudja hova? A barátság és szolidaritás nem feltétlenül kapcsolatos az alkohollal. Ez a jelenlegi balekok problémája; mi "öregek" ehhez nem tudunk segítséget adni. A konkluzió talán:

☞ *Ne féljünk a nagy, kibővített egyetemtől, ha az erdészeti és faipari oktatás tényleg olyan jó, mint mi hisszük, akkor az túléli ezt a változást.*

☞*Ne féljünk, hogy a hagyományaink elvesznek, ha mi firmák és balekok fenn akarjuk tartani őket.*

☞*Járuljunk hozzá ahhoz az evolúcióhoz, hogy egyszer az egyetemek nem az állami bürokraták, hanem a szakemberek és a társadalom igényeit elégítik* ki.

Ifju Géza
Alias Cruzo

VOLT EGYSZER EGY "JAKVINKUM"!

Az apa zeneértő és zeneszerető ember volt. Gottfried és Franciska zenei képzésére a zeneirodalom nem kisebb személyiségét, mint Wolfgang Amadeus Mozartot kérte fel.

Közel negyven esztendeje annak, hogy az utolsó bányász hallgató is elhagyta az általunk oly nagyra becsült alma matert, ifjúságunk legmeghatározóbb színterét. A régi falak s az azt körülvevő szellem töretlenül megfog, megtart annak aki akkor voltam, de közös diák énekünkkel el kell mondanom "O que mutatio rerum". Mindezekből fakad, hogy az egyetem lapját a Soproni Műhelyt Krisch Imre tanár úr jóvoltából mindig érdeklődő várakozással veszem a kezembe. Legutóbb Dr. Albert Levente Jacquin Miklósról szóló cikke keltette fel az érdeklődésemet. Egyetemünk történeti személyiségei közül gondolom mindenkinek megvan a maga kedvenc alakja, úgy nekem a nagy Jacquin. Sütő András egyik gondolata szerint " a múltidézés egyben kegyelmi kérvény a jelenhez". Mi élők el tudjuk-e fogadni, elődeink példáit egyáltalán érdekelnek-e, vagy hagyjuk, hogy lábunk nyomát belepje a feledés üledéke. Bízva az olvasó kegyes ítéletében, szeretném teljesebbé tenni Jacquin Miklósról alkotott képet.

Jacquinnak három gyermeke volt : Gottfried (1763-1792), Ferenc József (1766-1839) és Franciska (1769-1850). A kisebbik fiúról tudjuk, hogy botanikus lett, apja nyugdíjba vonulása után követte őt, a bécsi műegyetemen a "kémia, botanika" tanszék vezetésével bízták meg. Az apa zeneértő és zeneszerető ember volt, aki gyermekeit is ebbe az irányba terelgette. (A botanikus érdeklődésű fiú úgy látjuk kevésbé volt muzikális hajlamú.) Gottfried és Franciska zenei képzésére a zeneirodalom nem kisebb személyiségét, mint Wolfgang Amadeus Mozartot kérte fel. Mozart aki, akkor már Bécsben élt, hogy anyagi helyzetét valamelyest szilárdítsa, szívesen foglalkozott tanítványokkal. Gottfriedet, akinek feltűnően szép basszus hangja volt, énekelésre, Franciskát pedig zongorára tanította. A Jacquin házban rendszeressé vált a házi muzsikálás. Mindezek kapcsán Mozart igen szoros kapcsolatba került a Jacquin családdal, elsősorban Gottfrieddal. Stanley Sadie Mozart monográfiájában(1987) erről így ír: "1783-ban, vagy valamivel később született vokális kamaraműveinek egy csoportja: notturnok két szopránra és basszusra, klarinétokkal vagy basszetkürtökkel... Gottfried von Jacquin baráti köre számára készültek, akinek Mozart láthatólag megengedte, hogy saját műveiként adja tovább" Utazásai során Mozart több levelet is írt Gottfriednek, amelyekben beszámolt úti élményeiről, zenei sikereiről, nyűgeiről és érdeklődött a Jacquin családdal történtekről. Mozart és a hét évvel fiatalabb Gottfried között, mély barátság szövődött. Lux András 1943-ban Sopronban végzett és 1956. óta az USA -ban élő kohómérnök nagyon értékes közleményeiből szerezhetünk tudomást arról, hogy Mozart a Jacquin család tagjai számára több zeneművet komponált, valamint a zeneirodalom is több olyan zeneművet ismer, amelyet a Jacquin család házi muzsikálásán játszottak. Ezeket szeretném ismertetni az alábbiakban:

Jacquin Franciskának ajánlottak: K.494. Rondo (szonáta-tétel) zongorára, F-dúr (1786. június 10.);K.498. Tekepálya trió. Zongorára, klarinétra (vagy hegedűre) és mély hegedűre Esz-dúr (1786. augusztus 5.) ; K.496. Trio zongorára, hegedűre és gordonkára, C-dúr (1786. nyara)

Jacquin Gottfriednak ajánlottak: K.441. szalagtercett. Szoprán, tenor és basszus hangra: „Liebes Mandel, Wo is's Bandel?" (1783. február 8.); K.513. Hangversenyária basszus hangra: "Mentre ti lascio, o figlia" (1787. március 23.) ; K.519. "Di Engel Gottes weinen" (Das Lied der Trennung") dal (1787. május 23.) ; K. 521. Négykezes zongoraszonáta C-dúr (1787. május 29.); KE. 621.a. Hangversenyária basszus hangra: "Io ti lascio, o cara, addio"(a mű vázlatos, a szövegét Gottfried írta) a főiskola tisztában volt Jacquin nagyságával, melyet az alábbi elhatározás is bizonyít:

"A Sopron m. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola tanácsának, 1928. június hó 30-án megtartott rendes ülésen leplezte le Jacquin Miklós

bárónak, a főiskola 165 év előtt kinevezett első tanárának olajfestményű arcképét. Ebből az alkalomból kifolyólag a tanács olyan értelmű egyhangú határozatot hozott, hogy felkéri Sopron város tanácsát valamely, a főiskola közelébe eső utcának Báró Jacquin Miklós nevéről való elnevezésére. "A tanács így indokolta: "Jacquin nemcsak a főiskolai viszonylatokban tarthat igényt nevének megörökítésére, hanem európai hírű tudós is, a kultúra halhatatlanjai közé tartozik.

Ezért Sopron városa nemcsak a főiskola iránti jóindulatú előzékenységről tehet bizonyságot a főiskolai tanács kérésének teljesítésével, hanem a tudományos munkássága és az általános kulturális érdemek megbecsülésének is kifejezést adna azzal a férfiúval szemben, akinek az emlékét a szomszéd Ausztria fővárosa is hasonló módon tisztelte meg!" (*Részlet a főiskolai tanács Sopron sz. kir. város tanácsához írt leveléből)* Sopron város tanácsa a kérésnek helyt adott és a mai Batthyányi teret "báró Jacquin Miklós"-ról nevezte el. Ez az elnevezés 1947-ig élt. Készülve az 1848-49-es szabadságharc centenáriumának megünneplésére-nem tudván talán semmit erről az idegenül hangzó, kiejthetetlen nevű báróról a reformkorszak és az 1848-as forradalom jelentős államférfiáról nevezték el a teret.

Nem vitatom az első független kormány elnökének érdekeit, de számtalan tér és utca viselt Sopronban akkor is, most is jellegtelen és jelentéktelen neveket, ezeket kellett volna az átkeresztelésre felhasználni.

Szerintem még ma is időszerű lenne Jacquin Miklós nevét újból megörökíteni a városban a fenti indokkal. Eleinktől hallottam-megerősítve de cáfolva is azt a tényt, hogy a téren mellszobra állott volna, amely a II. világháborús bombázások során semmisült meg. A tér másik nevezetessége volt az a ház (ma is áll), amelyben a főiskolásoknak több kamarája volt. Nem tűrve a franciás nevet elmagyarosítva csúfondárosan "Jakvinkum-nak" nevezték el a tér névadójáról..□

Kerekes Árpád
okl. geológusmérnök

Az Élet és Irodalom február hatodiki számában találtam ezt a cikket:

HAGYMAHÉJ-ELMÉLET

"Tízperces rádióriportból nehéz megismerni egy funkcionáriust. De benyomásokat mégis szerezhet az ember. Az első, amit megtudhatunk az Akadémiai Könyvtár új vezetőjéről, hogy megbízása ideiglenes. A másik informatív részlet szerint élete során volt már könyvtáros is. Bár nem tudományos könyvtárban, de mégiscsak 12 éven át. Aztán kiderült róla, hogy teóriája is van: az úgynevezett hagymahéj-elmélet. Aszerint le kell hántani az intézményről a nélkülözhető funkciókat és részlegeket, amíg nem marad más, mint a mag. E könyvtárnál ilyen a Keleti Gyűjtemény, a kézirattár és a folyóiratok tára. A könyvállomány nyilván feledékenységből maradt ki a felsorolásból. Megtudhattuk viszont, hogy a működés pénzügyi egyensúlyához további két feltétel szükséges. "Meg kell szabadulnunk - jelezte az ideiglenességében is céltudatos igazgató - a természettudományos folyóiratoktól". Az elsődleges gyűjtőkör köztudomásúan a humán tudományoké. Aztán a személyi kiadásokat az összköltség felére kell csökkenteni. Kétségkívül elbocsájtásokkal. Az igazgató utal arra is, hogy intézménye - közkönyvtár. Kötelességekkel az egyetemi hallgatókkal szemben. Szent igaz. Azt viszont nem tette szóvá, hogy intézménye - mindenekelőtt - tudományos könyvtár, s ebből adódóan a tudósokkal és kutatókkal kapcsolatban is vannak kötelezettségei. Mi lehet e megbízott vezető végzettsége? Természettudományi diploma aligha, mert akkor tudná, hogy a hagymán csak legkívül vannak hártyás - elszáradt - héjak, amiket a háziasszonyok le is szednek róla. Ők azonban nem nyúlnának a hagyma húsos pikkelyleveleihez, mert azokban van a táp és ízanyag. A hagymának legbelül nincs magva, van ellenben tönkje, hegyén a csúcsrügygyel. Nem tudjuk, mi fog ebből a restrikciós hagymahéj-elméletből megvalósulni ebben a patinás könyvtárban. Eljutnak-e ezen az úton a tönkig, avagy megtorpannak a tönk szélén? *Mindenesetre nem biztató, ha egy kulturális közintézményt valamely buzgó hagymakertész teóriái szerint kísérelnek meg rendbe hozni.* (kronstein)" Mivel az Egyetemen már korábban lezajlott ez a hagymahéjazás, felmerül az emberben a kérdés, hogy volt-e egyáltalán hátrányos hatása a folyóiratokkal való takarékoskodásnak? **Vagy valóban nincs szükség a lemondott folyóiratokra?** Valóban pénzpocsékolás volt járatni őket? Kérem, hogy mindazok akik úgy érzik, munkájukban akadályozza őket az XY folyóirat hiánya, vagy alacsony példányszáma (egy van, az is Fehérváron) azok írják meg ezirányú tapasztalataikat.

Elek Zoltán

VALETE

A ballagás elnevezés újabb keletű, Selmecen 1830-tól ismeretes, ahol a latin nyelvből vett „Valete!" (Éljetek boldogul!) szóból valétálásnak, vagy röviden „valétá"-nak hívták.

Elődeihez hasonlóan (Bástyánk, Helyzet) a Soproni Műhely is azt a nemes célt tűzte ki, hogy elfeledett illetve már más formában fennmaradt szokásaink eredetét, kialakulását megpróbálja leírni. A hagyományaink talán legszentebb, és egyben leggazdagabb, legszínesebb része a valétálás és ami hozzá kötődik. A ballagást mára más egyetemek, főiskolák is átvették, sőt még óvodák is és mindenhol ugyanazt jelenti, de sehol sem olyan megható ez mint a selmeci Akadémia örököseinél. A ballagás elnevezés újabb keletű, Selmecen 1830-tól ismeretes, ahol a latin nyelvből vett „Valete!" (Éljetek boldogul!) szóból valétálásnak, vagy röviden „valétá"-nak hívták, kissé elmagyarosítva. A főiskolát végzett, végbizonyítványt nyert elvalétáló diákokat hívták valétánsnak, a búcsúzásnál énekelt diákdalokat valétánsdaloknak és a búcsúbált valétabálnak. A valétálás eredete a selmeci diákok első valétálásánál is sokkal régebbi keletű. Nem más, mint a középkori lovagoknak a lovagi tornára, a diáknak más városba, a mesterlegények vándorútra indulásakor dívott búcsúzkodás későbbi diákos megjelenése Az 1800-as évek elején a valétamenet a Fortuna nevű akadémiai épületből indult el, elöl az első éves balekok vitték a búcsúzók holmijait, majd a cigány húzta a búcsúzók nótáit, s utánuk utcaszélességben egymást átkarolva, énekelve a végzős hallgatók jöttek felvirágzott kalapban. A menet végén a búcsúztatók vonultak. Végigjárták a város utcáit, különösen azokat ahol valamelyikük kedvese lakott, elköszönve utoljára a szeretett várostól. A menet egy kocsmába vonult, ahol a legidősebb valétáns és a valétaelnök tartott beszédet. A kocsma legnagyobb helyiségében Valétabált rendeztek. Végül a végzetteket a bélabányai kapuhoz kisérték, majd felemelve háromszor a kapuhoz ütötték őket, közben a búcsúdalt énekelték. A távozók az otthon maradóknak „Valete!"-t mondtak. Már Selmecen is sokat változott a valétálás szertartása. *Roth Gyula így írt a selmeci valétálásról*: „ A nyolcadik félévben lesz a diák valétánsá, megválasztják a valétaelnököt, megalakítják a valétabizottságot, amely a hagyományos ünnepséget rendezi. Minden valétáns kiválaszt egy-egy balekot (Leibfuchs-nak), akinek kötelessége, hogy őt a hivatalos valétaünnepségeken kiszolgálja. Ezek kezdete a szalagszentelés. Közös lakomán, amelyen a tanárok a valétánsok asztalánál, a Firmák és balekok külön-külön asztalon részt vesznek, a valétaelnök felszólalása után elsötétítik a termet, a sötétben minden valétáns felrakja a tenyérnyi széles zöld selyem szalagot, amelyet az év végéig állandóan viselni köteles. Valétaszalag kétféle van, a rövid karszalag, és a hosszú aranyrojtos vállszalag, amelyre egy-egy édes kislány kihímezte a valétáns monogramját és a Ballag már a vén diák első sorát az évszámokkal együtt. A valéta–menetet megnyitja a legvénebb diák, hosszú botra kötözött tölgycsokrot víve. Utána jönnek a szemeszterek száma szerint sorban a veteránok, azután a zene, s ennek nyomában a búcsúzó diákok tölgylombbal kalapjuk mellett, valétaszalaggal a mellükön, négyes sorokban összeölelkezve, szemükben könny, ajkukon nóta. A menetet a többi, maradó évfolyam hallgatói zárták be, akik egyesével kígyóvonalban, szalamanderben vonultak, s az egész társaság a Ballag már a vén diákot énekelte a hosszú úton többször is. Hogy mit jelent a ballagás a selmeci diákoknak - azt úgy vélem - csak ennek az Alma Maternek fia tudja megérteni. A selmeci diákélet utolsó akkordja a grubenrock porolás, ami ismét speciális bányászszokás volt. A grubenrock az a sokszor foltozott, illetve tarkára hímzett kabát, amelyet a bányász munka közben, diák minden bányajárásnál hord. Amikor a diák teljesen elvégezte a főiskolát, kezébe kapja a záradékolt indexet, szóval végérvényesen filiszter lett, akkor először is oldalba rúgta háromszor a főiskola központi épületét, azután a Leibfuchsa és egy másik balek megfogta a panyókára vetett grubenrock két végét és azt nádpálcákkal a filiszter hátán porolva végigkísérték egészen a város kapujáig, és ott a szó szoros értelmében kirúgták jeléül annak, hogy most már ők az urak Selmecen, a filisztert pedig kidobják." A valétálók 1890-es

évek végétől az akkor már létező Ifjúsági

Kör épületétől indultak el. Mikor a főiskola Selmecről Sopronba került, a selmeci diákok ide is elhozták szokásaikat s így a ballagást is. A valétálást az Ifjúsági Kör szervezte, és csak azok vehettek részt a valétáláson akik a Kör tagjai voltak, azaz keresztelt egyetemi polgárok. Az ünnepségre hivatalosak voltak a tanárokon kívül a városi elöljáróság tagjai is.

Ma a valétálásnak három kiemelkedő pontja van, a valétaszakestély, a ballagás és a valétabál. A va–létaszakestélyt április elején szokás tartani. Ezen a szakestélyen történik a valétaszalag feltűzése és a hattyútollazás. A karszalagon kívül ma már csak a valétaelnök visel aranyrojtos valétaszalagot, melyet vállon átvetve hord. A ballagás tulajdonképpen búcsú a várostól, a cimboráktól, a diákélettől illetve a közös nehézségektől. A vén burschból lassan filiszter lesz. A ballagásnak Sopronban évek óta megszokott rendje van, mely a következők szerint zajlik: Először a valétaelnök mond búcsúbeszédet a valétálók nevében melyben elköszön az Akadémiától, a professzoroktól és az itt maradó diáktársaktól. Ezek után az Akadémia rektora mond beszédet, majd az itt maradók nevében mond búcsút a negyedéves valétaelnök. A balekok ekkor adják át valétáló Firmáiknak a valétabotot. Ezután indul a ballagás. A menet elején haladnak a Firmák bányászlámpákkal a kezükben szalamandermenetben. Őket követi a valétálók négyesével egymásbakarolva, kiket két oldalról fáklyások sora kísér, megvilágítva számukra az utat.

A város ezalatt teljes sötétsében van, csak itt-ott látszik egy-egy aprócska fénypont, az ablakokba kitett gyertyák fényei... A városi polgárok ezzel jelzik, hogy ők is átérzik e szertartás mélységét. Ballagás közben felhangzanak ősi valétáns nótáink tovább fokozva ezzel a valétálás hangulatát. A menet a Városkapun át a Városháza előtti térre vonul. Itt ismét elköszönnek a valétálók, ezúttal a várostól, majd a polgármester búcsúzik a város nevében. A valétálás napjának estéje a valétabál időpontja, ahol a szalaglevételt követően reggelig folytatódik az egyetemi polgárság mulatozása.

A valétálás utolsó mozzanata, amikor a valétálót - még Firma, de már fél lábbal filiszter - balekjai kirugdossák a Tűztorony kapuján át, miközben waldenját lehúzzák róla. Ekkor lesz a Firmából rongy filiszter.

Bár a ballagás országos szokássá vált, a Valétálás bensőségét mégis megőrizte, az a szoros barátság, amely az együtt valétáló hallgatókat összekötötte, egymással, a várossal, és az Alma Materrel.

Nagy Dániel III.emh.
Ugró Sándor III.emh.

MIVÉ LETT AZ EGYETEMI SPORTÉLET?

A Boldog békeidők utolsó éveiben az akadémisták sporteredményei országos szinten kimagaslók voltak.

A múlt század fordulóján az újkori olimpiák szülőatyja Pierre de Coubertin báró mondta, hogy "Béke vagy te sport !". De azért ezt még annak idején Selmecen az akadémisták nem várták meg, mivel gyakorlatilag az Ifjúsági Kör megalakulásával kialakult a szervezett sportélet is. Már az 1870-es évek derekán több sportágban művelhették fizikai képességeiket a hallgatók. Ilyenek voltak a ma is olimpiai sportok közé tartozó vívás, lovaglás, atlétika, de szervezett körülmények között folyt még turistáskodás is. A Boldog békeidők utolsó éveiben az akadémisták sporteredményei országos szinten kimagaslók voltak különböző sportokban is. Majd a Főiskola soproni elhelyezkedése sem okozott törést az eredmények terén. Az eredmények a két világháború között sem lettek kisebbek, sőt. Kitartó munkával számos sporttéren újabb és újabb sikereket értek el. A világháború után egy egész állam, és egy ősi főiskola szétzúzása után is élt, fejlődött az egyetemi sportélet, míg elérkeztek az 1980-as évek.

Ekkor rohamosan oszlott, szakadt, rohadt szét az amit ekkor már elég régóta SMAFC néven ismertek. Melynek kitűnő MB II-es kosárcsapata volt, melynek kitűnő sportcsarnoka volt, melynek... Volt, volt és volt. Idősebb tanárok mesélték: ők segítettek egy uszoda felépítésében, és ennek fejében az egyetemisták ingyen használhatták ezután. Felmerül a kérdés, hogy mióta csak használhatták? Nos erre nem kaptam választ. De arra sem hogy miért van az — hogyha a HÖK állítása szerint (1997 október — Nyílt nap) csak az erdőmérnöki kar kap félévenként 1000 (!) jegyet, mellyel a hallgatók ingyen mehetnének el úszni—, és ez az 1000 jegy szeptember közepétől, október végéig mind elfogy. Ennyire sokan nem járunk úszni, de még csak azt sem mondhatnám, hogy járnánk.

Miért van az, hogyha az egyetem tulajdonában van egy igen jó sportcsarnok, abba mindenki bemehet kivéve az egyetemistát, mert ki van adva. Gazdasági oldalról nem vagyok túlképzett, de szerintem az órarendbe kiírt Sportcentrumi bérlet nem éppen oly kifizetődő az egyetem számára, pláne ha a hallgatónak ideje híján semmi kedve átbattyogni a város másik felére azért, hogy tornateremben mozoghasson. Kérdezem én ezt ki találta ki így, miért így, és biztos, hogy jól megfontolta-e amit tett. Van-e egyáltalán az Egyetemnek, az egyetemi vezetésnek valamilyen elképzelése az egyetemisták sportolási lehetőségeivel kapcsolatban, vagy csak a teljes leépülés, az eleven elrohadás, a dicsőnek épp nem nevezhető cél. Mert ez cél nem lehet ! De ha mégis akkor az erősen elítélendő a testnevelés egyetemi irányítói részéről. Ott van Fertőn az egyetem háza is, benne néhány kalóz hajóosztályba tartozó hajóval, és egy-két szörfdeszka is. Számomra már az érthetetlen, hogy egy volt EFE fából miért nem tud tisztességes házat építeni, amelyet az első jégzajlás totálisan tönkretett. Zajlás a többi épület mentén is volt, nem csak az EFE házánál. A nyomokból ítélve, viszont az építés minősége alapján egy ház volt mely megszenvedte a zajlást. Mérnöki munka ...? Visszatérve az eredeti témára se uszoda, se tornaterem, se Fertő-tavi ház. Vajon a tavaly tavasszal egy hónapig működő teniszpálya "akció" lesz-e idén is, és ha lesz meddig ? A lovaglásra biztosít e valamilyen lehetőséget az egyetem. Hisz a ló sok esetben olcsóbb, jobb terepjáró képességű, kevésbé környezetszennyező, no és arról nem is beszélve, hogy lényegesen több lelke van. Vagy ott van a Botanikus kertben található uszodaépület is, mely kívül-belül tiszta roncs — hisz ki ne mászott volna be oda —, de még az eredeti céljára sem emlékeztet. Leginkább botanikus kerti alkatrészek vannak ott, pl. névtáblák amelyek talán Fehér Dániel

idején még növények mellett voltak, ma már csak hírből tudhatunk róluk (Persze a Botanikus kert is megérdemelne egy cikket, és frissítést minden téren). tizenkét évnyi sporttal a hátamban legalább oly elborzasztó látvány egy ilyen célú épület elrohadását látni, mint egy leégett erdőt, üszkös fatörzsekkel. Sohase merült föl az elmúlt ötven évben, hogy ide ezt az uszodát nem véletlenül rakták? Miért ne lehetne felújítani, miért ne lehetne használhatóvá tenni, Miért kell valamit ami jó volt, hagyni hogy elrohadjon?

Bízva egy józan ítélőképességben, és tenni akarásban, remélem ezek fel lesznek újítva, és elsősorban az egyetemisták használatára, testi egészségük fejlesztésére teszi ezt meg az egyetem. Egy erdőmérnök nem árt ha képes felmászni a hegy oldalán, nem árt ha tud lovagolni, és nem kap szívinfarktust egy kis mozgástól, és nem csak az erdőmérnöknek.
Kérem ezt vegyék figyelembe, és próbálják meg megtenni a megtehetőt, anélkül, hogy arra hivatkoznának, hogy nincs pénz. Ezt tudjuk, erre senki sem kíváncsi, viszont a válaszra, a lehetőségekre igen.

Kérem aki csak egy kicsit is illetékesnek érzi magát, tegye meg hogy ír a Soproni Műhely oldalain, válaszol, elképzelést vázol fel konkrétumokkal egyetemben. Válaszaikat várva előre is köszönve.

Tisztelettel:

Cseke Bence II.emh. □

ÖKOKLUB ÖNMAGUNKRÓL

A *Kacán Károly Ökoklub* hosszú ideje működik egyetemünkön. Ez idő alatt tevékenységének intenzitása - természetesen - erősen ingadozott. E "hul-lám-mozgás" egy mélypontjából igyekszünk most kilábalni. Az utóbbi év(ek)ben az Ökoklub egy - nem túl sokak által ismert - "valami" volt, s ezen kívül / belül működtek még kisebb csoportok (denevérészek, madarászok), akik tették a maguk dolgát. A kapcsolat pedig köztük és az Ökoklub között pedig az volt, hogy az utóbbi által nyert pályázati pénzekből kaptak a különböző csoportok, egyéni céljaik megvalósítására. Az idei évben célunk a szervezet összefogása, a hallgatóság - és a külsősök - nagyobb létszámban való bevonása, s ezáltal többféle tevékenység végzése. Ebben a tanévben két gyűlésünk volt, melyeken ezen célok alapjainak megbeszélése történt, s ezek "eredménye" látható az Ökoklub faliújságra kitett (színes) íveken. E lapokon a második félév - és a nyár - tervezett programjai olvashatóak: programkiírás (feltételek), jelentkezők névsora, avagy felhívás sürgős munkára vagy segítségre. Tervezett, illetve már létező programjaink közé tartoznak:
Gyöngybaglyászat (a megye déli részén levő települések templomtornyaiban fészkelő állomány felmérése, majd - a templomok lezárt volta miatt - speciális költőládák kihelyezése*) Odútelep-gondozás* (az egyetem botanikus kertjében levő odúk állandó felújítása ill. új odúk készítése és kihelyezése, fészkelés vizsgálat)

Gyöngybagoly család

Tavaszi növényfelmérés, majd ehhez kapcsolódóan. *Nyári tábor* (néhány, a szukcesszió valamely stádiumában levő láprét regenerációja, ami alatt a tipikus lápi növények - orchideák - elvirágzása és termésérlelése utáni kaszálás értendő, a feltöltődési folyamat akadályozása képpen, kísérleti jelleggel) Egyéb kisebb védelmi munkák (például a tavaszi szünetre tervezett táborunk efféle célokat tűzött ki maga elé) Bárminemű "természetellenes" terv (lásd M9-es autópálya) elleni tiltakozás, és ha lehetséges, a terv megakadályozása. Kérünk mindenkit, hogy olvassa a faliújságra kitett papírokat, valamint ha bármely programunkban részt szeretne - és tud - venni, írja fel magát a lapokon levő kipontozott helyekre (valamint azt is, hogy hol érhető el, ha nem ismernénk egymást), azután egyeztetünk.

Ha valaki még információkat szeretne bármely - az Ökoklubbal kapcsolatos - kérdésről, az keresse bátran kitett lapjainkon olvasható nevek bármelyikének tulajdonosát.

Varga Emese II.emh.

VÁLASZ SZODFRIDT PROFESSZORNAK!

"...Végül elérkezik az az állapot, amikor szinte mindenki úgy tesz, mintha mindig is ezt az elméletet vallotta volna."

A Soproni Műhely 10. számában Szodfridt professzor: Megjegyzések egy előadáshoz c. cikkében többek között a következőket írta: "...szándékai – már mint az én szándékaim – nem annyira a termőhelytípus–rendszer javítására irányulnak, inkább egy általa jobbnak tartott rendszerezés (Haracsi–féle erdőtipológia) elfogadtatására..." A válaszomban most "csak" a HARACSI–féle erdőtipológia elfogadtatására kívánok reagálni.

Szerintem **HARACSI** professzor erdőrendszerezésével kapcsolatos alapvető elveit lényegében elfogadták, igaz ezt az "illetékesek" "nem verték nagydobra".
Az elfogadás azért nem ment olyan egyszerűen...
Tegyük fel úgy a kérdést, hogy **MOROZOVI–HARACSI–** féle erdőrendszer, – amely éppen 40 éve jelent meg az Erdőmérnöki Főiskola Tudományos Közleményében – vajon az idők folyamán mennyire avult el?

Az **elavult** szavunk azt jelenti, hogy kiment a divatból, korszerűtlenné vált. A válaszunk egyszerűen az is lehetne, hogy miután a MOROZOVI–HARACSI féle erdőrendszer soha nem volt "divatban" – soha nem volt kitéve a gyakorlat próbájának, mert nem vo.. kötelező –, így az el sem avulhatott. Azért ne intézzük el a választ ennyivel.

Egy kis visszatekintés

Ami a morozovi erdőelméletet illeti – különösen az 1950–es években – főiskolánkon ajánlatos volt emlegetni, a HARACSI–féle erdőosztályozást és erdőtájakat pedig *tanítani* és *tanulni* csak 1956 után *néhány évig* lehetett, amíg HARACSI professzor vezette az erdőműveléstani tanszéket is.
1959–ben azonban *"rendszerváltás"* történt, "benn" a főiskolán MAJER ANTALT nevezték ki az Erdőműveléstani Tanszék vezetőjének és néhány év után "kinn" a gyakorlatban pedig az erdőtipológiáját tették kötelezővé.
Ennek a döntésnek az előzménye az volt, hogy *1961–ben* az Országos Erdészeti Főigazgatóság megbízta az Erdészeti Tudományos Intézetet, hogy állítsa össze a *termőhely és erdőtípusok* meghatározására szolgáló *útmutatót*, aminek aztán az erdőrendezőségek által történő végrehajtása az 1961. évvel megkezdődhet. Így szólt az utasítás. A pályázatra beküldött szerzők – BABOS IMRE, HARACSI LAJOS, MAJER ANTAL, TÓTH BÉLA, TÓTH IMRE – munkáit SOÓ REZSŐNÉL doktorált *Magyar Pál* bírálta el.
HARACSI professzor az akkori vitákkal kapcsolatban később nekem csak annyit mondott: "*Nézd, 10, 20, vagy 50 év? Az idő nekem dolgozik...*"
A 40 év "története", avagy kinek dolgozott az idő? Idézzük fel azokat a vitákat és az azóta bekövetkezett fejleményeket.

Mi az amit elfogadtak?

Elég egyértelmű és summás válasznak tekinthetjük azt a tényt, hogy mintegy *20 év után* az *1986–os .erdőrendezési útmutatóban* éppen maga MAJER professzor a *korábbi* saját erdőrendszere helyett már egy *"merőben új"* erdőrendszert vezettetett be, ami napjainkban is *érvényben* van. Az "új" rendszere nagyban közeledett HARACSI professzoréhoz. A közeledés abban állt, hogy *erdőövei földrajzi* magassági övekké változtak, *"erdőtípusait"* a hármas beosztás alapján – mezo–, bazo– és acidofil – különítette el. De nézzük részleteiben a HARACSI–féle rendszerrel kapcsolatos akkori kifogásokat és ezekre adott későbbi válaszokat" .

Kell–e külön választanunk a klimatikus erdőket az edafikusoktól?

HARACSI:
"Az *éghajlati* társulásoktól (tölgyesek, bükkösök) külön választottam az *edafikus* erdőket, amelyeknek a megjelenését elsősorban a *szélsőséges talajviszonyok* szabják meg. Ezekben a tölgy és a bükk mint *főfafaj nem vesz részt.*" (az én kiemelésem; HARACSI, 1958)
CSAPODY:

"Az »edafikus erdőknek« a *klimatikus* erdőkkel való szembeállítása elméletileg elfogadható, csak éppen *szükség nincs rá*..." (Az én kiemelésem; CSAPODY, 1963).
MAJER professzor a második erdőrendszerében az őt *"magassági erdőövön"* belül "szembeállítja", elkülöníti a *klímazonális, extrazonális* illetve az *azonális* erdőtársulásokat.

Nyilván MÁTYÁS CSABA is *helyesli* a HARACSI-féle *elvet*, mert így ír:
"...a hazai cönológiai irodalomban elfogadott társulásokat *eltérő* rendszerben tárgyaljuk...Az ismertetésre kerülő rendszer a társulások összetételét meghatározó *klimatikus* hatásokat előtérbe helyezi, ezért külön tárgyalja a *klímazónához köthető*, zonális és azonális társulásokat és az *azoktól* jórészt *függetlenül megjelenő*, azonális ill. extrazonális társulásokat." (kiemelés tőlem; MÁTYÁS, 1993)
Az ökológusok neves képviselője JAKUCS PÁL tovább megy, Magyarország legfontosabb növénytársulásait – a fás társulásokat (erdőket) – rögtön az *első* lépésben *klímazonális* erdőkre és *edafikus, intrazonális* erdőkre osztja (kiemelés tőlem; JAKUCS ,1981).
Hasonló módon jár el BARTHA DÉNES is, amikor a Magyarország erdőtársulásait összeállította.(BARTHA, 1995, 1997)

Megegyezik–e az erdőöv az asszociáció sorozattal?

HARACSI:
"...a *tájövi vegetációkat* – mint nagyobb területű, egységes megjelenésű és éghajlatú növénytakarót – azonosítottuk az *asszociációsorozatokkal*..."(kiemelés tőlem; HARACSI, 1961)

CSAPODY:
"Nem érthetek egyet ..., hogy a »a tájövi vegetációkat, mint nagyobb területű, egységes megjelenésű és éghajlatú növénytakarót« azonosítsuk az »asszociációsorozattal«. Ez esetben ugyanis az történne, hogy egy–egy ...sorozatnevet, tehát *syntaxonómiai* fogalmat azonosítanánk egy *földrajzi* fogalommal, egy csupán gondolkodás útján nyert *logikai kategóriát* egy valóban *létező földrajzi valósággal*,..."(kiemelés tőlem, CSAPODY, 1963). Pontosan ez a *központi kérdés* foglalkoztatta már a "nagyokat " is, csak éppen félévszázaddal korábban! Idézzünk néhány idevágó mondatot az *1917*–es vitából, ami MOROZOV és SZUKACSOV között zajlott:

MOROZOV:
" *V. N. Szukacsev*, aki a fitoszociális elveket – úgy látszik – tisztán kívánta érvényesíteni, nem tudta elhatározni magát arra, hogy az általa ajánlott terminológiába az «övezet» *földrajzi kifejezést* is felvegye. Eljárásában – ha szándékát helyesen ítélem meg – az aggodalom jutott kifejezésre, hogy nem akarta a *fitocönológiát* a *növényföldrajzzal összekeverni*. Itt – véleményem szerint – ismét kitűnik annak az *alapvető tételnek* a hiányos felismerése, hogy a *társulások* természetében tulajdonképpen egyidejűleg mind *szociális*, mind pedig *földrajzi elemek* tárulnak elénk.
Az *állománytípus* (asszociáció) vagy valamilyen *magasabbrendű egység* – akárhogy is vesszük – a valóságban mindig *élettani, földrajzi, szociális és történelmi jelenség...*" (kiemelés tőlem; MOROZOV, 1952*)*

MAJER professzor *19 évvel* később az erdőövet nem a vegetáció sorozattal teszi egyenlővé, ahogyan azt Haracsi professzor tette, hanem eggyel alacsonyabb rendű egységgel az *asszociáció–csoporttal* azonosítja:"...*erdőövről*, illetve ennek megfelelő *klímazonális asszociáció–csoportról* beszélhetünk." (kiemelés tőlem; MAJER, 1982)

De maradjunk még az *erdőöveknél*.

Lehet–e az erdőöv – egy "valóban létező földrajzi valóság" – rendszerező kategória?

MAJER professzor *Vadas Jenőt* idézve "...A magassági fekvés szerint *lapályi* erdő...*dombvidéki* erdő, *előhegységi* erdő, *középhegységi* erdő és *magashegységi* erdő különíthető el...Csupán ezen módszer továbbfejlesztésének tekinthető DR. HARACSI állománytipológiája, amely fél évszázaddal ezelőtt valóban előremutató lett volna, ma azonban a biológiai erdőszemlélethez viszonyítva már *meghaladott lépcsőfokot jelent*." (kiemelés tőlem; MAJER, 1963)

Nézzük meg MAJER professzor újabb rendszerében a *magassági erdőöveit* , mert az erdőövek a korábbi rendszerében más értelemben, más elnevezéssel szerepeltek.

Az erdőövek elnevezését fordítsuk magyarra:

planár=*síksági*,
kollin=*dombvidéki*,
szubmontán=*előhegységi*,
montán=*hegységi*,
szupermontán=*magashegységi* erdőövnek

felel meg. A fentiek alapján a *Vadas–féle* beosztásra ismerünk , ami ezek szerint *mégsem meghaladott lépcsőfokot* jelent.

Azonos–e az erdőtípus az erdőtársulással?

HARACSI:

"... mivel a megegyező vagy hasonló biotópok, valamint erdők több helyen is jelentkeznek, jellemzően ismétlődnek, mi erdészek az ilyen közel azonos szerkezetű és termőhelyű erdőket *erdőtípusoknak* nevezzük...A *fitocönológia* egysége, az *asszociáció* főleg florisztikai fogalom, az *erdőtipológia* egysége, az erdőtípus...főleg *faállományösszetételi*, *fatermési* és egyben *termőhelyi* fogalom is...Az ...erdőtípusok ... főleg *szubasszociációk*, ...mindenesetre a természetben kialakult, elég jól elkülönülő és ismétlődő, a *termőhelyhez ragaszkodó* jellemző fafajtársulások, állományszerkezetek, amelyek a valóságban megvannak, tehát *természetes erdőtípusok*." (kiemelés részben tőlem, HARACSI, 1958)

Idézzünk tovább!

HARACSI

"...Amennyire módomban áll, felsorolom az egyes típusok aljnövényzetének fontosabb, jellemző fajait is..., ezek közül a dominánsok *altípusok* képzésére használhatók fel. Ennek összeállítását főleg *Soó, Magyar* és *Zólyomi* felvételei alapján végeztem, s ebben *Csapody István* erdőmérnök, volt segítségemre, amiért neki köszönettel tartozom...Az aljnövényzetet én sohasem vetettem el, csak nem tartottam kizárólagos osztályozó alapnak."(HARACSI, 1958, 1963)

A fentieket vessük össze SOÓ REZSŐ akkori *erdőtípus* meghatározásával is.

"A geobotanikusok mindig a növénytársulástan alapegysége, az asszociáció keretén belül írják le az *erdőtípusokat*, amelyek legtöbbször a *szubasszociációval*, azaz a társulások ökológiai alapon szétválasztott egységeivel, olykor – kevéssé változatos vagy kis kiterjedésű társulások esetén – magával az asszociációval azonosak, míg az *aljnövényzet* lokálisan uralkodó fajai alapján szétválasztott faciesek legtöbbször helyesen *altípusokként* tárgyalandók. (kiemelés tőlem; SOÓ, 1960)

A fentiek alapján , ami az erdőtípus fogalmát illet, lényegében kettőjük nézete között nem volt különbség.

Ezzel szemben MAGYAR PÁL bírálatában az alábbiakat olvashatjuk:

" Lássuk *Haracsi Lajos* erdőtípusai szerepelnek–e már a fitocönológiában és melyiknek mi felel meg ott... Amint látjuk, a *szerző* erdőtípusai a fitocönológia asszociációnak felel meg (1–2 kivételtől eltekintve), tehát tulajdonképpen nem igazi erdőtípusok...Amely » erdőtípus«–nak pedig nem találjuk a megfelelőjét..., az annyit jelent, hogy az illető »erdőtípus«–ok egyszerűen csak átmenetet jelentenek két növénytárulás között, vagy degradált alakot, rontott erdők, esetleg tarvágás utáni pionír–állományok." (kiemelés részben tőlem; MAGYAR PÁL, 1959)

Itt kell megjegyeznem, hogy a később megjelent SOÓ–féle növényföldrajzban mintegy 10 Haracsi–féle erdőtípusnak megfelelő *erdőtársulás* már megtalálható. (L. SOÓ, 1960)

Érdekes, hogy pl. éppen CSAPODY ISTVÁN írta le a növénycönológiának *új erdőtársulásként* a HARACSI–féle rendszerben már szereplő, de a korábban hivatalosan "nem létező" *cseres kocsányostölgyes erdőtípust*.

Azt is meg kell jegyeznem, hogy HARACSI professzornak később egyértelműbb lett a véleménye az erdőtípus és az erdőtársulás kapcsolatáról: "Az erdőtípust *önálló* növénytársulásnak (asszociációnak) kell tekinteni..."(HARACSI, 1963)

Milyen kapcsolat van a faállomány, a növénytakaró, az aljnövényzet között?

CSAPODY (idézi HARACSI professzort):

"Egy *erdőtípus*ba tartoznak mindazok az ugyanazon *erdőtájban* fekvő erdőrészek, amelyeknek *termőhelyi viszonyaik* és *ősi faállományuk* fafajbeli összetétele jól megegyezik (azaz a *domináns, karakter– és differenciális fafajok* ugyanazok)...A növénytakaró, mint kritérium ebből a

definícióból tehát *ismét kimaradt*, mert annak figyelembevétele csak esetleges, de nem szükségszerű." (kiemelés tőlem; CSAPODY, 1963)

A fentiek alapján Csapody István szerint a növénytakaró fogalmába nem tartozik bele a faállomány? Ez a megállapítás véletlen elírás, vagy magyarázatra szoruló értelmezés?

Idézzük itt MAGYAR PÁL megjegyzését is, amit *Majer A.: Az erdő és termőhelytipológia üzemi gyakorlatba vétele* c. dolgozatára vonatkozó bírálatában írt:

"...*Érthetetlen* és *helytelen* külön első helyen említeni a faállományt és 4. helyen a növénytársulást, jóllehet a faállomány beletartozik a növénytársulásba. *A szerző úgy tünteti fel, mintha az aljnövényzet a faállománytól független növénytársulást alkotna.*" (kiemelés tőlem; MAGYAR P., 1959)

Mindkettőjük nézetére az alábbi magyarázat szolgálhat: "...Finnország sajátos viszonyai mellett az *aljnövényzet* hűen jelzi a biológiailag egyenértékű termőhelyeket. Ezért állította fel CAJANDER az uralkodó aljnövényzet alapján *erdőtípusait*, a *fás növényzettől függetlenül*. (kiemelés tőlem, MAJER, 1968)

HARACSI-féle erdőrendszer akkori kényszerű dicsérete, elismerése

Magyar Pál dicsérete:

" társulások csoportosítása, ez kétségtelen *egyszerű Új* ...a, *világos, könnyen érthető és kizárólag gyakorlati szempontokat követ.* Igen *értékesnek* és *hasznosnak* tartom az egyes típusok *növénytársulási* és *ökológiai jellemzését*...A dolgozat *legértékesebb részei* az *erdőművelési* vonatkozások, az állományok, az erdő termelőképesebbé, értékesebbé tételére, feljavítására vonatkozó útmutatásai; ezek a *szerző* közismert *kiváló gyakorlati érzékére* és *átfogó tudására* utalnak. (kiemelés tőlem; MAGYAR P., 1959)

Bizonyságul nézzük meg a kocsányos tölgyesek *természetes erdőtípusai* rendszerének vázát (az edafikus erdők külön szerepelnek): HARACSI, 1958; 1963:

SOÓ REZSŐ hallgatólagos egyetértése

SOÓ professzor *Az Erdő* c. szaklapunkban megjelent *Magyarország erdőtársulásainak és erdőtípusainak áttekintése* c. cikkében írja: "A *négy* legfontosabb uralkodó fafaj alapján külön kis határozókulcsok is készültek. " (kiemelés tőlem, SOÓ, 1960)

A fentiekre HARACSI professzor az alábbiakat írta:"...*Soó* új dolgozatában nyilván *egyetért* generális beosztásommal, mert "...» a négy legfontosabb uralkodó fafaj alapján« ...bizonyosan a jobb áttekintés céljából erdeinket »bükkben gazdag, gyertyános, kocsányos tölgyben és kocsánytalan tölgyben gazdag erdők « csoportjaira osztja. A gyertyános erdők elkülönítése azonban fölösleges, mert ezek erdőtípusai már a másik háromban szerepelnek. A gyertyán különben nem is (erdőövjelző) *főfafaj*, csak jellemző kísérő fa természetes erdeinkben" (HARACSI, 1963)

A fenti elismerő vélemények ellenére mégsem volt *"szalonképes"* a HARACSI-féle rendszer, mert pl. a *20 évvel később* megjelent *Magyar erdők* c. könyv szerzője nem csak hogy nem hivatkozott HARACSI professzor munkájára, hanem még az irodalom jegyzékéből is kihagyta. Pedig könyvének *A fák és faállományok szépsége* c. részében a *faállományok szerkezetét* illetően két helyen is kizárólag és egyértelműen a HARACSI-féle *erdőtípusok elnevezését* és *értelmezését* használta. (KERESZTESI, 1968)

A tájaink magassági (vertikális) fekvés szerinti rendszerezése

HARACSI *erdőtájainak magassági besorolása*

BABOS:
"1961-ben HARACSI ismertette elsősorban ugyancsak az *éghajlat* alapján különválasztott 10 erdőgazdasági táját." (az én kiemelésem, BABOS és trs.,1966)

Két kiigazítást kell tennünk. *Először* is Haracsi professzor *erdőtájait* – nem véletlenül – nem *erdőgazdasági* tájaknak nevezte. *Másodszor* az erdőtájainak rendszerezését *első* lépésben – tehát elsősorban – a *magasság* szerint elkülönített *tájövek* alapján végezte, a jellemző *erdők* megjegyzésével együtt. A *második* lépésben erdőtájait az

éghajlat alapján választotta szét , a jellemző *fafajok* említésével együtt.

Egyébként HARACSI professzor a fenti rendszerezését az alábbi bevezető szöveggel látta el: " A gyors és világos *áttekintés* érdekében még ideiktatom a *tíz erdőtáj fafajok szerinti elkülönítését* is, határozó kulcsszerű összeállításban." (HARACSI, 1961)

***Fontossága miatt lássuk a teljes rendszerét*:**

A) *Alföldi–síksági tájövek* kocsányos. tölgyes, nyáras, füzes, nyíres , égeres erdőkkel (B, KTT nélkül)

I. Mediterrán és nyugati hatás alatt álló, cserben gazdag tájak, EF–vel és Gy–nal

- VK és EH nélkül: *Kisalföld*
- VK és EH–sal: *Déldunántúli lapály*

II. Kontinentális hatás alatt álló, CST, EF és VK nélküli tájak

a) EH és Gy–nal

- EH, Gy és nyírrel: *Nyírség*
- Nyír nélkül, Gy–nal : *Árterületek*

b) EH és Gy nélkül

- Sok nyírrel, borókával, MOT–gyel: *Duna–Tiszaköz*

6. Nyír, boróka és MOT nélkül: *Tiszántúl*

B) *Dombvidéki és hegységi tájövek* főleg kocsánytalan tölgyes és bükkös erdőkkel

I. Melegebb, aridabb, inkább szubmediterrán hatás alatt álló tájak, sok cserrel, VK, MOT és berkenyékkel

- EH–sal és EF–vel: *Dél-dunántúli dombvidék*
- EH (és EF) nélkül: *Magyar Középhegység*

II. Hűvösebb, humidabb, inkább alpesi vagy kárpáti hatás alatt álló tájak, kevés cserrel; VK, házi és budai berkenye nélkül

- Sok EF–vel, csarabbal, tatárjuhar nélkül: *Nyugat-dunántúl*
- Tatárjuharral, EF és csarab csak kivételesen: *Északi Hegyvidék*

PÉCSI– SOMOGYI–JAKUCS *földrajzi tájaink magassági besorolása*

Most nézzük meg, hogy a földrajzi *tájainkat* – szintén magasság szerint – *11 évvel később* a két "födrajzos" és egy ökológus professzor hogyan rendszerezték.

"Ezek alapján Magyarországon:

kontinentális és szubkontinentális erdős–sztyep zónához tartozó *síksági tájtípusok* uralkodóan mezőgazdasági jelleggel (I.),

szubkontinentális és szubatlantikus tölgy és bükk erdőmaradványos, főleg agrár jellegű *dombsági* tájak (II.),

valamint *alacsony* és *középhegységi,* dominálóan *erdős tájtípusok* (III.) a jellemzők." (PÉCSI, SOMOGYI, JAKUCS, 1972)

A tájtípusokon belül a *tájökológiai csoportokat* legtöbbször az *éghajlat*, majd azokon belül a kistájainkat a *talaj* alapján sorolják be.

Azt is fontosnak tartom megemlíteni, hogy HARACSI professzor a *Hazánk erdőtájai c.* dolgozatának elején leszögezi: "Ebben a dolgozatomban azzal foglalkozom, hogy a földrajzi helyzet , az éghajlat , a domborzati és a talajviszonyok milyen befolyással vannak a fafajokra, társas megjelenésükre, azaz az erdőre. Az ezt vizsgáló tudományág az ökológiai növényföldrajz, a mi esetünkben az *ökológiai erdőföldrajz.*" (HARACSI, 1961)

A fent említett munkát az első erdészeti növényföldrajzunk – mondhatnánk az *első erdőföldrajzunk* – méltó folytatásának tekintjük, mert az alábbi célt kívánta elérni:

"Talán éppen az erdész előtt bír legnagyobb gyakorlati fontossággal annak ismerete, hol vonta meg maga a természet a fajok elterjedési határait s erre mily viszonyok, körülmények és tényezők voltak, vagy lehettek befolyással? A bölcs természet ujjmutatását kell hogy kövessék mindazok, kik az erdők fennmaradását mesterséges úton is biztosítani kívánják!"
(FEKETE és BLATTNY, 1913)

Mi az ami még várat magára?

Mégegyszer a magassági erdőöveinkről

HARACSI:

"*Magyarországon* egymástól elég élesen elváló, *három magassági* erdőtenyészeti *tájövet*, illetve tájövi erdővegetációt különíthetünk el. Ezek a következők:

1. Siksági vagy kocsányos tölgyesek
2. Domb– és hegyvidéki vagy kocsánytalan tölgyesek
3. Domb– és hegyvidéki bükkösök

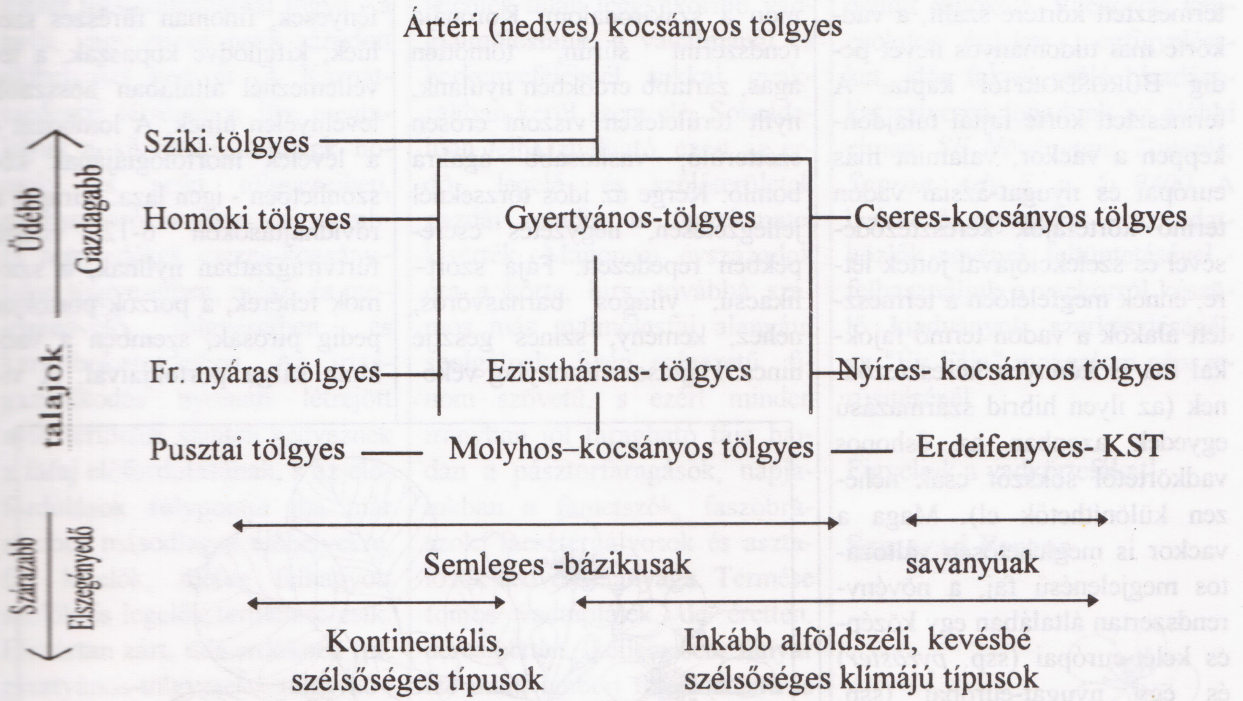
Az eddigi – magassági övek szerinti – rendszeresés hazánkban az erdőssztyepp, zárt tölgyes és bükkös öveket különbözteti meg... Ez az övbeosztás már nem kielégítő, mert nem választja szét a KST és a KTT-eseket, amelyek hazánkban más tájakon uralkodnak, pedig ezt a *tényt* a növényföldrajznak is tudomásul kell vennie. Az erdész mindenképpen vagy az egyik, vagy a másik tájövben és tölgyes erdőben elkülönítve gazdálkodik." (HARACSI, 1961)

"Az új elméletek elfogadásának története gyakran a következő szakaszokon keresztül zajlik:
Az új gondolatokat először merő képtelenségnek tekintik,...

...Végül elérkezik az az állapot, amikor szinte mindenki úgy tesz, mintha mindig is ezt az elméletet vallotta volna." (LEWIN, 1972)

Dr. Szélesy Miklós

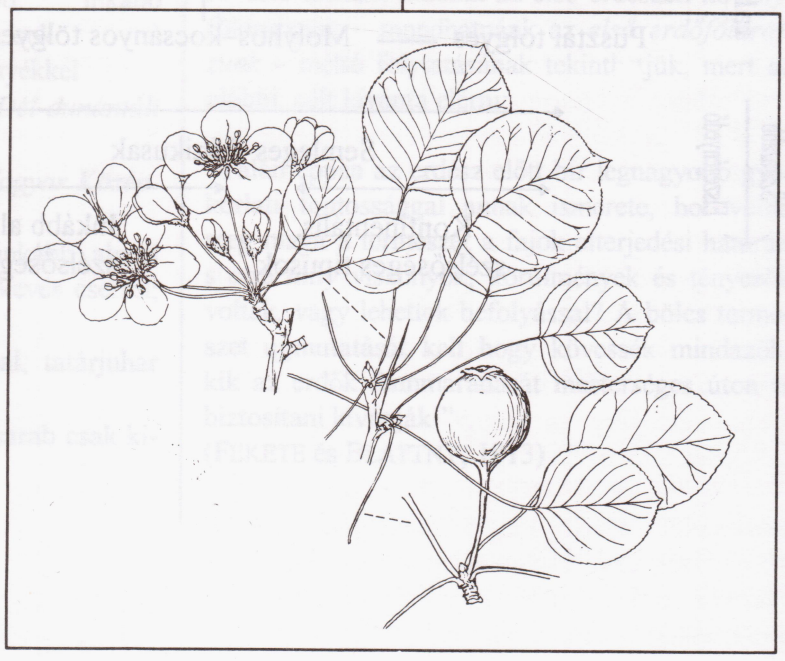
LAPÁLYI KOCSÁNYOS TÖLGYESEK

A VACKOR
(*PYRUS PYRASTER*)

A nyugat-európai országokban az erdész szakma képviselői már régóta megválasztják az "év fáját". A mozgalom célja, hogy a hagyományos erdőgazdálkodási gyakorlat által többnyire mellőzött és háttérbe szorított, de sok szempontból érdekes és értékes elegyfafajaink (hársak, szilek, juharok, vadgyümölcsök, stb.) ismét egy kicsit a figyelem középpontjába kerüljenek, erdeinkben ismét nagyobb szerephez juthassanak.A mozgalomhoz hazánk két éve kapcsolódott. 1996-ban a madárcseresznye, 1997-ben a kislevelű hárs volt az év fája Magyarországon, 1998-ban pedig a vackort tünteti ki figyelmével a hazai erdész szakma.

A vackort, vagy közismertebb nevén a vadkörtét LINNÉ 1753-ban még a *Pyrus communis* néven összefogott, vad és termesztett alakokat egyaránt tartalmazó fajcsoportban tárgyalta. Azóta ez a név a termesztett körtére szállt, a vadkörte mai tudományos nevét pedig BURGSDORFtól kapta. A termesztett körte fajtái tulajdonképpen a vackor, valamint más európai és nyugat-ázsiai vadon termő körtefajok kereszteződésével és szelekciójával jöttek létre, ennek megfelelően a termesztett alakok a vadon termő fajokkal ma is könnyen kereszteződnek (az ilyen hibrid származású egyedek azonban az őshonos vadkörtétől sokszor csak nehezen különíthetők el). Maga a vackor is meglehetősen változatos megjelenésű faj, a növényrendszertan általában egy közép- és kelet-európai (ssp. *pyraster*) és egy nyugat-európai (ssp. *achras*) elterjedésű alfajba sorolják. A fafaj elsősorban Európa déli részén, Portugáliától egészen a Kaukázus nyugati lábáig fordul elő. Szubmediterrán elterjedésű növényfaj. Nálunk sík- és dombvidéki, illetve középhegységi területeken él, de Dél-Európában inkább a hegyvidékek fája. Hazánkban főként a Magyar-középhegység, valamint a Nyugat- és Dél-Dunántúl területén gyakori, a Kis- és Nagyalföld vidékén már szórványosabb előfordulású. A vadkörtét harmadrendű, tehát 10-15 m-es magasságot elérő faként tartja számon a szakirodalom. Koronája rendszerint sűrűn, tömötten ágas, zártabb erdőkben nyúlánk, nyílt területeken viszont erősen szétterülő, vaskosabb ágakra bomló. Kérge az idős törzseknél jellegzetesen, négyzetes cserepekben repedezett. Fája szórt–likacsú, világos barnásvörös, nehéz, kemény, színes gesztje nincs. Hajtásai viszonylag vékonyak, barna, vagy sötétbarna színűek, kopaszak, fényesek, törpehajtásai erős tövisben végződnek. A rügyek sötétbarnák, kúposak, a hónaljrügyek a hajtástól elállók. Jellegzetes, jól felismerhető levelei kerekdedek, fényesek, finoman fűrészes szélűek, kifejlődve kopaszak, a levéllemeznél általában hosszabb levélnyélen ülnek. A lombozat - a levelek morfológiájának köszönhetően - igen laza. Virágai a rövidhajtásokon 6-12 virágú fürtvirágzatban nyílnak, a szirmok fehérek, a porzók portokjai pedig pirosak, szemben a vadalma sárga portokjaival. A vi-

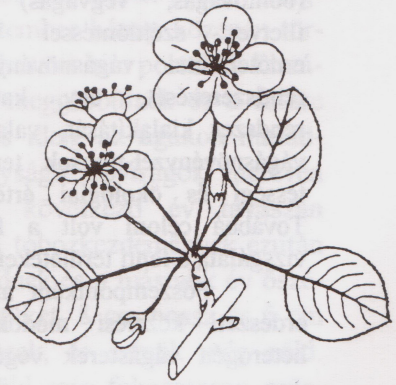

virágzási időszak áprilisra esik, amikor is a virágba borult fák - különösen a magányosan állók - messziről felfedezhetők. Termése apró, 2-3 cm átmérőjű, sárgásbarna színű, nagyjából gömbölyű körte, mely szeptemberben érik. A gyümölcs a benne található ún. kősejtek miatt igen kemény, csak teljesen megérve puhul fel. A vadkörte melegkedvelő, szárazságtűrő fafaj, ennek megfelelően előfordulásai a cseres-tölgyes klímazónába tartozó területekre koncentrálódnak. Elsősorban barna erdőtalajokon, illetve kőzethatású talajokon tenyészik, inkább mészkedvelő. A kötöttebb és szikes talajokat is jól viseli, ezért szélsőséges termőhelyeken is eredménnyel ültethető. A vackor - mérsékelten pionír tulajdonságainál fogva - a nyílt, vagy éppen csak záródott élőhelyeket kedveli. A Kárpát-medence térségében így megtaláljuk a síkvidéki területek homoki és sziki tölgyeseiben, nyáras-borókásaiban, a domb- és hegyvidékek cseres-kocsánytalan tölgyeseiben, mész- és melegkedvelő tölgyeseiben és karsztbokorerdeiben. Az irtásgazdálkodás nyomán létrejött nyílt területek szintén kedveznek a fafaj előfordulásának, s az előfordulások súlypontja ma már részben másodlagos élőhelyekre, fás legelők, illetve felhagyott szőlők és legelők területére esik. Elszórtan zárt, üde erdőkben (pl. gyertyános-tölgyesek, tölgy-kőris-szil ligeterdők) is megjelenhet, de itt inkább a szegélyeken találjuk, mivel az állományok belsejében uralkodó fényviszonyok hosszú távon nem kedvezőek a fafaj fennmaradásához.

Viszonylag gyorsan növő fafaj, fiatalon kismértékben árnytűrő, idősebb korban azonban határozottan fényigényes. A termőhely minőségétől és a beállomány zártságától függő végleges magasságát viszonylag hamar eléri, vastagsági növekedése azonban tartós. Jó termőhelyen akár 250 éves kort is megérhet, magassága a 20 m-t, törzsátmérője a 100 cm-t is elérheti (a legtermetesebb vadkörtefát ma a Nógrád megyei Kisterenye határából ismerjük: törzskerülete 378 cm, magassága 18 m)! Sarjadzóképessége igen gyenge, generatív szaporodásra viszont már fiatalon, 10-15 éves korától is képes. Termését a madarak és emlősök egyaránt fogyasztják. A magvak terjesztésében fontos szerep jut a vaddisznónak, hiszen a magvak sértetlenül - s természetesen felpuhult maghéjjal - haladnak át az állat bélcsatornáján. A vackor jelenleg talán leggyakoribb vadgyümölcsfánk, a vadalmánál és berkenyeféléknél sokkal gyakrabban kerül szem elé. Sokoldalúan felhasználható, ezért az erdő-, legelő- és szőlőterületek gazdái mindig is figyelemmel kísérték. Magoncai évszázadok óta a körte, birs, továbbá számos más gyümölcsfaj alanyául szolgálnak. Szép színezetű, finom szövetű, s ezért minden irányban jól faragható fája hajdan a pásztorfaragások, napjainkban a fametszők, faszobrászok, faesztergályosok és asztalosok kedvelt faanyaga. Termése fontos vadtáplálék, de éretten, dércsípetten, kellemesen fanyar íze miatt emberi fogyasztásra is alkalmas. Aszalványként is fogyasztották, a friss gyümölcsből préselt lé kitűnő, a musthoz hasonlóan édeskés aromájú, szörpkészítésre is alkalmas. A kissé már megbarnult, megszottyosodott termésből pedig jó ízű pálinka főzhető. Természetesen nem csak gazdasági szempontok miatt kell megbecsülnünk a vackort. Jelenlétével nagyban hozzájárulhat természetszerű(bb) élőhelyek kialakításához, megőrzéséhez. Szőlő és gyümölcs-termesztő területeinken, fás legelőinken a tájképformálás és tájképmegőrzés fontos eleme lehet. Sűrű koronájában, idős korban kiodvasodó törzsében pedig rovar-, madár- és emlősfajok tucatjai találnak menedéket, fészkelő- és búvóhelyet. Mindezek alapján a vackor minden figyelmet és támogatást megérdemlő fafaj, gazdasági, természetvédelmi szempontból egyaránt. Művelt erdeinkben, természetvédelmi területeken, legelőkön önvetényüléssel megjelenő magoncai kímélendők, szálankénti ültetése és fenntartása, illetve hagyásfaként való megőrzése az arra alkalmas területeken mindenütt indokolt. Vackorral kapcsolatos érdekes megfigyeléseket, idős fákról szóló híradásokat szívesen fogadunk az alábbi címen: *SE Növénytani Tanszék, Sopron, Ady E. u. 5. 9400.* A beérkező anyagokat - az adatközlők nevének feltüntetésével - felhasználjuk a vackorról készülő kiadványok szerkesztésénél, az "Év Fája" mozgalom népszerűsítésénél.

Figyeljük a vadkörtefákat!

Szmorad Ferenc

Egyetemünkön 1997-ben ismét megrendezésre került a Tudományos Diákköri Konferencia. Az erdészeti és faipari szekciókban a következő eredmények születtek: ***Erdőmérnöki Kar****: I. helyezett: Hegedűs Attila IV. emh., II. helyezett: Matáncsi János II. emh, III. helyezett: Szulcsán Gábor V. emh., IV. helyezett: Cseke Bence, II. emh.* ***Faipari Mérnöki Kar****:I. helyezett: Szalai László III. ofmh, II. helyezett: Litkei Zoltán III. ofmh., III. helyezett: Sáfár Cecília IV. ofmh., IV. helyezett: Csábli PéterV. ofmh. Következő számainkban szeretnénk mindkét kar első három helyezettjének a munkáiból egy-egy összefoglalót megjelentetni, ha a szerzőik is úgy kívánják. Kezdetnek Hegedős Attila kutatási témájáról számolunk be.*

Bükkösök vágásnövényzetének vizsgálata a Zempléni-hegységben

SE - EMK, NÖVÉNYTANI TANSZÉK
Konzulens: Szmorad Ferenc erdészeti felügyelő (ANPI)

Az elkövetkezendő néhány sorban betekintést szeretnék adni abba a munkába, amit az elmúlt nyáron végeztem és eredményeként egy TDK-dolgozatot készítettem. A vizsgálataimat a Zempléni-hegységben végeztem bükkösök (elsősorban *Melittio-Fagetum*) vágásterületein. A munka során BRAUN-BLANQUET módszerrel fitocönológiai felvételeket készítettem, ahol a kvadrátméret 10 x 10 méter volt. Ezekben a cönomintákban felvételeztem a teljes vegetációt: külön vizsgálva a korona- és cserjeszintet (A-B), a gyepszintet (C) és a mohaszintet (D). Továbbá feljegyzéseket tettem a potenciális erdőtársulásra, a termőhelyre és az erdőgazdálkodás vonatkozásaira. A kutatás tárgya volt a dinamikusan változó vágásnövényzet, mint a másodlagos (szekunder) szukcesszió jellegzetes példája. Célul tűztem ki a zempléni bükkösök fokozatos felújítóvágással (bontóvágás, végvágás) kezelt, illetve széldöntéssel érintett erdőterületei vágásnövényzetének rendszerezését, egy kategória-rendszer kialakítását, valamint a vágásnövényzet-típusok természetességi és ökológiai értékelését. Továbbá célom volt a felújulás vizsgálata a fenti területeken.

Főszempontként az egyes erdészeti kezelési módok utáni heterogén vágásterek vegetációját ún. dominanciatípusokba soroltam be. A hegységben gazdálkodó Északerdő RT. három Erdészeti Igazgatóságának területén összesen 26 mintaterületet vételeztem fel 16 erdőrészletben.

A vizsgálat eredményeként az alábbi dominanciatípusokat sikerült felállítani: *Calamagrostis arundinacea* (Erdei nádtippan), *Calamagrostis epigeios* (Siska-nádtippan), *Rubus fruticosus 'Homalacanthi'* (Földi szeder) , *Rubus idaeus* (Málna), *Sambucus ebulus* (Földi bodza), *Urtica dioica* (Nagy csalán). Az egy-egy vágásnövényzet-típus kialakulásához vezető okok (pl. mikroklíma, N-P-K ellátottság, magbank, stb.) firtatása nem tartozott konkrét kutatási céljaim közé. Közvetett eszközökkel (ökológiai mutatószámokkal) elemeztem viszont az egyes típusok ökológiai viszonyait. Így vizsgáltam a növényfajok relatív talajvíz, illetve talajnedvesség (WB) igényét, a talajreakciót (RB), valamint a nitrogénigényt (NB). Azért választottam e három ökológiai értékelő szempontot, mert feltehetően ezek segítségével lehet az egyes dominanciatípusok közötti ökológiai különbségekre rámutatni, illetve a vágásnövényzet-jelleget értékelni. Hasonló eszközökkel (természetességi mutatók - Szociális Magatartási Típusok) BORHIDI (1995) tanulmányoztam az egyes vágásnövényzet-típusok természetességi értékét is. (Ezen osztályozás kifejezi a növénynek a termőhelyhez való kapcsolódási módját, a kapcsolódás információtartalmát, illetve a növényközösségben realizált "életvitelét", stratégiáját). A továbbiakban még érdeklődésem tárgyát képezte az is, hogy az egyes dominanciatípusokban hogyan újul, hogyan jut vezető szerephez a bükk, mint a potenciális erdőtársulás domináns fafaja. A kiértékelés során, illetve a terepi tapasztalatokat is figyelembe véve a *Rubus idaeus*-os típusban mutatkozott a legkedvezőbbnek a *Fagus sylvatica* természetes felújulása. Ide az üde, félszáraz bükkösök utáni vágásterületek sorolandók. Sorrendben utána a *Calamagrostis epigeios, Calamagrostis arundinacea, Rubus fruticosus 'Homalacanthi', Sambucus ebulus, Urtica dioica* dominanciatípusai mutatják a felújulás potenciális lehetőségét. Az utóbbi két típusban csak igen szerény mértékben jelentkezett bükk újulat. Ha valakiben a fenti összefoglalás további érdeklődést váltott ki, szívesen állok rendelkezésére. H-9400 Sopron Ady.út.5. E-mail: ahegedus@larix.efe.hu

Hegedűs Attila IV.emh.

A MAGSZÁRMAZÁS, KEZELÉS, TÁROLÁS ÉS CSÍRÁZTATÁS A CÉDRUS ESETÉBEN IS ELSŐRENDŰ KÉRDÉS

Az Atlasz Cédrus komolyabb és elterjedtebb alkalmazásával Magyarországon 1989 óta foglalkozunk. Ez az időpont egybeesik az ország liberalizálásával. Nem véletlen a koincidancia, mivel csak ettől az időponttól vált valóra az a lehetőség, hogy ezen tanulmány írója aki Franciaországban él, ténylegesen át tudja ültetni több mint 20 éves tanulmányainak és kísérleteinek eredményeit régi hazájába és hogy reálisan együtt tudjon dolgozni a magyar kollégáival a cédrus területén. Nem kell túlozni, előtte is voltak kapcsolatok az EFE-mel valamint az ERTI-vel csak ez sokkal kisebb méretű volt.

Magyarországon 1966 óta már több szakember foglalkozik a cédrus kérdéssel, komoly és értékes tanulmányok láttak napvilágot a különböző erdészeti lapokban. Ezek közül a legfontosabbakat említem meg:
Dr BARABITS Elemér (1966) A cédrusokról, HARKAI Lajos (1985) A cédrusállományok értékelése és magyarországi telepíthetősége, KADAR József (1986) Az Atlasz cédrus termőhelyhasznosító és tájesztétikai szerepe, Dr VEPERDI Gábor (1993) Az Atlasz-cédrus magyarországi honosításáról, MAROSI András (1996) Az Atlasz-cédrus fatermésének vizsgálata, Dr TÓTH János (1996) A cédrusok magyarországi lehetőségei a francia példa alapján és NYÁRI László (1997) A cédrusok telepítésének magyarországi lehetőségei.

A megnevezett tanulmányok nagyvonalúan tanácsokat és bizonyos eredményeket adnak az Atlasz-cédrusra vonatkozóan Magyarországon vagy Franciaországban de igen kevés adatot találunk a cédrusmagot és annak kezelését valamint tárolását és csíráztatását illetően Ezt igyekszem most pótolni ezen tanulmányom megjelenésével.

AZ ATLASZ-CÉDRUS SZÁRMAZÁSI KÉRDÉSEI

A cédrus a hazai ökológiai viszonyok között úgy 20-25 éves kortól kezd jó minőségű és csíraképes magot adni. Franciaországban is ugyanezt tapasztaltuk. A hazai és kisebb területű állományok már évek óta teremnek tobozokat. Az alábbiakban adjuk a hazai állományokat és azoknak korát 1997 év végére vonatkozóan:

Badacsonyőrs (Veszprém megye)	91 év.
Agostyán (Komárom megye)	42 év.
Neszmély (Komárom megye)	28 év.
Neszmély (Komárom megye)	33 év.
Budafa (Zala megye)	34 év.
Agfalva (Győr-Moson-Sopron megye)	29 év.
Gödöllő (Pest megye)	29 év.

A hét állomány összes területe egy kicsit több mint 5 ha-ra becsülhető. Ebből a Badacsonyőrsi idősebb cédrus állomány meghaladja az egy hektárt. Franciaországban a cédrusmagot csak az erre kijelölt állományokban szabad begyűjteni. Az összes kijelölt terület 1364 ha, amely 49 állományt foglal magában. Ez a 49 állomány három földrajzi régióban található. A mediterrán övi, a nyugati és az észk-keleti régió. Maga a mediterrán régió 35 állományból áll, 1313 ha területen. Ide tartozik a híres Mont-Ventoux hegység amely nagy részét teszi ki annak a területnek ahol tobozt illetve magot lehet gyűjteni.

A TOBOZBEGYŰJTÉSI IDŐSZAK

A cédrus tobozok teljes megéréséhez két év szükséges de ez három évre húzódik ki. Ugyanis a cédrus a többi fenyőkkel ellentétben ősszel virágzik. A megporzás szeptember hónap közepén történik. Ezután a 3-4 cm hosszú hím portokok kiszáradnak, hernyószerűen meggörbülnek és a földre hullanak vagy bizonyos ideig az ágakon maradnak. Az 1-2 cm nagyságú nővirágok mereven felállnak, és csak a következő év tavaszán termékenyülnek meg. A tobozkezdemények ezután rendkívül gyorsan fejlődnek és a második év őszére elérik végleges méretüket, 8 cm hossz és 5 cm átmérő, ekkor egy évesek, és színük még zöld. Októbertől kezdve a zöld szín fokozatosan szürkésbarnára változik. A magok teljes beéréséhez

még egy év szükséges. A harmadik év október végétől a tobozok érettek, ekkor a termőpikkelyek, kezdetben lassan majd igen gyorsan felhasadnak és apró réseket képeznek. A toboz alakja zömökebb, érintése puha érzésű és színe sötétebb mint az egy éves tobozoké. Még nem esik szét, ez november közepétől tapasztalható, viszont ebben az állapotban könnyen szétszedhető egy csavaros mozdulattal a tengelyen. Nem szükséges áztatni de viszont egy napos áztatás nagyon megkönnyíti a szétesést.

A teljesség kedvéért hozzá kell tenni, hogy sokkal könnyebb és praktikusabb az eljárás, ha a tobozokat együtt néhány napig hidegvízben a szabadban hagyjuk, november-december hónapok folyamán, és így ezeket egy 0 °C alatti hőmérséklet csökkenésével, fagyásnak tesszük ki. A néhány napos fagyás után, még mindig a vízben tartva a tobozokat, ezeket áthelyezzük egy 15-20 °C-os hőérsékletű helységbe. A jeges víz lassúolvadása folyamán a tobozok önmaguktól szétesnek. A magok minőségét a fagy nem károsítja, a csirázási képességét pedig inkább növeli.

A MAGOK KEZELÉSE

A cédrus magok igen kényes struktúrával rendelkeznek, és különösen átfekvőek. A magokat szárnyukkal együtt hagyhatjuk, így elkerüljük a kis gyantazacskók valamint a burkolóréteg (tegümant) megsérülését. Ha rövidesen akarunk vetni, akkor a magokat 6 hétig előcsíráztatási kezelésének vetjük alá, ami azt jelenti, hogy ezeket nedves homokban vagy tőzegben + 4 °C hőmérsékleten tároljuk. Már a negyedik héten találni fogunk csírázott magokat, ezeket külön vesszük és -2 °C hőmérsékleten tároljuk. Ez a hőmérséklet megállítja a gyököcskék továbbfejlődését. Így az összes csírázott magok, amikor ezeket a -2 °C-ról egy magasabb hőmérsékletre tesszük (15-20 °C) egyszerre indulnak meg, folytatják a csírázást és a fejlődésük igen gyors fog lenni. Ezzel az eljárással elkerüljük azt hogy a magok a hideg vagy meleg ágyakban 3-4 vagy még több hónapik csírázzanak. Az előny az is, hogy így minden mag csírázni fog és nem lesz magveszteség azzal, hogy 4-5 magot teszünk a fólia konténerokba. Hozzá tesszük azt is, hogy a -2 °C hőmérsékleten a kis néhány milliméteres gyököcskékkel rendelkező magok, eltarthatók kb. 6 hónapig. Ezen idő után a merisztéma csúcsa megfeketedik és nem fogja a csirázást illetve a gyököcske növekedését tovább folytatni.

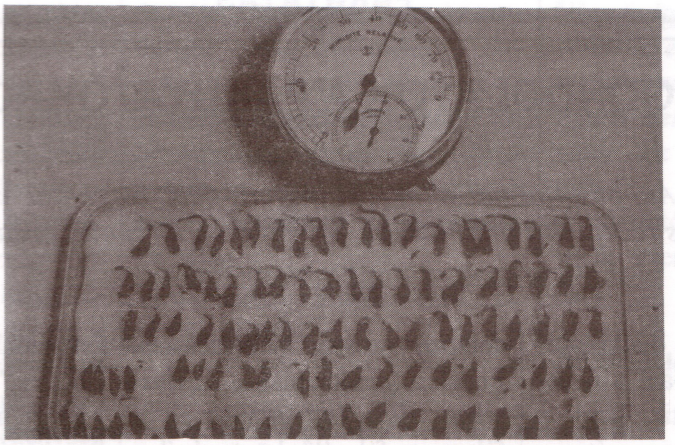
CSÍRÁZTATÁS.

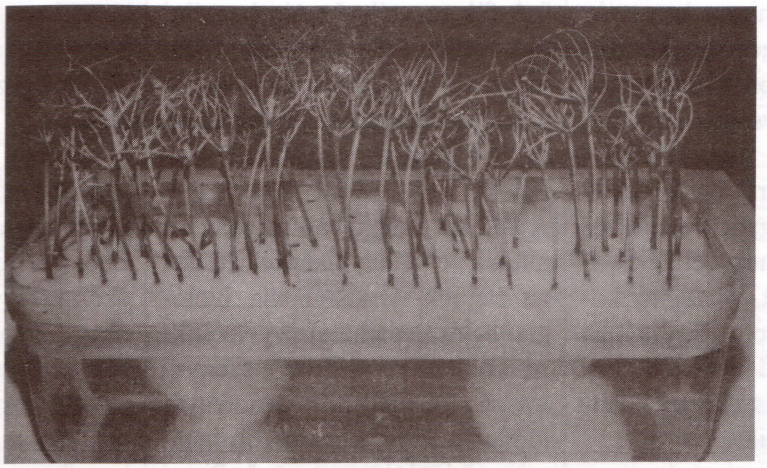
A magokat már a csíráztatás előtt metszési próbával vizsgáljuk, hogy megállapítsuk az élő magok százaléki arányát. Az egészséges mag fehér vagy gyengén citrom színű amikor még átfekvő, és zöld színű az átfekvés eltávolítása után. Ezután a vetés előtt csírázási kísérletet végzünk, ami azt jelenti, hogy legalább 100 magot, ha lehetséges többszöri ismétléssel nedves anyagon (homok, tőzeg) tartunk + 4 °C hőmérsékleten 4 hétig de ha lehetséges inkább 6 hétig. A biológiai laboratóriumokban ez az eljárás a kis "Petri" nevű csíráztató lapos csészealjban elhelyezett itatóspapíron történnék víz hozzáadásával és ennek állandó fenntartásával. Ez utóbbi elég nehéz dolog mivel a munkaszüneti napok miatt sokszor hiányzik a víz. Ennek kiküszöbölésére saját labortóriunkban egy csírázási dobozt készítettünk, állandó vízellátással. Ennek lényegét és bemutatását az 1.és 2.kép és a szöveg adja.

MAGTÁROLÁS

A magok több éves tárolása is lehetséges a kényes cédrusmag ellenére, de ezen esetben ezek víztartalmát 10 % alá kell csökkenteni, szárítással és vantilázással. Így a kiszárított magokat -15 °C hőmérsékleten légmentes vagy igen kevés levegőt tartalmazó zárt dobozokban, igen kevés csirázi veszteséggel, 2-3 évig eltarthatjuk. Természetes ezen tárolás után a magokat ismét sztratifikálásnak vetjük alá nedves homokban vagy tőzegen + 4 °C hőmérsékleten 4-6 hét időtartalommal. Ismételjük, hogy a cédrusmag átfekvő, ezért kell ezt a műveletet elvégezni.

Kisebb mennyiségű magot lyofilizálással (mint a kávét, vagy a tejport) sokkal hosszabb ideig is eltarthatjuk, 5-6 év. A lyofilizálás lényege, hogy egy elektromos fűtésű acéllapon a fagyasztott magokat szárítjuk 20-25 °C hőmérsékleten légmentes térben. A jéggel burkolt magok a légmentes térben, a megnevezett hőmérsékleten, szublimáláson mennek át, ami azt jelenti, hogy a jég gázzá alakul át közvetlenül a folyékony állapot közbejövetele nélkül. Ezen eljárással a víztartalmát 3 %-ra tudjuk csökkenteni. Ez a vízmennyiség a minimális a mi az embrionális magcentrumnak feltétlenül szükséges. A magokat a szárítás után légmentes zacskókban kell tárolni, természetes - 15 °C hőmérsékleten. Az eljárás jó eredményt ad, kis mennyiségű mag kezelésére alkalmas, de elég költséges, számításba véve a készülék vásárlási árát.

A fent lévő fénykép mutatja és ábrázolja az alsó képen látható PCV-ből készült doboz felső részét, mely egy réteg vattával van betakarva és vízzel teleszívva. A vatta tartósabban megtartja a felszívott vizet mint az itatóspapír. A vattás dobozteto 100 magot tartalmaz melyből 2 nap alatt már 68 kicsírázott. Ez a jó eredmény a 6 hetes + 4°C-os nedves kezelésnek köszönhető.

Az alsó fénykép mutatja az általunk készített próbacsíráztatási dobozt, teljes egészében, állandó vízellátással. A doboz PCV átlátszó anyagból készült, 6 cm magas és 1,5 l. vizet tartalmaz, mely 4-6 hétig elég a csírázás biztosítására. De viszont ajánlatos ezen idő alatt a vizet legalább kétszer cserélni az oxigénellátás céljából és hogy elkerüljük a fertőzöttséget.

Ez a doboz közvetlenül a laboratóriumba helyezhető kb. 20 °C hőmérsékletre. A beázott vatta melyen a magok elhelyezkednek a doboz felső részét képezi szegéllyel, és két nagy lyukkal, melyekben 2 széles vatta sáv a vízbe merül és összeköttetést képez a felső vatta réteggel. Több mint 10 éves gyakorlataink alapján ez a módszer igen jó eredményt adott.

Részletesebben vizsgálva ezt a képet láthatjuk, hogy ez a megoldás nem csak a kis csíranövények fejlődését engedi meg minden tápanyag hozzáadása nélkül de lehetővé teszi a teljes fejlődését egészen a sziklevelek megjelenéséig. A vízen kívül a tápanyag ellátást a magban lévő tartalék biztosítja. Ez a tartalék tápanyag a szikleveleken keresztül használódik fel. Mikor ez elfogy akkor a szikllevelek az üres burkoló réteget lerúgják a növekedés folyamán.

A fénykép azt mutatja, hogy a 100 magból 95 csírázott és kifejlődött.

Egy következő tanulmány a csemetenevelés és az erdősítést fogja tárgyalni.

Dr. Tóth János Nizza, Dél- Franciaország

GONDOLATOK A FAKUTATÓKRÓL

" A fák szentélyek. Aki beszélni tud velük, aki megérti őket, megtudja az igazságot. Nem tanokat és recepteket prédikálnak, az élet örök törvényét prédikálják."

Még ma is, sokan -kellő tájékozottság hiányában-azt a nézetet valják és terjesztik, hogy a fafeldolgozás a faanyag szétroncsolása, megsemmisítése. Így mindenkit, aki ezzel foglalkozik úgy tekintenek, mint a hentesek, akik bár szükséges munkát végeznek, végső soron mégiscsak szörnyű tevékenységbe keveredtek. Kétségtelen, hogy a fafeldolgozók egykori élőlényeket, egy közösség tagjait veszik kezükbe és készítenek belőlük valamiféle terméket. Hallgató koromban, a Soproni Egyetemen megírtam a fával dolgozók hitvallását-egy ma is elterjedt dalt-amely így kezdődik:

"A fát kidönti két karunk,
Zokogva hal sok ág,
De két karunktól újra él
Tovább, tovább, tovább."

Ez a fafeldolgozók célja. És ebben kapnak támaszt a fakutatóktól. A fakutatás és a fafeldolgozás célja sohasem a roncsolás, hanem a faanyag nemesítése. A nemesítés átalakítás, amely nagyon sokféle lehet: szerkezetek tervezése és létrehozása a bútoroktól a magas épületekig, a fafeldolgozás közben lehulló faanyag átalakítása, a fa fizikai és kémiai tulajdonságainak megismerése és átalakítása, a fa szép, a műanyagokkal utánozhatatlan-struktúrájának kihangsúlyozása vagy a fa művészi formálása. De térjünk vissza az első gondolathoz. Vajon mi az alapja a fafeldolgozás rossz megítélésének? Ennek a gondolatnak a kifejezéséhez vissza kell térnünk az élő fához, a fák élő közösségéhez, az erdőhöz.

Hermann Hesse így ír a fákról:

" A fák szentélyek. Aki beszélni tud velük, aki megérti őket, megtudja az igazságot. Nem tanokat és recepteket prédikálnak, az élet örök törvényét prédikálják."

A fa, az erdő tehát valóság és mítosz, e nélül elképzelhetetlen az életünk. Óriási érték, biológiai hatása meghatározó életünkre, Földünk természeti viszonyaira. Ezért vált mítosszá. A fa időtlen életerő. Legidősebb tanúi a rendkívül lassan növő Pinus aristata-k a kaliforniai White Mountiusban. Egyes törzseknél 4600 évgyűrűt is számoltak. Ezek a fák akkor látták meg a napvilágot, amikor az egyiptomiak a piramisokat építették. Magas életkort élnek meg a mamutfenyők (Sequoiadendron giganteum) is Észak-Amerika nyugati tűlevelű erdeiben. A történelmi időket megélt faóriásokhoz hasonlítva az európai fafajok szerényebb életkorúak, de a sokszor 300 évet megélt fák is tiszteletet parancsolnak. Érthető tehát, hogy amikor a már holt fát vesszük kezünkbe, hatalmas anyagi és eszmei értéket kell feldolgoznunk, átalakítanunk. De tudták-e ezt elődeink és tudja-e ma mindenki? Az erdőhasználatnak van egy nagyon sötét fejezete, amely végigvonul történelmünkön a tűz "megszelídítése" óta. Ennek talán azt a címet adhatjuk, hogy:"Az erdőhasználattól az erdőpusztításig" W. Sandermann alapján ez a korszak így foglalható össze. A jóvátehetetlen erdőpusztítás a fő okokra vezethető vissza:

- mezőgazdasági területek nyerése
- háborúk
- hajóépítés
- fa kémiai"hasznosítása"

Ebben a felsorolásban az egyes okok nem választhatók el szigorúan egymástól. A mezőgazdasági területek, a háborúk, a hajóépítés okozta erdőirtások nyomai ma már egy-egy vidék jellemző arculatát adják. A kémiai hasznosítás érdekében történt erdőirtás a következő tényezőkből tevődött össze:

- faszénégetés
- fahamu(hamuzsír)
- kátrány termelés

A vas-és fémkohászat, az üveggyártó ipar, a textilipar és a hajógyártás nyelte óriási menynyiségben ezeket a termékeket. A kohászat mellet a bányászat is nagy fahasználók közé tartozott,

Mindig akadtak gondolkodó elmék, akik az erdőpusztítást megfékezték, hatásait új erdőtelepítésekkel ellensúlyozni igyekeztek. A skót Roebuck 1760-ban feltelálta a kokszot, a francia Leblanc 1784-ben kősó, mész és kénsav szintézisével a szódagyártást. A Soproni Egyetem elődjében, Selmecbányán Mária Terézia királynő 1770-

ben elrendelte az erdészeti oktatást is. Az erdők pusztítása a mai napig tart. Két fél áll egymással szemben: az erdőkből gátlástalanul meggazdagodni akarók és az erdőket állandóan, előrelátóan, gondosan telepítő, felújító, művelő és használó fél. Hatalmas és egészen világos tehát az ellentét a fapusztítók és a faanyagot, alapos kutatómunkák eredményeit is felhasználva átalakító, nemesítő tevékenység között. Mi fakutatók az utóbbi fél fontos és elhivatott csapatát alkotjuk. A rajzunkon fakutató barátunkat látjuk, aki a mai fakutatás jellemző alakja. A rajz lényege: a fa teljes (komplex) hasznosításának kutatása. Ez azt jelenti, hogy a fakutatás, a fakutatók legfontosabb feladata, hogy egyre több fafajt vonjanak be a fafeldolgozásba és a fa minden részét megismerve tervezzenek termékeket és gyártásukhoz technológiákat. A fakutatás nagyon összetett tevékenység, minden tudományterület képviselteti magát benne. A fakutatóknak tehát nagyon sokoldalú ismerettel kell rendelkezni és ezeket az ismereteket "fában gondolkodva" kell rendszereznie és szolgálatba állítania.

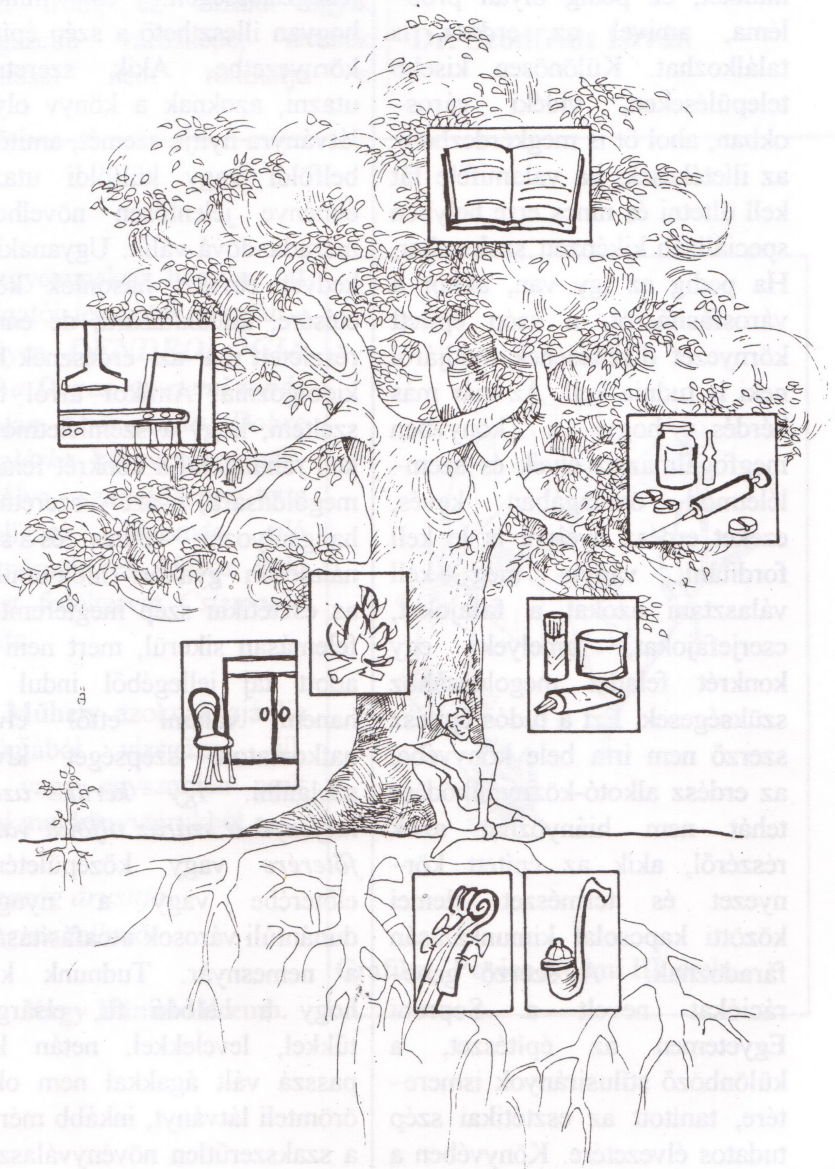
Így a jövő szempontjából mindenképp azokat a kutató munkákat kell segíteni, a melyek eredményei közelebb visznek bennünket a teljes fa méltó hasznosításához. Ilyen modellek már ma is léteznek. Emlékeztessünk egyre ezek közül: a fából nyert fűrészáru mellett és az ágakból, gallyakból leeső aprítékból farostlemez vagy forgácslap készül, amelyeknek ragasztásra a fa kérgéből készített ragasztóanyagot használják fel. A klasszikus faalakítás egyre többször nyúl vissza az ősi faszerkezethez, az ősök bölcsességéhez. Hiszen, ahogy R. Neutra írta: "A fa talán a legrégibb társa az embernek" Nemcsak meleget, otthont, tiszta levegőt, vizet ad az embernek, hanem gyógyulást is. Napjainkban ismét egyre nagyobb sikerrel kerül előtérbe a fából készíthető gyógyszerek kutatása.

Gondolataim végén ismét H. Hessét idézem:

"Egy fa így beszél: egy még van bennem, egy szikra, egy gondolat, élet vagyok az örök életből. Bízom benne, hogy küldetésem szent. Ez a bizalom éltet engem."

A fakutatók tudják, hogy küldetésük szent. Ez a tudat élteti őket.

Dr.Winkler András

Grafika: Porubszky Helga

KUBINSZKY MIHÁLY:

TÁJ+ÉPÍTÉSZET

Jó két éves késéssel írom ezt az ismertetőt, de talán mégsem megkésetten, hisz tartalma ma egyre jobban időszerűvé válik. Régi értékek védelméről szól, hasonlók alkotására ösztönöz. A természeti környezet és építészet harmóniáját mutatja be, ennek fontosságára irányítja a figyelmünket, ez pedig olyan probléma, amivel az erdész is találkozhat. Különösen kisebb településeken, vidéki városokban, ahol őt is megkérdezhetik az illetékesek, ha valamiféle fát kell ültetni és nincs erre helyben speciálisan kiképzett szakember. Ha pedig ez így van, akkor a városfásításról, a szép épített környezet díszítésének módjáról neki is tudnia kell. Az már más kérdés, hogy a könyvben megfogalmazott elvek és szemléletmód önmagában kevés, ezeket erdész nyelvre is le kell fordítani, vagyis meg kell választani azokat a fafajokat, cserjefajokat, amelyek egy konkrét feladat megoldásához szükségesek. Ezt a tudós építész szerző nem írta bele könyvébe, az erdész alkotó-közreműködése tehát nem hiányozhat azok részéről, akik az épített környezet és természet elemei közötti kapcsolat kimunkálásán fáradoznak. A szerző generációkat nevelt a Soproni Egyetemen az építészet, a különböző stílusirányok ismeretére, tanított az esztétikai szép tudatos élvezetére. Könyvében a tájkép, a városkép, a természet településen belüli megőrzésének, telepítésének, a táj és építészeti együttes egyensúlyának irányelvei jelennek meg. A gördülékeny, szép stílusban, élvezetesen megfogalmazott szakmai követelményeket számos egyszínű és színes fénykép teszi szemléletessé. Színesés érzékletes leírásai azonnal kedvet ébresztenek az olvasóban: miként lássuk az őket körülvevő tájat, hogyan találják meg jellegzetességeit. és mindez hogyan illeszthető a szép épített környezetbe. Akik szeretnek utazni, azoknak a könyv olyan látványra nyitja szemét, amitől a belföldi vagy külföldi utazás élménye jelentősen növelhető, maradandóvá válik. Ugyanakkor kedvet ébreszt hasonlók követésére, kialakítására, de ennek részleteit már az erdésznek kell kidolgoznia. Amikor arról beszéltem, hogy a szemléletmódot kell ráhangolni a konkrét feladat megoldására, azt szeretném hangsúlyozni: vészes és sajnálatosan gyakori hiba-amikor az esztétikai szép megteremtése felemásan sikerül, mert nem az adott táj jellegéből indul ki, hanem valami ettől elvonatkoztatott szépséget kíván szolgálni. *Így kerül aztán lucfenyő a száraz alföldi város főterére* vagy középületének előterébe vagy a nyugat-dunántúli városok utcafásításába a nemesnyár. Tudnunk kell, hogy a halódó fa, elsárgult tűkkel, levelekkel, netán kopasszá vált ágakkal nem okoz örömteli látványt, inkább mérget a szakszerűtlen növényválasztás miatt. De megfelelő helyen lehet a honosított fafajú fa is jelkép, látvány, mint a debreceni erdő akácligete. Jelképes értelmét egy erdélyi költő, Dsida Jenő tette halhatatlanná "Csokonai sírjánál" címen írott versével. A könyv anyaghoz egyetlen bíráló megjegyzés: több kép szólhatna hazai megoldásokról ott, ahol ilyen is a könyvébe illő lett volna. Némi személyes elfogultsággal hadd soroljak fel három olyan városképet, amelyet a könyv következő kiadásához jó szívvel ajánlok a szerzőnek. Az első példám a budapesti Andrássy-út. A sűrű beépített pesti belvárosból a Városliget zöldjébe vezet. Első szakasza (az Oktogonig) zárt magas épületek sora, komorságunkat a járdaszél platánsora enyhíti, ez lopja be a természetet a többnyire sötétre festett házfalak közé. Az Oktogontól Köröndig tartó második szakasz már lazább, több a fa, a fő útvonal két oldalán kialakított szervizutakat tetszetős sétányszerű fasorok választják el a forgalmat bonyolító útpályától és a még mindig magas és zárt házsoroktól. A harmadik szakasz (Körönd és Hősök tere közötti rész) már lazább beépítettségről tesz tanúbizonyságot. A változó magasságú épületek előtt előkertek és a lazaságból adódó helyeken fák díszlenek. Vagyis a város belsejéből a zöldbe kirándulót ez a változó kép ráhangolja a szabad természetre.

A fokozatok mesterien teremtik meg a természeti környezettel járó szabadabb mozgás és időtöltés örömének elhatalmasodását. A második példám Kecskemétre visz. A köztemetőbe vezető, egyenes vonalú, Béke-fasorra. Az út szélén világos kérgű, jegenyére

emlékeztető egyenes növésű Bolle-nyárak sűrű sora olyan, mint katonák feszes arcéle, akik merev vigyázz- állásukkal adják meg a végső tiszteletet a halottas kocsival élete utolsó utját járó kecskeméti polgárnak. A nyárak mögötti, szivarfák alacsonyabb termetükkel, gömbölyű koronájukkal remek átmenetet adnak a magasra nyúlt nyárak és fasorok belső oldalán álló, kétszintes, kertes lakóházak sora felé. Harmadik példám elfogultságot tükröz szülővárosom iránt. A könyvben jelentőségéhez mérten kellő hangsúlyt kap az olyan műemléképület, melyet fák vesznek körül, előtérben pedig vízfelületet látunk. Nos, ilyen képet szeretnék ajánlani a győri Püspökvár épületének említésével. Ez a szép középkori épület az alatta folyó Rába vizére rajzol tükörképet, erősebb hangsúlyt pedig a Püspökvár alatt komoran húzódó történelmi várfal ad az egész együttesnek. A várfalak felett fák koronája magasodik, de van ebből a Rába szigetén is (ha onnan nézzük ezt a képet). Talán nem túlzás, ha azt írom, ez hazánk egyik legszebb városképe, aminek hatását nem ronthatja a soproniak Győr irányában netán érzett ellenszenve sem.

Befejezésül egy személyes megjegyzés. A könyvet a karácsonyi időszak lazább időtöltései között olvashattam. Őszinte élvezetet leltem benne, ismereteimet szélesíthettem és megtaláltam benne azt, ami az erdész számára is eligazító hatású. Ajánlom mindazok kezébe, akik szemüket az ember alkotta építészeti és a természeti szépségre egyaránt nyitva tartják.

Dr. Szodfridt István

Régen kialakult hagyomány már az egyetemeken, hogy az ott oktató professzorok előadásait - hallgatói jegyzetek alapján - maguk a hallgatók kiadják. Egy ilyen ***DENDROLÓGIA*** jegyzet született most meg, ***Dr. Bartha Dénes egyetemi tanár*** Dendrológia c. tárgy előadásai alapján. *Csór Attila, Dobre Csaba* erdőmérnök- és *Szmola Boglárka* környezetmérnök-hallgatók előadásjegyzeteit felhasználva, számítógépre tette ***Markó Gergely*** erdőmérnök-hallgató. Nyomda alá szerkesztették: *Gőbölös Péter* erdőmérnök- és *Mokos Béla* környezetmérnök-hallgatók. A jegyzet fedéltervét *Csizmadia Orsolya* belsőépítész-hallgató készítette.

A Selmeci Társaság és a **Soproni Műhely** azoknak ajánlja ezen kiadványát, akik dendrológiából vizsgázni, ill. növénytanból szigorlatozni fognak, vagy egyszerűen csak hiányzik egy ilyen témájú könyv a szakmai könyvtárukból.

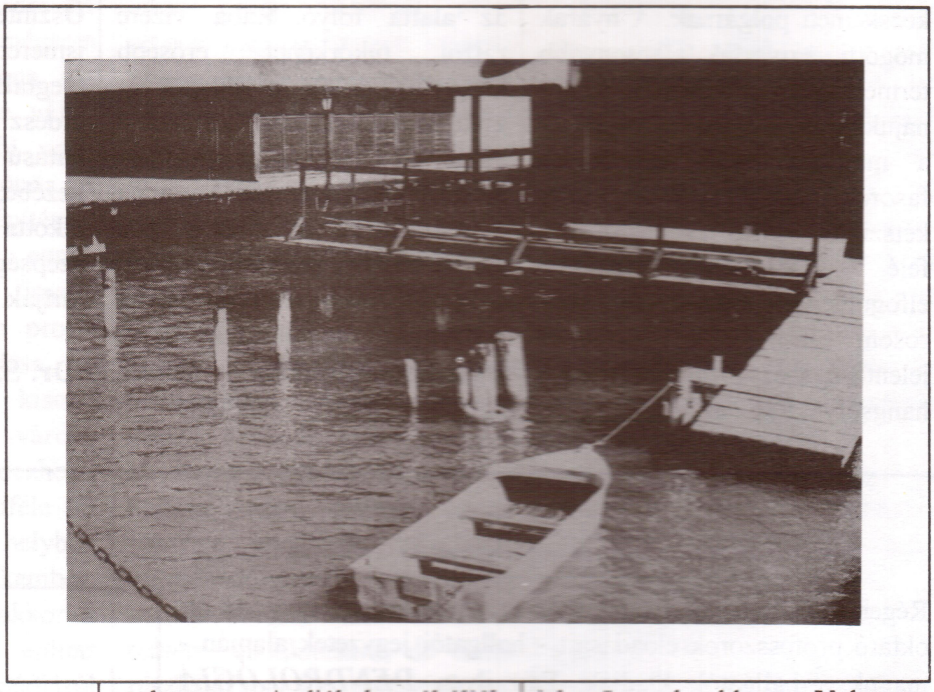
A jegyzetet a Selmeci Társaság árusítja.
Megvásárolható vagy megrendelhető:

Gőbölös Péter V emh. **Nagy Dániel III.emh.**

Grafika: **Povics Noémi III. emh.**

MI ÚJSÁG A FERTŐN?

A Soproni Erdészeti Egyetem az 1960-as években vett, kapott az elsők között területet a Fertő tavon madármegfigyelő ház céljára. A Magyar Madártani Egyesület Helyi csoportja a közelmúltig használta is ornitológiai megfigyelésekre, gyűrűzőtáborok színhelyeként. Ez később üdülési és sportolási célokkal egészült ki. A határzár miatt 1989-ig kizárólag nappal lehetett látogatni. „Határsáv-engedélyt" nem kaphatott mindenki. Sportolás céljából az egyetemen is volt néhány ember akinek volt „X-fős" engedélye. Amikor viszont ez a korlátozás megszűnt és bárki bármikor mehetett a Fertőre a pénzügyi viszonyok is éles fordulatot vettek.

Amikor a ház épült, a FORFA és az Erdőgazdaság közös segítségével valósulhattak meg a tervek. Ingyen deszkák, forgácslapok, háromszögű lécekből a burkolat készült. Akkoriban született meg egy újfajta előregyártott elemekből felépíthető faház terve, amit már elkezdtek használni (ma már nem használatos).

Ilyen ház ez is. A vörösfenyőcölöpöket a 80-as évekbeli felújításkor sajnos meghagyták, csak a ház épült újjá, építettek még hozzá hajótárolót is és a móló padlózatát cserélték. Mára már ez is teljesen tönkrement. A diákok próbálják menteni a menthetőt, két éve megcsinálták a móló vízhez vezető kifutóját, hogy egyáltalán bele lehessen menni horzsolások nélkül a vízbe. Ilyen javítgatásokat csináltak, csinálnak most is a használók, de ez a fő problémát nem oldja meg. A vízből kiálló cölöprészen játszódik le a korhadás jelentős része, mert a vízben lévő rész konzerválódik, de sajnos itt már a megfejelés sem segít, egy teljesen új alépítményt kell csinálni.

Az elmúlt években az Egyetemnek annyira sem volt pénze a felújításokra, mint eddig. Ezért az épület állapota annyira leromlott, hogy életveszélyessé nyilvánították és nem szabad kijárni. A „mindennapos" karbantartási műveletek egy ilyen háznál elengedhetetlenek és itt már 1987 óta csak olyan karbantartást tudtak finanszírozni, ami az évek során jelentősen lerobbant. Volt egy olyan rendelet a 80-as években, hogy annyira kell megemelni a stéget, hogy az ellenőrző (rendőrségi) motorcsónak elférjen alatta. Amikor a rendeletet meghozták, már akkor sem volt pénz ilyesmire, ezért az egyetem épülete maradt olyan mélyen ahogy volt. A házzal szomszédos MTA épülete, a stég ugyanolyan magasságban áll, mint ez, gondolom hasonló okból.

Arról is volt szó, hogy eladja az egyetem a telket, mert hát a rajta álló építményt nyilvánvalóan le kellene bontani. Egy magáncég érdeklődött, sajnos azt még nem tudtam meg milyen céllal (az egyetem bevonásával, használattal, vagy teljesen magáncélú hasznosítással) a telek sorsát illetően, de az erről határozó tanácskozás a tervet elutasította.

„FERTŐ-TAVI KULCSOS HÁZ"

Az egyetemi Bútor- és Épületasztalos Tanszéken lévő sportklub, a SMAFAC, kb. 1973-ban bővült a Vitorlás Szakosztállyal. Ekkor Dr. Pál István egyetemi adjunktus „Kishajóépítés" címmel fakultatív tantárgyat hirdetet meg. A gyakorlati órákon 3 db kalóz típusú vitorlást építettek, és ezekkel a hajókkal vitorláztak, versenyezetek is a hallgatók. A hajók neve : UNIVERSITAS, VERITAS, NEREUS. A 80-as évek végén szintén hallgatói gyakorlat keretében Schőberl Miklós egyetemi adjunktus irányításával 1 db műanyagtestű kalóz épült a balatonfüredi hajógyárban. Az egyetemi vizitelep kielégítő színvonalon működött, bár csak a legszükségesebb felszerelésekre futotta, és a felszerelések, hajók elég leromlott állapotban voltak már ekkor. A hajók karbantartása a hajózó személyzet feladata volt. Ennek ellenére a versenyeken jó eredményeket értek el.

A vitorlás szakosztály taglétszáma évenként változó, 12-14 fő, ebből egyetemi hallgató 8-10 fő, aktív versenyző 6-8 fő. A legeredményesebb versenyzők : Krisch János , Harsányi Géza, Imrik Péter, Zombori Balázs. A hajók felújítására és a versenyzéshez évente változó összeg (10-80000 Ft) állt rendelkezésre, melyhez a 80-as évekig döntően az egyetemi költségvetésből, később pályázatok útján jutottak.

Az 1970-es évekig érvényben volt az a rendelkezés, miszerint a Fertőre kizárólag sportolási (vitorlázási) célból adtak ki „határsáv-engedélyt". Az itt viziteleppel rendelkező soproni intézmények vitorláshajónként 7 fő részére kaptak ilyen engedélyt. Ez a korlátozás jelentős mértékben hozzájárult a fertői vitorlás sport gyors fejlődéséhez. A 70-es évek második felében élte a fertői vitorlássport a fénykorát. Ekkor 14 vitorlás sportegyesület (AFIT SE, ÉDÁSZ SE, Selyemipari SE, Építők SE, Erdészeti SE, Járási Tanács SE, Pedagógus SE, Postás SE, Öntöde-Vasas SE, SKMSE-FORFA, SOTEX, Sörgyár SE, Spartakus SE) működött a Fertőn több, mint 300 igazolt versenyzővel és mintegy 100 versenyhajóval. A Fertő-tavi Vitorlás és Üdülőtelep fejlesztésére, mederkotrásra ebben az időszakban évente mintegy 20 millió Ft-ot fordítottak. A vitorlássportot és a versenyeket a Fertő-tavi Vitorlásszövetség szervezte. Elkészült 1977-ben a Fertő-tavi Vitorlás Szövetség vitorlás telepe és a vitorlás kikötő. A hajópark saját építésű, vásárolt és a Magyar Vitorlás Szövetségtől kapott hajókkal bővült. Kalóz, Finn dinghy, Myolle, Cadet és Optimist hajóosztályokban rendeztek versenyeket. Később a politikai enyhülés eredményeképpen bárki kérhetett határsáv engedélyt, a strandolás, üdülés került előtérbe, a vitorlássport hanyatlásnak indult. Az általános gazdasági helyzet romlása miatt a vitorlás klubok kettő kivételével (Soproni Építők SE, SMAFC). A Fertő-tavi Vitorlás és Szörf Klub (ma Fertő-tavi Vitorlázó Egyesület) 1982-ben alakult, illetve 1994-ben a Fertő-tavi Túravitorlázó Egyesület, melyek már intézményi háttér nélkül működő „civil" szervezetek, és jelenleg a legerősebb fertői vitorlás klubok.

1991-ben a személyhajózás beindításának szándékával a Fertő-tavi Vitorlás Szövetség telepét, (amely a jelenlegi Drescher-féle kikötő volt) elvették, s helyette a volt Úttörő vizibázist kapta ingyenes használatba a Vitorlás Szövetség (Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlése 168/1991.(v.28)Kgy.sz.). A városi üzemek és intézmények vizitelepeinek nagyobb része eladásra került.

Az elsőszámú állandó igény az egyetemi üdülőépület hasznosítását illetően a sport. Hajók, szörfök, más sporteszközök tárolása eddig is megoldott volt a csónakházzal s ezután is igény lenne rá. Sőt ennek a bővítése ideális lenne. A tönkrement. A tönkrement stégen, a rossz csörlőkön a hajókat nem lehet vízre bocsátásához és kiemeléséhez legalább négy ember szükséges, így elég körülményes a vitorlázás. A szörfök használata, úszás, fürdés öltözők nélkül, ezen a rozoga stégen ugyanilyen problémás. Ennek ellenére nyáron a diákok látogatják. Horgásznak, napoznak, fürdenek, vagy csak épp végigsétálnak a parton. A napközbeni ottlét nem okoz problémát, de már nincs határsáv és szívesen kint aludnának egy-egy éjszakára kisebb csapatok. 100%-os kihasználtsággal lehetne működtetni tavasztól egészen ősz végéig.

Ennek feltétele is megvolt, a házban vannak vendégszobák Egy-egy protokoll rendezvény megtartására, halászlére, gulyásra meghívott vendégsereg fogadására is alkalmas lehetne az épület. A földszinten gondnoki helységgel, raktárral, vizesblokkal, főzési lehetőség megoldásával és öltöző-WC helységgel (esetleg akár kint és bent) egy üdülőépület kihasználtsága garantált lenne, még akkor is, ha ennek fejében karbantartási

munkákat kellene végeznie a használóknak.

A diákságot egy rövidke kérdőívvel véletlenszerűen interjúvoltam meg, hogy ismerik-e, használják-e, milyen igényeket és reményeket táplálnak a házzal, a telekkel kapcsolatban. Megpróbáltam az egyetemisták között úgy elosztani ezeket, hogy minden szak képviseltetve legyen. Ez többé kevésbé sikerült is.

A Működést illető hozzászólások, igények, ötletek, amelyeket a diákok ötleteiből merítettem:

- újra működjön és ne dőljön össze
- mindenki számára elérhető legyen
- egyetemi hallgatók és dolgozók strandolásra alkalmas legyen
- vitorlázás, szörfözés, vízisportok
- horgászat, más hobbyk
- sütő, grillező
- az oktatás, a terepmegfigyelés, közös munka, kísérletek elvégzése szempontjából is használhatná az egyetem
- Fertő-kutatás bázis állomása lehetne
- erdészeti, vízivad-, madárvilág-megfigyelésére, kutatására alkalmas legyen
- előadóterem, csoportos foglalkozásokra alkalmas helyiség is legyen

10-15 fő maximális fogadására alkalmas legyen kisebb csapatok, családok is szállásnak, hosszabb idő eltöltésére használhassák művésztelepi funkciót is betölthetne (az egész Fertő környéke csodálatosan alkalmas erre a célra, és a ház tökéletes lenne szállásnak egy kisebb alkotóközösség számára)

Egyelőre nincs kialakult állásfoglalás a ház és a terület sorsát illetően az egyetemi vezetésben. Nincs pénz a rendbehozatalra, az épület és a móló lebontására, és a teljes felújításra. A területbér, a közművesítés költségei, és más kiadások természetesen még jobban terhelik a költségvetést. Azért mégsem tervezik eladni a közeljövőben a területet.

A diákság 60%-ának sejtelme sincs a házról és annak lehetőségeiről. Aki tud a ház létezéséről, ki szokott járni, az tud a múltjáról, ha nem is sokat, a jelenéről pedig csak annyit, hogy rövidesen össze fog dőlni. Mindannyian szívesen vennék, ha újra működő objektum lenne. Ha nem volna ez a terület az egyetem birtokában már ma is csak bizonyára igen magas áron tudna hozzájutni. Számomra a közvélemény-kutatás egyértelműen azt bizonyította, hogy ha most nincs is kihasználva az állapota miatt, ha nem is tud róla a diákság jelentős része a felújított épületet, épületegyüttest mindenki szívesen használná. És a segítséget az újjá varázsláshoz mind a diákok, mind az oktatók oldaláról maximálisan megkapná az egyetem.

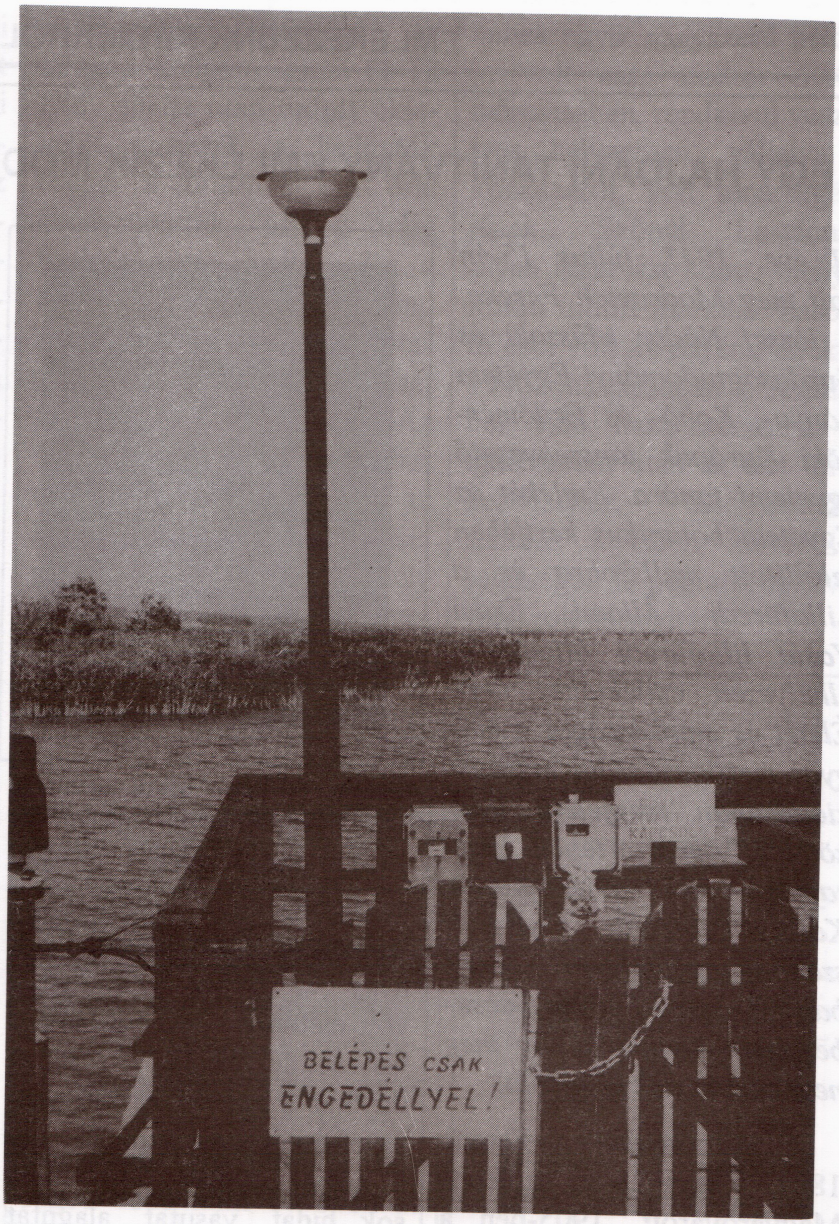
Az apropó a témaválasztáshoz a fa- és bútoripari formatervező hallgatók V. szemeszterének csoportfeladata volt. A

Fertő-tavon lévő egyetemi telek és azon düledező épület felújítási lehetőségeivel foglalkoztunk Illés Csaba egyetemi docens vezetésével. A csoport minden tagja más oldalról közelített a témához. Én megpróbáltam a tervezési fázist előkészíteni egy információgyűjtéssel, amely a ház múltjával, eredeti funkcióival és a jelenlegi és jövőbeli tervekkel foglalkozik.

Ezen történeti áttekintéshez nagy segítségemre volt Ormosi Anikó az Egyetemi Könyvtárban, Józsa Béla és Somfalvi tanár úr az Építéstani Tanszéken, ahol a ház 1968-as kivitelezési terveit is megnézhettem. Dr. Molnár László a Tan. Osztályon beszélt a Magyar Madártani Egyesület helyi csoportjának Fertő-tavi munkájáról.

Köszönetet szeretnék mondani Dr. Márkus Istvánnak (Földméréstani Tanszék), a Vitorlás Szakosztály vezetőjének, aki nagyon sokat mesélt a Fertő tavi vitorláséletről. Ma is figyelemmel kíséri az eseményeket, a Fertő-tóval kapcsolatos döntéseket és vele együtt én sem adom fel a reményt, hogy valamikor újra működésbe léphetnek a Kalózok és velük együtt a diákélet a Fertőn.

Várai Ibolya Anna

II. formatervező- hallgató

EGY HAJDANI TANÍTVÁNY EMLÉKEZIK MODROVICH FERENCRE

51 éve, 1947. július 15-én halt meg Modrovich Ferenc, a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karának tanszékvezető egyetemi tanára. Emlékét az Egyetem botanikus kertjében felállított mellszobra és a Lillafüredi Állami Erdei Vasút lillafüredi állomásán elhelyezett emléktábla őrzi. Életét és munkásságát a magyar mezőgazdasági múzeum kiadásában megjelent több kötetes "Agrártörténeti Életrajzok" című műben Kotlár Károly ismertette. Erdészeti szakfolyóirataink-ban azonban - Lesenyi Ferenc búcsúbeszédén kívül - eddig még nem emlékeztek meg róla.

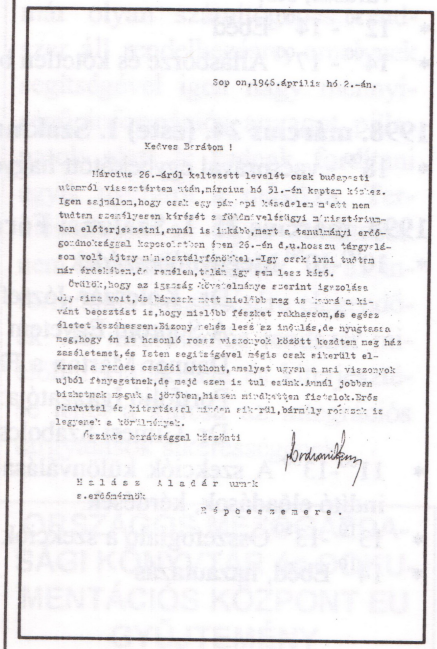

Modrovich Ferenc 1887. április 28-án született Magyaróvárott. 1905-ben a selmecbányai Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolára iratkozott be. Főiskolai tanulmányainak befejezése után, 1909. október 13-án a besztercebányai m. kir. erdőhivatalhoz kapott beosztást, mint m. kir. erdőmérnök-gyakornok.Ott az újbányai járási erdőgondnokságon kezdte meg erdészeti pályafutását. 1912. november 11-én áthelyezték Erdélybe, a besztercei m. kir. erdőigazgatósághoz. Ott dolgozott már mint m. kir. segéderdőmérnök, az első világháború kitöréséig. A háborúnak mind a négy évét végigküzdötte és 1918. július 22-én - főhadnagyként, több kitüntetéssel felékesítve - tért vissza. Ez a négy év döntő jelentőségű volt életében. Lesenyi Ferenc visszaemlékezései szerint ugyanis a volt cs. és kir. vasútépítő ezrednél szolgált. Így a négy év alatt feltehetően sok hidat, vasutat, alagutat épített, s így a hozzá legközelebb álló szakterületen nagy gyakorlatra tett szert. A Bükk hegység jelentős fakészletének feltárása érdekében az első világháború végén napirendre került a Szinva-patak völgyének feltárása. Az FM Stern Zsigmond és Stern Imre mérnököket bízta meg a vasút kiviteli terveinek kidolgozásával. Ők a terveket elkészítették, de annak kivitelezését a rendkívüli terep-nehézségekre való tekintettel nem vállalták. Feltehetően ekkor és emiatt rendelték be Modrovich Ferencet a minisztériumba, és bízták meg a feladat megoldásával.

Ő Sternék tervét átdolgozta: az Alsó-hámori Mélyvölgy áthidalására egy viaduktot iktatott be, s ezzel a problémát, amely Sternéknek megoldhatatlannak tűnt, megoldotta. 1919 és 1921 között (32 éves korában) megépítette az ország ma is legszebb erdei vasútját, hegyvidéki terepen haladó, nagyszerű vonalvezetésű 17,7 km hosszú szinvavölgyi erdei vasutat, a mai Lillafüredi Állami Erdei Vasútnak Miskolc-Fáskert és Garadna közötti fővonalát. Ezzel a nagyszerű mérnöki teljesítménnyel beírta nevét az erdészeti mélyépítés történetébe, az ország közismerten legkiválóbb erdészeti mélyépítő mérnöke lett. Kaán károly javaslatára 1923 közepén (36 éves korában) áthelyezték Sopronban az Erdészeti Kutató Intézethez és megbízták a Főiskolán az Út- és Vasútépítéstani tanszék teendőinek ellátásával.

Oktató-nevelő munkájának alapelvét, melyet kezdettől fogva gyakorolt, a következőképpen fogalmazta meg: "Nem formai tudás nyújtása, nem sablonok begyakorlása a felsőoktatás célja, hanem a szakszerű gondolkodásra való nevelés és a továbbképzésre a tudományos alap megadása."

A magas színvonalú elméleti és gyakorlati képzés mellett az erdőmérnökök műszaki képesítésének társadalmi elismertetéséért is harcolt. Az építőiparral foglalkozó, véleményezésre az Országos Erdészeti Egyesületnek is megküldött, 1930. évi törvényjavaslattal kapcsolatban azt a követelményt is megfogalmazta, hogy az okleveles erdőmérnökök ne csak az erdőbirtokos, hanem harmadik személy részére is végezhessenek építési munkát, vagyis azt, hogy az erdőmérnöki oklevelet a műegyetemi oklevéllel egyenértékűnek ismerjék el. ennek, az általa kezdeményezett harcnak, s így elsősorban neki köszönhető, hogy az okleveles erdőmérnököket nem csak az erdőgazdaság, hanem a közlekedés, az út- és vasúttervezés és építés területén és másutt is jól képzett, felkészült mérnököknek ismerik el. Az oktató nevelő munka mellett kivette részét a főiskola, illetve az Egyetem igazgatásából is. Három nehéz időszakban vállalt vezető szerepet, amikor az 1932/33. és az 1933/34. tanévben a Főiskola Erdészeti Osztályának, az 1941/42. és 1945/46. tanévben pedig az Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karának dékánjává választották. Első, két évre terjedő dékánsága alatt dolgozta ki az 1934. évi tanulmányi reform irányelveit. A reform előkészítése során rámutatott arra, hogy a tapasztalat szerint az addig tanulmányi rend 8 féléve alatt kevesen tudták tanulmányaikat befejezni, az átlagos hallgató csak 11-12 félév eltelte után tudott oklevelet szerezni, a hallgatók reggel 8 órától - két órai ebédszünettel - este 6 óráig foglalkoztatva voltak. Ez a helyzet a tanulmányi rend átalakítását, a hallgatók óraterhelésének csökkentését tette szükségessé. Az 1941/42. évi dékánsága alatt elkerülhetetlenné vált az Egyetem térbeli fejlesztése, mivel Kárpátalja és Erdély visszatérésének eredményeként a hallgatói létszám nagy mértékben megnövekedett. A fejlesztés programját Modrovich dolgozta ki. 1944/45-ben a többi professzorral együtt tevékenyen részt–vett az Egyetem nyugatra való kitelepítése elleni harcban. 1945/46. évi dékánsága alatt pedig a háború utáni újrakezdés nehéz munkáját irányította, bár súlyos betegségének tünetei ekkor már kezdtek jelentkezni. Szerette az ifjúságot. több mint 10 éven át volt az Egyetem Ifjúsági Körének tanárelnöke. Ő volt az egyetlen tanár, aki egy-két kiemelkedő adottságú hallgatót az oklevél megszerzése után évről-évre maga mellé vett tanársegédként, hogy ezzel továbbtanulásukat lehetővé tegye. Ez akkoriban a legnagyobb bizalomnak és elismerésnek számított. A rászorultakon mindig, kérés nélkül, anyagilag is segített, de sohasem volt hajlandó igazságtalan kivételt tenni. Végül, nemcsak az ifjúsággal, hanem mindenkivel szemben mindenkor segítőkész volt. ennek egyik nagyszerű példája volt azt, amikor 1945. márciusában, rendkívül veszélyes helyzetben, vállalva a kockázatot, volt tanársegédjének, Szőnyi Lászlónak olyan igazolást adott, mellyel itthon tudott maradni. hasonló eset volt az enyém, amikor 1946. márciusában a fogságból való hazaérkezésem és igazolásom után az élet újrakezdéséhez, elhelyezkedésemhez levélben kértem a segítségét. Ő postafordultával válaszolt és segített.

Sop on,1945.április hó 2.-án.

Kedves Bertám !

Március 26.-ról keltezett levelét csak budapesti utamról visszatérten után,március hó 31.-én kapten kézhez. Igen sajnálom,hogy csak egy pár napi késedelem miatt nem tudtam személyesen kérését a főiskolai vallásügyi miniszteriumban előterjeszteni,annál is inkább,mert a tanulmányi erdőgondnoksággal kapcsolatban is 26.-án d.u.hosszu tárgyaláson volt Ajtay min.osztályfőnökkel.-Igy csak irásbeli tudtára már érkezésem,és rendben,talán így sem lesz kifó.

Örülök,hogy az igazság győzedelmére szerint igyszolása oly sima volt,és bárcsak mert minél előbb meg is kapod a kivánt beosztást is,hogy minél előbb fészket rakhasson,és egész életet kezdhessen.Bizony nehéz lesz az indulás,de nyugtasson meg,hogy én is hasonló rossz viszonyok között kezdtem meg házasságomat,és Isten segitségével mégis csak sikerült előrenem a rendes családi otthont,amelyet ugyan a mai viszonyok ujból fenyegetnek,de mejd ezen is tul esünk.Annál jobben bizhatnak magak a jövőben,hiszen minden tőlünk függő megtettünk a siker érdekében.Erős akarattal és kitartással minden sikerül,bármily nehezek is legyenek a körülmények.

Őszinte barátsággal üdvözöli

Halász Aladár unok
s.erdőmérnök

Képes szemere.

Modrovich Ferenc kiváló mérnök, nagyszerű oktató-nevelő és vezető egyéniség, nagyszerű, igaz ember volt. Érdemes arra, hogy az utókor tisztelettel megőrizze emlékezetében.

Halász Aladár
aranydiplomás erdőmérnök

Tisztelt Mérnök Urak és Egyetemi Hallgatók!

Ezúton szeretnénk meghívni Titeket a SOPRONI EGYETEMEN megrendezésre kerülő IV. Erdészeti és Faipari Állásbörzére és az azt követő I. Szakmai Fórumra. Reményeink szerint a rendezvény elősegíti a gyakorlati igényeknek mind megfelelőbb mérnökök képzését.

A IV. Erdészeti és Faipari Állásbörze és az I. Szakmai Fórum részletes programtervezete

1998. március 24. Erdészeti és Faipari Állásbörze

* 10^{00} - 10^{15} Ünnepélyes megnyitó (Dr. Mészáros Károly), majd különválás szekciókra
* 10^{20} - 12^{30} A résztvevő cégek kb.10 perces bemutatkozása, elvárásai, stb.
* 12^{30} - 14^{00} Ebéd
* 14^{00} - 17^{00} Állásbörze és kötetlen beszélgetés a hallgatókkal

1998. március 24. (este) I. Szakmai Fórum

* 18^{00} - vacsorával egybekötött hagyományőrző est

1998. március 25. I. Szakmai Fórum

* 10^{00}-10^{50} Megnyitóbeszédek

  Dr. Koloszár József a SE Rektora - Dr. Mészáros Károly a SE Oktatási Rektorhelyettese: A Soproni Egyetem jelene és jövője (integrációs törekvések, oktatás)

  Dauner Márton a FM Erdészeti Hivatalának Vezetője - Gerely Ferenc az ÁPV Rt. Erdészeti Portfólió Igazgatója: A magyar erdőgazdálkodás helyzete

  Dr. Gimesi Szabolcs, Sopron polgármestere: Sopron város és az Egyetem kapcsolata
* 11^{00}-13^{00} A szekciók különválása (erdőmérnöki, faipari mérnöki, környezetmérnöki, közgazdasági). Vitaindító előadások, kérdések.
* 13^{10} -13^{50} Összefoglaló a szekciók munkájáról.
* 14^{10} Ebéd, hazautazás

A rendezvény célja:

☞ végzős erdőmérnök, faipari mérnök, környezetmérnök, vadgazda üzemmérnök-hallgatók elhelyezkedésének elősegítése

☞ oktatási-kutatási feladatok számára szakmai fórum biztosítása

☞ a cégek és a hallgatók közötti intenzív információcsere megteremtése

IAESTE Hungary - Magyar Mérnökhallgatók Egyesülete Soproni Helyi Bizottság,
HÖK - Soproni Egyetem Hallgatói Önkormányzata
ST - Erdő és Faipari Mérnökhallgatók Selmeci Társasága

Címünk:
9400-Sopron, Ady Endre u. 5.
(Régi Kollégium)

☎ (99) 311-100/270, Fax: (99) 311-103
E-mail: iaeste@larix.efe.hu; hok@sun30.efe.hu.

A fenti címeken várjuk vitaindító kérdéseiteket, észrevételeiteket, javaslataitokat. Bízunk abban, hogy érdeklődésed felkeltettük és a Fórumon személyesen is találkozunk.

ERDÉSZ ÜDVÖZLETTEL

JÓ SZERENCSÉT

Sulyok Ferenc
IAESTE Soproni HB elnöke
V. Erdőmérnök hallgató

Matáncsi János
HÖK képviselő
II. Erdőmérnök hallgató

Nagy Dániel
ST elnöke
III. Erdőmérnök hallgató

EU INFORMÁCIÓS RENDSZER

Az 1998. tavaszán kezdődő csatlakozási tárgyalásokon résztvevő küldöttség nem csak a saját elképzeléseit viszi a tárgyaló asztalhoz. Az előkészítésben, a háttéranyagok, esettanulmányok elkészítésében a minisztériumok mellett az egyetemi kutatóintézetek, gazdálkodó és társadalmi szervezetek szakemberei is részt vesznek. Ehhez azonban nagyon sok információ szükséges az EU rendszerével kapcsolatban. Az EU ismeretek megszerzése azonban nem könnyű feladat. Az EU jogi rendszere egyike a legbonyolultabbaknak a világon. Nem csak a jogszabályok tartalmának a megismerése nehéz, már problémát okozhat az is, hogyan, honnan lehet ezekhez az ismeretekhez hozzájutni. Nem könnyű a napi elsőkézből eredő információk megszerzése különösen a minisztériumokon kívül tevékenykedő szakembereknek.

Ezen nehézségeken próbáltak segíteni, amikor felállították az EU információs rendszert. EU információs rendszerek elég nagy számban találhatóak az országban. Némelyeket az EU támogatásával hoztak létre, mint pl. Euro Info Központ Budapest. Ezek az információs központok rendszerint az EU-ban hozzáférhető információs anyagok terjesztésével, ismertetésével foglalkoznak. Feldolgozott anyagokat csak esetlegesen készítenek. Erre a megoldásra az Eu-n belül sincs példa és rengeteg időmegtakarítással jár a szakemberek részére, ha naprakészek kívánnak lenni az EU vám, intervenciós ár, belépési ár, export visszatérítés stb. rendelkezések között. Speciális adatbázisok állnak rendelkezésre a vámok, kereskedelem statisztika területén is. Kiemelkedő az internetről levett EU információk adatbázisba rendezése. Ma már szinte minden lényeges információ megtalálható az internet hálózaton. Az így kapott információk adatbázisba rendezése számos előnnyel jár. Megoldott, hogy az adatbázisok egy központi könyvtárba kerüljenek és bármelyik szakember közvetlenül a saját gépéről meg tudja kapni a kívánt adatokat. A Synergon cég egy olyan rendszer szoftwer-jét dolgozta ki, amelynek segítségével a Visual FoxPro-ban feldolgozott adatok Informix adatbázisba lesznek konvertálva és egy a felhasználó számára lényegesen egyszerűbb menürendszer segítségével kaphat meg tetszőleges anyagot.

A program az elmúlt év végére készült el, jelenleg a központi adatbázis feltöltése folyik. Az eddig leírtakból világos, hogy egy olyan megoldás született, amely segítségével a Minisztérium szakemberei közvetlenül és könnyen hozzájuthatnak a munkájukhoz nélkülözhetetlen információkhoz anélkül, hogy magához az információ beszerzéséhez jelentős időráfordításra lenne szükségük. Ma már meg van a technikai feltétele annak is, hogy a rendszer kiterjesztésre kerüljön a Minisztériumon kívül működő szakemberek részére is. Itt elsősorban a kutató és egyetemi intézmények, kamarák jönnek szóba. Van azonban egy olyan nehézség, amelynek áthidalása nem könnyű, nevezetesen a nyelvi probléma. Az adatbázisban szereplő információk természetesen az EU valamelyik hivatalos nyelvén íródtak, elsősorban angol, francia vagy német nyelven. Ilyen tömegű anyag gyors lefordítása lehetetlen. Brüsszelben már régen felismerték, hogy a soknyelvű EU-ban lehetetlen minden információt fordítókkal időben lefordíttatni, ezért kidolgozták az un. gépi fordítás rendszerét. Ma már olyan számítógépes rendszer áll rendelkezésre, amelynek segítségével igen nagy mennyiségű információs anyagot pillanatok alatt le tudnak fordítani egyik nyelvről a másikra. Természetesen az ilyen fordítások nem lehetnek hitelesek, de az információk megértésére elegendőek. Az információs rendszer minél előbbi kialakítása és kiterjesztése lehet a kulcsa az integrációs tárgyalások sikerességének.

ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR és DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT EU GYŰJTEMÉNY

Az OMgKDK EU Gyűjteményt 1996. októberében alakították ki. A gyűjteményben mintegy 400 monográfia között válogathat az érdeklődő. A gyűjtemény gazdag folyóiratállománnyal rendelkezik, több mint 30 folyóirat között találhatnak EU és OECD kiadványokat, valamint magyar szaklapokat és magazinokat.

Az OMgKDK WWW címe:
http:// www. omgk.hu

MOSOLYGÓK
(SMILEYS♠)

Mi is az a mosolygó? A mosolygó egy olyan jelsorzatból összeállított „ábra", amely karakterek megtalálhatók a számítógép billentyűzetén. Ezeket a mosolygókat a számítógépes kommunikációban (elektronikus levél, talk, irc, stb) használhatók. A „normál" emberi kommunikációban nagy jelentősége van a mimikának. Az arckifejezések módosítják, pontosítják a verbális kijelentéseket. Ezt a testbeszédet próbálják meg pótolni a mosolygók. A legismertebb jelsorozat valami olyasféle jelentéssel bír: „*ne vedd túl komolyan azt amit írtam*".

`Ez, a mosolygókról szóló cikk, életbevágóan fontos! :-)`

Ha nem ismerted volna fel a moslygó arcot, akkor fordítsd el 90°-kal balra a fejed, és úgy nézd az előbbi példasor végét. A kettőspont a szemet, a vonal az orrot és a záró zárójel a mosolygó szájat szimbolizálja:

:-) = ☺

Miért elfordítottak a mosolygók? A mosolygókat a számítógép billentyűzetét ütögetve a képernyő egyetlen sorát felhasználva kell létrehozni. Általában a mondatzáró írásjelet követően helyezzük el a smile-jainkat. (Egyébként léteznek álló mosolygók is.)

Az alap mosolygó:

☺ = :-) Jó kedvemben vagyok.
Tréfának szántam az előzőekben leírtakat.
Elégedett vagyok.

`Mit is kellene tudnom? :-)`

A szomorú mosolygó:

☹ = :-(Rossz kedvemvan.
Szomorú dolog.
Nem vagyok elégedett.

`Nem sikerült installálnom az új programot. :-(`

Az apatikus mosolygó:

😐 = :-| Ne értsd félre, amit írtam.
Az előző kijelentés nem váltott ki semmilyen érzelmet belőlem.

`Ezt a közvéleménykutatók állapították meg. :-|`

A kacsintó mosolygó:

;-) Remélem érted, hogyan gondolom.

`Komoly feladat lesz, hogy rávegyük a dolgokat, hogy normálisan működjenek. ;-)`

A szarkasztikus mosolygó:

:-] Az „egész világ az ellenségem" hangulatban vagyok.

`Ha lesz időd, RTFM♥, én nem akarok a terhedre lenni. :-]`

♠ smile: mosoly, mosolyog

♥ Read the F***ing Manual = olvasd el azt a kib****tt kézikönyvet!

A mérges mosolygó:

`:-||` Nagyon mérges vagyok.

`Az egész egy nagy átverés volt! :-||`

Hol használnak az emberek mosolygókat? Először az elektronikus levelekben jelentek meg a mosolygók, majd innen terjedtek tova a BBS-ek világába, a Usenet fórumokba. Ma minden karakteres alapú internetes „dokumentumban" előfordulnak: E-mail, Newsgroup, talk, irc, sőt a WWW grafikus oldalain is találkozhatunk velük.

Miért használnak az emberek mosolygókat? A gyorsaság kedvéért. Papíron, hagyományos levelet írni vagy E-mailen keresztül kommunikálni nagyon különböző dolgok. Az elektronikus levelezés talán közelebb áll a telefonon keresztül folytatott kommunikációhoz, mint a levelezéshez: sokkal közvetlenebb, informálisabb, elsöprőbb. Az elektronikus levelet írókra azt mondhatjuk, hogy „kapásból" írnak meg egy levelet, amely általában nem kerek, egész, hanem egy darabkája valamely hosszabb eszmefuttatásnak, eszmecserének. Ez a tény magában hordja a félreértés lehetőségét. A mosolygók lehetőséget adnak a szöveg pontosabb értelmezésére, jelölik azt, hogy a leírtakat nem szó szerint kell értelmezni.

Milyen gyakran használhatók a mosolygók? Általánosságban az mondható, mint az írásjelek. Persze csak módjával! Hiszen van aki egy mondat végére tesz akár öt felkiáltójelet is, vagy egy bekezdés minden mondatát felkiáltójellel zár le. Persze ez azzal a rizikóval jár, hogy az olvasó figyelmen kívül hagyja ezeket a jeleket. (Picit hasonlít az eset ahhoz a meséhez, ahol a szereplő állandóan farkast kiált, és amikor valóban megjelenik a farkas, senki sem hiszi el neki; vagy ahhoz a zeneműhöz, amiben csak fortissimo van, piano nincsen.)

Mosoly-kódok enciklopédiája

Változatok az alap-mosolygókra

`(-:`	a user balkezes (*fordított referenciairányt használ*)
`%-)`	a user már 15 órája a monitor előtt ül
`:*)`	a user részeg (*ezért vörös és lapos az orra*)
`:-)~`	a usernek csorog a nyála
`:-9`	a user megnyalta a száját
`:-[`	a user egy vámpír
`:-E`	a user egy vámpír (*változat*)
`:-F`	a user egy törött fogú vámpír
`8:-)`	a user egy kislány
`:-)-8`	a user már nagylány (*vajh mi lehet az a valami ott, a száj alatt?*)
`[:]`	a user egy robot
`:'-(`	a user sír
`:'-)`	a user örömében sír
`:^)`	a usernek törött az orra
`:-@`	a user visít
`:-P`	a user kiöltötte a nyelvét
`:-b`	szintén, de másik irányba
`:-D`	a user röhög (rajtad!)
`:-O`	a user meglepődött (Óhhh!)
`|-I`	a user elaludt
`o-&-<`	a user épp semmit tesz (*karba tett kézzel álldogál*)

Karikatúrák

`C|:-=`	Charlie Chaplin
`5:-)`	Elvis Presley
`:-O`	Mick Jagger
`:-.)`	Madonna
`:/7)`	Cyrano de Bergerac
`O-)`	Küklposz
`=|:-)`	Abraham Lincoln
`:(=)`	Jimmy Carter
`7:^)`	Ronald Reagan
`=:-]`	Bill Clinton

8-{]	Borkos Lajos
7:-)	Fred Flinstone
B-)	Batman
{:^=(	Adolf Hitler

Állatok

8)	béka
8:)	malac
3:-O	tehén
pp#	egy másik tehén
pq`#'	bika
.\/	kacsa
8^	csirke
<:>==	pulyka
:= |	pávián
8:]	gorilla
:<=	rozmár
~M`'~	teve
:V)	harkály
>-^);>	hal
=====:}	kígyó
~~:}	egy másik kígyó

Hajviselet, arcszőrzet

=:-)	punk
#:-)	gubancos haj
{:-)	középen elválasztott haj
,:-)	csak egy apró hajcsomó
&:-)	göndörített haj
?:-)	göndörített haj egyetlen hullámmal
(-)	hajvágás kellene
:-{)	bajusz
:-#)	másfajta bajusz
:-)}	szakáll
:-{)}	bajusz és szakáll
|:-)	vastag szemöldök
`:-)	„Ma reggel véletlenül leborotváltam a jobb szemöldökömet!”

Divat

:-(>~	nyakkendő
8-)	szemüveg
B-)	napszemüveg
B:-)	napszemüveg a fejre tolva
d:-)	baseball sapka
P:-)	baseball sapka fordítva
/:-)	barett
*<:-)	bohócsapka
@:-)	turbán
C=:-)	szakácssapka

Csókok

:-x	puszi
:-X	hatalmas, nedves puszi
:*	csók
:-*	csók

Nemek

:-	férfi
>-	nő

Változatok Mikulásra

*<|:-) *<|:-)) *<:-)
*<|:-{)} oO:-)***

Angyalok és ördögök

0:-)	angyal
O:-)	egy másik angyal
>:)	kisördög
>:-)	ördög
>:->	ördögebb
>;->	ördögi kacsintás

Mosolyváros

^v^v^	hegység
/___/\	híd
[][][][][]	lakótelep
}{}{}{}{}{	sövény
&==& &==&	pad a parkban
`'`'`'`'`	tánciskola
|$.$|	bank
_(-)_	hamburger stand
(_)]	kávézó
(_<>_)	ékszerész
_i _i _i	közlekedési lámpák
->-	repülőtér

Mosolygó-képregények

| :-| | %-| | |-I |

(Egész nap és egész éjjel dolgozott a monitor előtt, majd elaludt.)

| :-) | :-)~ | :-() | :-(=) | :-9 |

(A terített asztalt meglátva a mosolygó nyála csorogni kezdett, odament, hatalmasra tátva száját nagyott harapott, annyira ízlett neki, hogy a végén a száját is megnyalta.)

| <:-) | &:-) | 3:-) |

(Az utóbbi időben a mosolygó több hajviseletet is kipróbált.)

| :-) | 8-) | 8-{) |

(A mosolygó, hogy álcázza magát szemüveget tett és álbajuszt ragasztott.)

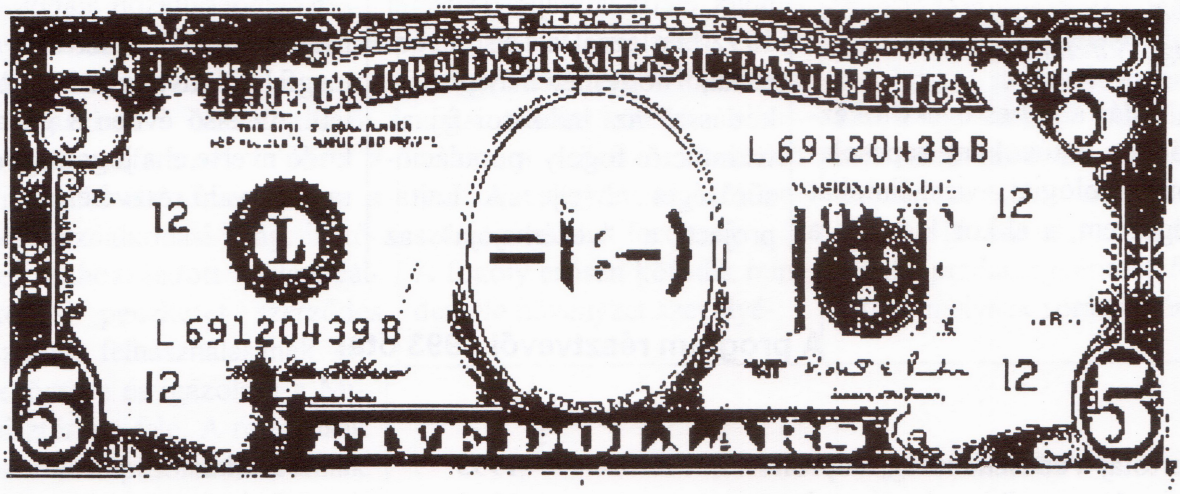
| :-) | :-D | :-| | :D | :-D D- |

(A mosolygó nevetni kezdett, és nem tudta abbahagyni.)

| :-)- | :-)== | :-|== |

(Az 53 kg-os mosolygó elkezdett testépítéssel foglalkozni, és végül elvesztette hírsen jó humorérzékét.)

E-pénz

Felhasznált irodalom

1) http://goliat.eik.bme.hu/~pandula/smiley_dicy.html
2) http://us.c3.hu/~edk/smiley.html
3) http://www.weblapok.hu/technika/irc.htm#smiley
4) Sanderson, David W. (1993): Smileys. O'Reilly & Associates, Inc.

Facskó Ferenc

AZ APRÓVAD-GAZDÁLKODÁS ÚJ IRÁNYVONALA: LAJTA-PROJECT

A Soproni Egyetem egyike a legősibb vadászatot oktató felsőoktatási intézményeknek. A Vadgazdálkodási Intézetben a színvonalas oktatáson kívül az egész vadgazdálkodást átfogó komoly kutatómunka folyik. Ezek egyike a Magyar Fogolyvédelmi Programba szervesen beilleszkedő Lajta-Project is. Erről a projectről kértünk tájékoztatást az egész program főkoordinátorától, az Erdőmérnöki kar dékánjától, Dr. Faragó Sándortól:

"Már a '70-es évektől kezdődően a túzokkal kapcsolatos ökológiai vizsgálatokat végeztem, s akkor kiderült a vizsgálati eredményekből, hogy a bonyolult ökológiai rendszerben vannak olyan vadfajok, amelyek hasonlóképpen viselkednek, mint a túzok, ilyen volt például a fogoly is. A Lajta-Hanság Rt. Mosonszolnoki kerületében, amelynek területe mintegy 3100 ha, már 1984 óta folynak komplex mezei élőhelyvizsgálatok. A kutatási eredmények gyakorlatba történő átültetésének szándéka hívta életre a Lajta-Projectet 1992-ben azzal az elsődleges céllal, hogy élőhelygazdálkodással az indikátor-fajnak tekinthető fogoly populációsűrűségét növelje. A Lajta-project a "vezérhajója" az 1993-ban indult Magyar Fogolyvédelmi Programnak, amely immár 10 helyen működik az országban a Vadgazdálkodási Alap támogatásával. Az irányítást végző Fogolykutató Csoport tagjai az ország 4 legfontosabb apróvadas régiójában jelen vannak. A Magyar Fogolyvédelmi Program fő célkitűzése, hogy olyan apróvadgazdálkodást igyekszünk kialakítani, amely nem a tenyésztésen, kibocsájtáson alapul, hanem élőhelyfejlesztésen, a megfelelő dúvadgyérítés mellett. Az első évben 8 gazdálkodó nyerte el a jogot a programban való részvételre.

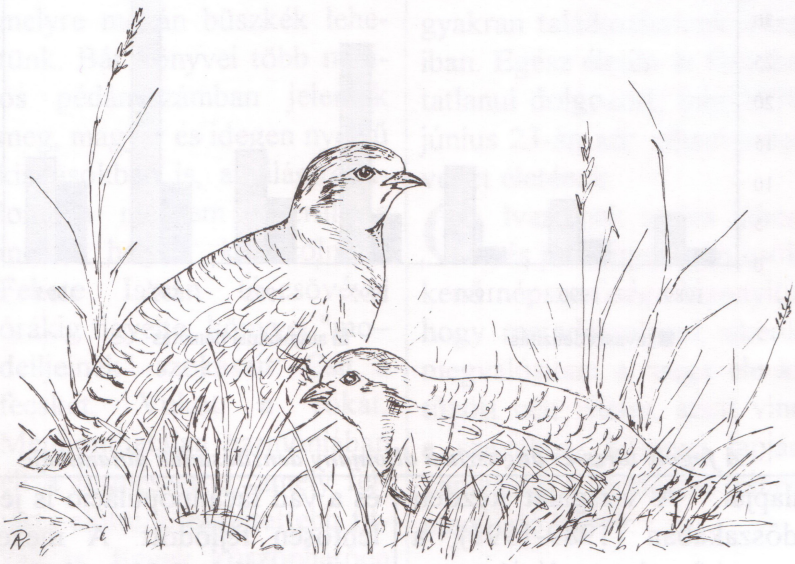
A program résztvevői 1993 óta:

Fertőtáj Vadásztársaság, Sopron	1993	Harka
Lajta-Hanság Részvénytársaság	1992	Lajta
Hunor-Magor Vadásztársaság, Nádasladány	1993	Sárszentmihály
Kittenberger Kálmán Vadásztársaság, Csákvár	1993	Csákvár
Apaj-Ürbőpuszta Természetvédő Vadásztársaság	1995	Apaj
Fauna Rt. Tepélypuszta	1996	Fauna
Hubertusz Vadásztársaság, Abádszalók	1994	Abádszalók
Dévaványai Vadásztársaság, Dévaványa	1993	Dévaványa
Béke Vadásztársaság, Gyomaendrőd	1993-1994	Gyomaendrőd
Petőfi Vadásztársaság, Nagyszénás	1993	Nagyszénás
Hidashát Részvénytársaság, Bélmegyer	1993	Bélmegyer

A Csoport munkatársai, referensei a kialakított referenciaterületeken kezdték el kutatói, szaktanácsadói és felügyeleti munkájukat. Ezek a referensek már a Lajta-Projectben kinevelt tanítványok, végzett erdőmérnökök, akik ebben a projektben kezdték el a munkájukat, résztvettek azokban a nyári táborokban, amelyeket 1989 óta szervezünk. A referensek elsődleges feladata a program szellemének megfelelő szaktanácsadás. A szaktanácsadói munka nem reked meg a program határain belül, annak kisugárzása van az adott régióra. A vadgazdálkodók által elvégzett munkát, annak hatékonyságát tudományos igényű kutatási módszerekkel ellenőrzik, s azokat éves jelentésekben összefoglalják. Végül a referensek feladata a "műszaki ellenőrzés", azaz a Vadgazdálkodási Alap, illetőleg a hozzáadott vadgazdálkodási pénzkeret szerződés szerinti felhasználásának ellenőrzése és igazolása a Minisztérium felé.. A referensek szoros kapcsolatban vannak a kutatócsoport vezetőjével, a vitás, elvi döntést kívánó kérdésekben azonnal konzultálnak, egyéb területeken teljes önállóságot élveznek. A legnagyobb eredmény az a szemlélet, amely lassan-lassan beszivárog a vadgazdálkodásba, mert ezalatt az időszak alatt több, mint 100 olyan pályázat született, amely magáévá tette ezt az élő–helygazdálkodásos gondolatot, és ez a ma meglévő 1200 vadgazdálkodási egységhez képest jelentős arány.

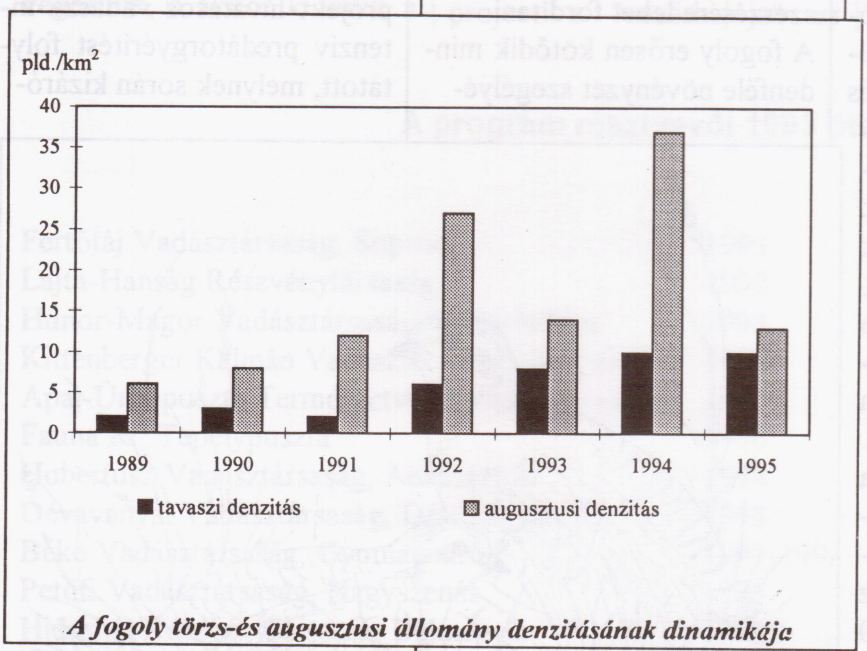
A Lajta-Project néven futó tevékenységünkhöz a legnagyobb segítséget a Lajta-Hanság Rt.-től kapjuk, amely a körülményeket, lehetőségeket biztosítja a kutatáshoz. A kutatás felmerülő költségeinek fedezetét az FM Vadgazdálkodási és Halászati Főosztálya biztosítja, valamint a Lajta-Hanság Rt. a Vadgazdálkodási Alapról szóló rendelkezés alapján 50 %-os támogatást kap, és ugyanilyen mértékű önrészesedést vállal a programban való részvétel költségeinek finanszírozására. A pénzforrásokat a koncepciónak megfelelően csak élőhelyfejlesztésre és a dúvadgyérítést, valamint más vadgadzálkodási munkákat végző vadőr kötelező alkalmazására, illetve közvetlen munkáját segítő eszközök beszerzésére lehet fordítani.

A fogoly erősen kötődik mindenféle növényzet szegélyéhez. Azért is csökkent állománya drasztikusan, mivel az intenzív mezőgazdálkodás során, a nagy táblák kialakulásával, a korábbi állomány–szegélyhossz a töredékére csökkent. Az élőhelyfejlesztések olymódon igyekeznek kedvezőbb állapotot teremteni, hogy az ne menjen a növénytermesztés rovására. Az alkalmazott módszerek a következők voltak: vegyszermentes táblaszegélyek, kaszálatlan gyep- és lucernaszegélyek, gyomsávok két termesztett növény között, parlagterületek, később aratott gabonaszegélyek, vadföldek, tárcsázott fekete ugarsávok kialakítása és racionálisan vegyszerezett silókukoricák. Az élőhelyjavító beavatkozások között szerepelt az erdősávok gyepszintje kaszálásának megtiltása is. Az élő–helyfejlesztések mellett a projekt hivatásos vadásza intenzív predátorgyérítést folytatott, melynek során kizáró-

Grafika :Povics Noémi III.emh.

lag csak a vadászható fajokat: rókát, kóbor macskát, kóbor kutyát, dolmányos és vetési varjút, szarkát, szajkót lőtte. A védett ragadozófajokat természetesen kíméltük. A varjúfélék állományapasztására az e fajokra szuper–szelektív szert (3- klór- 4 - metilanilin-hidro–klorid) tartalmazó tojásokat is alkalmazunk. A fogolyra leginkább veszélyes rókaállomány növekedése is megfigyelhető volt a projektben, ami egyértelműen a veszettséggel szembeni eredményes róka–immunizációs programnak, - sem vadgazdálkodási, sem természetvédelmi szempontból nem kívánt - következménye. Az élőhelyfejlesztés és a predátor-gyérítés együttesen teremtették meg azokat a feltételeket, amelyek az eredményes fogolyfészkelés és a sikeres csibenevelés alapjai. A vizsgálat kezdeti időszakában (1989-1991), a tavaszi fogolypopuláció nagyság 51-58 példány volt, a denzitás pedig nem érte el a 2 pld./km^2 értéket. Az élőhelygazdálkodás bevezetése után mindkét paraméter kezdetben ugrásszerűen, majd folyamatosan, de lassuló ütemben növekedett, a tavaszi populáció állománysűrűsége elérte a 10 pld./km^2 értéket. A kedvezőtlen környezeti adottságok miatt (hosszú kemény telek, csapadékos nyarak) egy jó felfutás után hullámzó eredmények tapasztalhatók. Ez ellen természetesen mi sem tudunk tenni. Mindezeket ismerve mutatkoznak annak jelei is, hogy a jelenlegi élőhelyszerkezet mellett telítődik a populáció, azaz eléri a környezet által eltartható mennyiséget. Ezen túllépni csak a vonalas struktúrák sűrűségének kiterjesztésével lehet. A fogoly érdekében végzett élőhely-gazdálkodás természetesen a vele együtt élő fajoknak is kedvezett. A fürj és a vad fácánpopuláció is jelentősen fejlődött. A mezei nyúl reagál legjobban és leggyorsabban erre a vegyszermentes környezetbarát technológiára, így ezen faj populációjának növekedése a leginkább szembetűnő. A fenntartott és kímélt erdősávrendszerek nemcsak az említett madár- és emlősfajoknak nyújtanak megbízható menedéket, hanem számtalan, olykor ritka, védett faj betelepedését is segítik. Olyanokét, amelyek erdősávok hiányában onnan hiányoznának. A foglyot segítő élőhelyfejlesztések tehát ezen fajok fennmaradását, a biodiverzitás növekedését is biztosítják, ennek megfelelően hatásuk, hatékonyságuk felbecsülhetetlen jelentőségű.

A fogoly törzs-és augusztusi állomány denzitásának dinamikája

A Lajta-Project folyamatos működéséhez a gazdálkodók pozitív hozzáállása, a munkák szakszerű irányítása és a hallgatók folyamatos belépése szükséges. 1989 óta minden évben nyári táborokat szervezünk, ahol korábban főként erdőmérnök hallgatókat foglalkoztattunk. Mára az érdeklődés az erdőmérnök hallgatók részéről valamelyest csökkent, viszont a vadgazda mérnök hallgatók ezt részben pótolják. A tábor rendszerint július elején, vagy augusztus végén kerül megszervezésre, megfelelő létszámú jelentkező esetén akár mind a két időpontban is. A hallgatók kutatásához, munkájához szükséges feltételeket biztosítani tudjuk. A terepi munka megkönnyítésére télen-nyáron üzemelő, jól felszerelt kutatóházzal rendelkezünk. Ennek a kutatómunkának sok olyan vonzata van, amely túllép a vadgazdálkodás tevékenyégi kö-

rén, ezért szinte bármely érdeklődési körhöz kapcsolóan tudunk feladatot, kutatási témát adni, és az effektív munkához szükséges költségeket, felszereléseket finanszírozni tudjuk. Az elvállalt munka alapját képezheti egy TDK dolgozatnak, vagy diplomatervnek is, amelyre a tanszéken már több példa volt. A Lajta-Projektben végzett vizsgálatok egyértelműen kimutatták, hogy a két élőhelygazdálkodási tevékenység, a vadászható dúvadfajok gyérítése és az élőhelyfejlesztés csak egymást kiegészítve vezethetnek eredményhez. Igazán ott sikerült eredményt elérni, ahol a vadgazdálkodás minden kívánalma teljesült. Mivel mindenhol nem lehet mezőgazdasági területeket természetvédelmi területekké alakítani, ezért ez a projekt egyfajta példa arra, hogy ha egy területen sikerül egy védett magot kialakítani, akkor az több ezer, vagy tízezer hektáros térségben meg tudja oldani az élőhelyvédelem problematikáját.

Simon Sándor III.emh.
Szabó Balázs III.emh.

TISZTELT OLVASÓ

Egyetemünk erdőmérnöki szakára járó hallgatók egy része, és más szakok diákjai közül is sokan érdeklődnek a természet, vadgazdálkodás és vadászat iránt. Így felmerült az igény a Soproni Műhely keretein belül a vadászati témájú írások összegyűjtésére, publikálására. Célunk, hogy minél többen, mind a hallgatók, mind a "kívülállók", a téma iránt érdeklődők közül lehetőséget kapjanak írásaik megjelentetésére, és ezen lehetőséggel éljenek is. Szívesen látnánk minden vadászati, vagy természethez kapcsolódó témájú kutatási eredményt, saját élményen alapuló novellát, vagy akár véleményeket, észrevételeket. Terveink között szerepel több számon végigfutó sorozatok indítása, amelyhez szintén szívesen l. .nánk olvasóink írásait. □

EMLÉKEZÉS FEKETE ISTVÁNRA

Írásom apropóját az is adhatná, hogy a közelmúltban, január 25-én volt az író születésének 98. évfordulója. Emel' t úgy gondolom, hogy eme néhány sor bármikor időszerű lehet. Fekete István olyan életművet hagyott ránk, melyre méltán büszkék lehetünk. Bár könyvei több milliós pédányszámban jelentek meg, magyar és idegen nyelvű kiadásokban is, a világirodalomban mégsem sikerült a méltó helyet kiharcolniuk. Fekete István távcsövével órákig figyelte könyvei "modelljeinek" szokásait: Csít a fecskét, Vukot a rókát. Megbonthatalan harmóniában élt a természettel, amely feltárta előtte a legrejtettebb titkait is. Ennek köszönhetően könyvei szereplőjéül állatalakok egész sorát teremtette meg, és a körülöttük lévő természetet, az abban és akörül zajló emberi világ örömeit és bánatait közös történetbe fogva mutatta be. Írói munkásságának kibontakozása idején vadásztörténetei gyakran jelentek meg a Kittenberger Kálmán által szerkesztett vadászlapban, a Nimródban is. Regényei két csoportra oszthatók, állatregényekre és ifjúsági regényekre. A legismertebb közülük a Tüskevár, amelyért 1960-ban József Attila díjat kapott, bár ez csak egy a sok díj és kitüntetés közül amelyben részesült. Vadászati emlékeit a Barangolások és a Köd c. munkái idézik fel, valamint könyvvel adózott legjobb barátja, Kittenberger Kálmán emlékének is. Bár életének sok évét töltötte városban, soha nem tudott megbarátkozni a városi élettel, visszavágyódott vidékre. Hazájának Somogyot tartotta, ezen belül is elszakíthatatlan szálak kötötték szülőfalujához Gölléhez, amelynek dombos vidékével, rétjeivel gyakran találkozhatunk írásaiban. Egész életén át fáradhatatlanul dolgozott, míg 1970. június 23-án szí oham vetett véget életének.

Olvasóinak széles tábora és műveinek nem csökkenő népszerűsége bizonyítja, hogy maradéktalanul sikerült megvalósítani a maga elé kitűzött célt: életet, színt vinni a szavakba, könyvei lapjára varázsolni a természet mindig megújuló képeit.

Szabó Balázs III.emh.

FEBRUÁR

Írta: Fekete István

Tegye már le azt a torzonborz kucsmát, hiszen kiskabátban járnak az emberek, és a gyerekek tegnap már ibolyát hoztak haza... Csak maga "pompázik" ebben a zord fövegben...Így a feleség.

- Nézze, "angyalom", hagyja békén az én öreg kucsmámat. Február van, és az mondta az öregbéresünk...

- Hagyja a népies hasonlatokat. Megjártam már velük elégszer... rendes ember ilyen időben nem hord kucsmát. Nem szeretek vitatkozni. Rendes embernek is tartom magam, de azért, jobban mondva "csak azért is" feltettem öreg bárányból satyakomat, és mentem a dolgom után. Másnap pedig hiába kerestem a fogason. Elsüllyedt az asszonyi önkény naftalinszagú sötétségében. Őszinte vagyok. nem nagyon bántam, mert már meleg volt, és csak inkább tessék-lássék morogtam:

- Előveszi még maga azt a lebecsült öreg szerszámot... - És feltettem "szalonkás" kis kalapomat.

A mogyoró már régen virágzik, hóvirággal tele az erdő, és a bükkök rügyeinek csak egy lehelet kell, hogy kipattanjanak. A körvadászaton csülökig dagasztottuk a sarat enyhe tavaszi esőben, és a nyulak párzásnál kitépett szőrét lehetett látni mindenfelé.

A bakok barkás agancsa teljesen kifejlett, és egy bíbicet láttam, amint jókedvűen hintázott a tocsogók felett. Tavasz van - gondoltam. - Kellene apró serétet hozatni, hátha hamarosan itt lesznek a hosszúcsőrűek...

- Mi újság a határban? - kérdem vadőrünket. - Látott-e már fianyulat?

- Még nem találtam, de már biztosan vannak - mondja. - Vasárnap vadásztak a régi bérletünkön - folytatta -, de már délben abbahagyták, mert az összes nőstény nyúl, amit lőttek, erősen vemhes volt. Pár nap alatt fiaztak volna. A terület háromnegyed részén már nem is vadásznak. Ki kellene menni az uhuval - tanácsolta -, tudok két héját, de nem szállnak le, és én bizony nem tudom meglőni. Kabátját a karján hordta, és törölgette a homlokát, hogy elváltunk. Meleg volt. A szántások párologtak, a vetések zölden nevettek, és egy harkály ívelve szállt a kocsi előtt, egyik fáról a másikra, mintha játszott volna. Délben azt mondja a rádió: oroszországi légtömegek legyőzték végre a nyugat-európai óceáni meleg áramlást, és Ukrajnában már 45 fok hideget mértek. A számra már nem emlékszem pontosan, de valami "sarki" szám volt. Jó, jó - gondoltam -, ez is olyan, mint az "erdélyi farkasok"... A hírek között ugyanis akadnak néha vadászatiak is, melyek derűs perceket okoznak a hozzáértőknek, míg a laikus bizonyára összecsapja a kezét:

- Nahát, De jó dolguk is van ezeknek a vadászoknak...

Azt mondja a beszélő:

- Kolozsvár környékén annyira elszaporodtak a farkasok, hogy hivatalos vadászatot kellett rájuk tartani. A vadászaton 63, azaz hatvanhárom farkas esett. Sem több - főleg pedig -, sem kevesebb... - Nono! Talán csak 62 volt...Egy másik alkalommal pedig arról számol be a bülbülszavú szpíker, hogy Somogyban, Lengyeltóti mellett egy gazdatisztet megtámadott egy vadkan. Csak úgy... Mondhatnám: per tangentem. Az intéző azonban fegyvert rántott és lőtt. A vérengző vadállat pedig a halál martaléka lőn. Ó! A vadkan valószínűleg múzeumba kerül, mert Somogyban emberemlékezet óta vaddisznó nem került terítékre. (Mondja a rádió...) Érthető tehát, ha a vaddisznók eme utolsó mohikánját kitömetik. Meg aki ezt a hírt a Rádiónak leadta - azt is!

Hála istennek, akad még Somogyban vaddisznó. Mondjuk, kettő-három...ezekről jut eszembe egyik kedves napilapunk közleménye. A hír friss, tehát - autentikus.

Három favágó a favágók mély álmát alussza egyik romániai őserdő mélyén. Hrrrr... hrrrr...A favágók nem tanultak természetrajzot, és nem tudják, milyen veszélyes dolog ez. Mert ilyenkor jön a "kőszáló" sas (nem kőszáli!). A kőszáló sas csúnya madár. Súlya száz kilón felül van (tüzet nem fúj!), és szerencsétlennek érzi magát, ha nem favágóhúst inhalál vacsorára. Kiválasztja a legkövérebbet, a szegény Gligort (négy gyereke van... hát nem gyalázatos az ilyen kőszáló?), és úgy kontyon vágja, hogy Gligor még ma is dadog. Hát eljárás ez? Gligor sem rest! Felkapja fejszéjét, és neki a kőszálónak! Közben a küzdők rémesen ordítanak. Jön is a segítség azon minutumban. Két újabb favágó és két újabb kőszáló.

A harc általános lesz. A kőszálók hátrálnak, miközben Gligor a támadónak levágja a fejét. Sutty! És a kőszáló feje a porba hull... (Oh, Irgalom Atyja, ne hagyj el!)

"A kőszáló súlya kereken egy mázsa, és egyik szárnya 3 méter, azaz három méter hosszú, és most tömik a múzeumban..."

Ezzel szemben Európa legnagyobb ragadozó madarai, például a barátkeselyű vagy a szakállas saskeselyű sincsen soha 9-13 kg-on felül, és mindkét szárnyuk kiterjesztve a 300 cm-t sohasem, vagy csak kivételes esetben haladja meg...Az orosz hideggel azonban a rádió, úgy látszik, mégsem mondott nagyot, mert tegnap már havat sepert a szél a Bakonyban, és vadőrünk topogva jelentette reggel:

- Haj, haj... oda van az első fiadzás... Hát nem megmondtam?... (Egy szót sem szólt!)

- Ne károgjon - mérgelődtem -, hozza rendbe az etetőket, a hótolót. Itt az utalvány az ocsúra, és az őszvéressel vihetik a szénakötegeket.

Egész éjjel ordított a szél, és reggelre méteres a hó, de vannak kétméteres fúvások is. Szerencsére a vad elég erősen ment bele ebbe a szibériai időbe, bár a hirtelen hőváltozást bizonyára megsínyli. Üres a határ. Szegény nyúlanyók szomorúan bújnak el terhességükkel, vagy takarják az anyaság örök ösztönével a pusztulásra ítélt apróságokat. Hiába! Ha a vackot csak percre is elhagyják, azt azonnal befújja a hó, és az otthon meleg gödrében elalusznak az alig fellobbant kis életek. Itt hát kevés a mentenivaló. Annál több az öregeknél. Ott aztán van tennivaló bőségesen. Nem sok kell hozzá. Egy kis munka, egy kis ocsú, egy ki széna, répa és egy kis - emberség! A muszka szél üvöltve hordja a havat, én pedig vad naftalin légkörben járok-kelek, mert öreg kucsmám óvatosan, mondhatnám lopva megjelent a fogason.

TARTALOM

Puszta Sándor	Magyarok	3
Dr. Szitás József	Készítsünk jó stratégiát, vegyük kezünkbe jövőnk alakítását!	4
Dr. Somkuti Elemér	A Soproni Egyetem stratégiai tervének kidolgozóinak figyelmébe	7
Ifju Géza	Megjegyzések a kibővített egyetem vitájának margójára	9
Kerekes Árpád	Volt egyszer egy "Jakvinkum"	12
Elek Zoltán	Hagymahéj-elmélet	13
Nagy Dániel - Ugró Sándor	Valete	14
Cseke Bence	Mivé lett az egyetemi sportélet?	16
Varga Emese	Ökoklub önmagunkról	17
Dr. Szélesy Miklós	Válasz Szodfridt professzornak	18
Szmorad Ferenc	Vackor	24
Hegedűs Attila	Bükkösök vágásnövényzetének vizsgálata a Zempléni-hegységben	26
Dr. Tóth János	A magszármazás, kezelés, tárolás és csíráztatás a cédrus esetében is elsőrendű kérdés	27
Dr. Winkler András	Gondolatok a fakutatókról	30
Dr. Szodfridt István	Kubinszky Mihály: Táj+Építészet	32
Várai Ibolya	Mi újság a Fertőn?	34
Halász Aladár	Egy hajdani tanítvány emlékezik Modrovich Ferencre	38
	EU információs rendszer	41
Facskó Ferenc	Mosolygók	42
Simon Sándor - Szabó Balázs	Az apróvad-gazdálkodás új irányvonala: Lajta-project	46
Szabó Balázs	Emlékezés Fekete Istvánra	49
Fekete István	Február	50

Címlap: Tavaszi kankalin (Primula veris ssp. canesnens)

Tisztelt Olvasóink!

A Soproni Műhely 11. számának két példányát a posta az olvashatatlanra sérült címzés miatt nem tudta kézbesíteni. Ezúton kérnénk azokat, akik nem kapták meg az említett számot, és arra igényt tartanak, értesítsenek minket a szerkesztőség címén.

Köszönettel:

SOPRONI MŰHELY SZERKESZTŐSÉGE

